

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ АГРАРНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
Кафедра адміністративного менеджменту та
зовнішньоекономічної діяльності



МАТЕРІАЛИ

III Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції
студентів, аспірантів та молодих вчених
«СУЧАСНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ:
ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ»



15 листопада 2022 р.

Київ - 2022

Науково-редакційна колегія:

ОСТАПЧУК Анатолій Дмитрович – декан факультету аграрного менеджменту, к.е.н., доцент, голова організаційного комітету;

ЛУЦЯК Віталій Васильович – завідувач кафедри адміністративного менеджменту та ЗЕД, д.е.н., професор, співголова оргкомітету;

ДІБРОВА Лариса Василівна – доцент кафедри адміністративного менеджменту та ЗЕД, співголова оргкомітету;

КОВТУН Олена Анатоліївна – доцент кафедри адміністративного менеджменту та ЗЕД, співголова оргкомітету;

ФАЙЧУК Олександр Михайлович – доцент кафедри адміністративного менеджменту та ЗЕД, секретар оргкомітету;

КОВАЛЕНКО Наталія Олександрівна – к.е.н., доцент кафедри адміністративного менеджменту та зовнішньоекономічної діяльності;

КОСТЮК Ольга Дмитрівна – к.е.н., доцент кафедри адміністративного менеджменту та зовнішньоекономічної діяльності;

КУЗЬМЕНКО Сергій Володимирович – к.е.н., доцент кафедри адміністративного менеджменту та зовнішньоекономічної діяльності;

РАЛКО Олександра Сергіївна – к.е.н., доцент кафедри адміністративного менеджменту та зовнішньоекономічної діяльності;

МІЩЕНКО Іван Анатолійович – к.е.н., доцент кафедри адміністративного менеджменту та зовнішньоекономічної діяльності, відповідальний за випуск збірника тез.

Затверджено та рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради факультету аграрного менеджменту Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 4 від 21.11.2022 р.).

«СУЧАСНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ»: матеріали III Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції студентів, аспірантів та молодих вчених (15 листопада 2022 р.). – К.: НУБіП України, 2022. – 162с.

У збірнику представлено матеріали, в яких містяться результати досліджень сучасних проблем розвитку менеджменту.

Видання розраховано на студентів, аспірантів, викладачів, практиків, що займаються питаннями прийняття управлінських рішень в умовах глобальних загроз та викликів.

Матеріали викладені в авторській редакції. Відповідальність за достовірність поданої інформації несуть автори.

© Кафедра адміністративного менеджменту та зовнішньоекономічної діяльності, факультет аграрного менеджменту НУБіП України, 2022

© Автори, 2022

ЗМІСТ

Назва	Ст.
<i>Лазорик В.В., Артиш В.І., ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ.....</i>	6
<i>Меліхова Т.В., Костюк О.Д., ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ ЗАКЛАДУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....</i>	9
<i>Kostiuk Y, GREENWASHING AS A PSEUDO-ECOLOGICAL MARKETING TOOL.....</i>	12
<i>Сологуб А. Ю., Чорненька Л. М., НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....</i>	15
<i>Бєбих О.Р., Костюк О.Д., УПРАВЛІНСЬКИЙ МЕХАНІЗМ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ.....</i>	18
<i>Гринзовський А.М., Костюк О.Д., КАДРОВА БЕЗПЕКА В СИСТЕМІ МЕДИЧНОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ.....</i>	21
<i>Дудікова К.В., Костюк О.Д., УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В ЗАКЛАДАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....</i>	24
<i>Єгорова Т.А., Костюк О.Д., УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19.....</i>	26
<i>Харченко Д.О., Голомша Н.Є., «НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА» ЯК ОСНОВНИЙ НАПРЯМ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІМ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ.....</i>	30
<i>Мозгова А.О., Голомша Н.Є., РОЗВИТОК ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ ПЛОДОВО-ЯГІДНОЮ ПРОДУКЦІЄЮ.....</i>	33
<i>Крупко А.О., Голомша Н.Є., ДОСВІД ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ФУТБОЛЬНИХ КЛУБІВ</i>	37
<i>Кобрин В.І., Голомша Н.Є., ОСОБЛИВОСТІ МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....</i>	40
<i>Melnyk Yu.V., Mishchenko I.A., STAFF MOTIVATION AS A FACTOR OF INCREASING MANAGEMENT EFFICIENCY.....</i>	44
<i>Хлисту́н Д.М., ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ СИСТЕМИ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ.....</i>	47
<i>Клочан Е.І., Луцяк В.В., ЗМІНИ В НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЯХ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ДО 2050 РОКУ.....</i>	50
<i>Гадуп'як М.М., Ковтун О.А., УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ ШЛЯХОМ ПОКРАЩЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ.....</i>	58
<i>Гопка М.Д., Ковтун О.А., КАРБОНОВЕ СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО В УКРАЇНІ В РАМКАХ СПІВПРАЦІ З ЄС ПО УГОДІ GREEN DEAL</i>	62
<i>Горовий О.В., Ралко О.С., УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ</i>	

БЮДЖЕТУВАННЯ НА АГРАРНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ.....	64
<i>Гриценюк В.В., Коваленко Н.О., УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИРОБНИЦТВА КУКУРУДЗИ.....</i>	67
<i>Журба А.С., Тюріна А.А., УПРАВЛІННЯ СУЧАСНИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ В ГАЛУЗІ РОСЛИННИЦТВА.....</i>	69
<i>Каракай А. В., Коваленко Н.О., УПРАВЛІННЯ ВИРОЩУВАННЯМ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА В УМОВАХ РИЗИКОВАНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА.....</i>	73
<i>Ліщук У., Ралко О.С., АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ РЕЄСТРАЦІЇ ЗАСОБІВ ЗАХИСТУ РОСЛИН.....</i>	76
<i>Маленко М.В., Коваленко Н.О., ЦИФРОВІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМ БІЗНЕСОМ.....</i>	80
<i>Пилипенко Д.О., Діброва Л.В., ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІЧНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ.....</i>	83
<i>Кобизський П.Ю., Коваленко Н.О., АНАЕРОБНЕ РОЗЦЕПЛЕННЯ ЯК ВИД ВИРОБНИЧОЇ ПРОГРАМИ ПІДПРИЄМСТВА В БІОЕНЕРГЕТИЦІ.....</i>	88
<i>Фокін О.С., Ралко О.С., УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ ВИРОЩУВАННЯ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР В УКРАЇНУ...</i>	91
<i>Хекало С.О., Коваленко Н.О., ВПРОВАДЖЕННЯ ЕНЕРГОЗБЕРІГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПІДПРИЄМСТВАХ РОСЛИННИЦЬКОГО НАПРЯМУ ЗАДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА.....</i>	94
<i>Глюхіна О.І., Ралко О. С., СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА МЕТОДИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ.....</i>	98
<i>Shcherbina A.V., Mishchenko I.A., ASPECTS OF THE ORGANIZATION OF SOCIALLY RESPONSIBLE ACTIVITIES.....</i>	102
<i>Dubina K.I., Mishchenko I.A., ORGANIZATIONAL STRUCTURE OF MANAGEMENT OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY OF THE ENTERPRISE AND WAYS OF ITS IMPROVEMENT.....</i>	105
<i>Khmelnov D.V., Mishchenko I.A. IMPROVEMENT OF THE QUALITY MANAGEMENT SYSTEM IN A HEALTHCARE INSTITUTION.....</i>	108
<i>Мороз С.В., Тюріна А.А., УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ЗАКЛАДУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....</i>	111
<i>Кінаш А.Р., Тюріна А.А., УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ МЕДИЧНОГО ЗАКЛАДУ.....</i>	114
<i>Жук А. Ю., Діброва Л.В., СТАТУС КАНДИДАТА НА ВСТУП ДО ЄС: ЕКОНОМІЧНІ ТА ФІНАНСОВІ ПЕРЕВАГИ</i>	118
<i>Шептун Н.С., Файчук О.М., ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОБНИЦТВА ТА ЕКСПОРТУ ПРОДУКТІВ ПЕРЕРОБКИ ВІТЧИЗНЯНОГО ЗЕРНА В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ РОСІЇ</i>	121
<i>Война-Кім М.Д., Кузьменко С.В., ОПТИМІЗАЦІЯ ТА ПОКРАЩЕННЯ ВИРОБНИЦТВА МЕДУ В УМОВАХ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА.</i>	123
<i>Турмій Я.І., Ралко О.С., УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМ БАНКОМ</i>	

ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ РИНКУ ЗЕМЛІ.....	126
<i>Ivchenko V.M., Zirnzak O.S., Ivanenko V.F., LABOR PRODUCTIVITY SYSTEM AS ONE OF THE COMPONENTS OF EFFICIENCY OF AGRICULTURAL BUSINESS.....</i>	129
<i>Meagan Abrahamsson, BOOSTING TEACHER AND STUDENTS MOTIVATION ACTION RESEARCH REPORT.....</i>	132
<i>Craig, K., IDENTITY EXPANSION: SUPPORTING GROWTH AFTER DESTRUCTION.....</i>	133
<i>Vabcock G.W., Whitaker R., MANAGING COVID-19 IN K-12 SCHOOLS IN ALBERTA, CANADA: AN ANTHROPOLOGIST'S PERSPECTIVE.....</i>	136
<i>Горовий О.В., Ралко О.С. УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ БЮДЖЕТУВАННЯ НА АГРАРНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ.....</i>	142
<i>Ліщук У. Ралко О.С. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ РЕЄСТРАЦІЇ ЗАСОБІВ ЗАХИСТУ РОСЛИН.....</i>	144
<i>Турмії Я.І., Ралко О.С. УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМ БАНКОМ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ РИНКУ ЗЕМЛІ.....</i>	147
<i>Фокін О.С., Ралко О.С. УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ ВИРОЩУВАННЯ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР В УКРАЇНІ.....</i>	150
<i>Ллюхіна О.І., Ралко О.С. СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА МЕТОДИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ.....</i>	153
<i>Masaityte D., Jureniene V. IS AN IMPROVISATIONAL MANAGEMENT POSSIBLE IN ARTS ORGANISATIONS?.....</i>	156
<i>Grigarienė N. THE DESIGN PRODUCT INTRODUCTION TO THE MARKET: PECULIARITIES OF MARKETING STRATEGIES, COMMUNICATION TOOLS.....</i>	157

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

Лазорик В.В., студент
Артиш В.І., к.е.н., доцент
кафедри адміністративного
менеджменту та ЗЕД

*Національний університет біоресурсів і
природокористування України, Україна, Київ*

Для активізації розвитку підприємств найважливішим чинником є залучення іноземних інвестицій, завдяки яким забезпечується: по-перше, відтворення усіх елементів матеріально-технічної бази виробництва на новій інноваційній основі; по-друге, відтворення виробничих потужностей підприємств та забезпечення конкурентоспроможності продукції [3].

Зазначимо, що вже потрібно розробляти якісно нові підходи в управлінні процесом інвестування вітчизняних підприємствах та формувати дієвий механізм управління інвестиційною діяльністю підприємств [2].

У процесі дослідження встановлено, що інвестиційні ресурси за складом поділяють на валові (характеризують загальний обсяг ресурсів у певному періоді, які спрямовуються на нове будівництво, придбання засобів виробництва або на приріст товарно-матеріальних запасів) та чисті (становлять різницю між валовими та сумою амортизації у певний період за всіма видами активів). За об'єктом вкладення капіталу інвестиції поділяють на: реальні (спрямування ресурсів у матеріальні та нематеріальні активи, що забезпечують розвиток підприємства – це основні та оборотні засоби, патенти, ліцензії, “ноу-хау” та ін.; фінансові (вкладення коштів у різні фінансові інструменти інвестування – придбання фондових цінних паперів, цільові банківські вкладення, депозити та інші інструменти).

Вітчизняні науковці зазначають, що у світовій практиці виділяють ще дві форми здійснення інвестицій: інноваційні спрямовані у нововведення; інтелектуальні спрямовані в об'єкти інтелектуальної власності [1].

Тому в сфері інвестиційної діяльності у нашій державі необхідне наближення понятійного апарату до провідного досвіду зарубіжної теорії та практики інвестицій. Саме такі умови зможуть посприяти підвищенню ефективності управління інвестиційними процесами на підприємствах та забезпечити шляхи їх економічного розвитку.

Водночас не менш важливими залишаються й інші важливі завдання: формування необхідних обсягів та оптимізація структури інвестиційних ресурсів з урахуванням потреб (попиту) на довготермінову перспективу; підтримання фінансової стійкості та платоспроможності підприємства у процесі здійснення інвестиційної діяльності; пошук шляхів прискорення реалізації інвестиційних програм та проектів підприємства [4].

Таким чином забезпечення високих темпів розвитку підприємств можна досягти, як шляхом вибору та здійснення високоприбуткових інвестиційних проектів, так і прискоренням реалізації інвестиційних програм.

Аналізуючи досвід розвинутих країн світу, механізм управління інвестиційною діяльністю становить систему основних складових, що регулюють процес розробки та реалізації інвестиційних рішень підприємства.

В умовах гострого дефіциту інвестиційних ресурсів на підприємствах України критичного значення набуває прийняття ефективних управлінських рішень щодо формування капіталу та обґрунтування його структури. Як показує практика господарювання, загальний рівень ефективності інвестиційної діяльності підприємства та його фінансова стійкість значною мірою залежать від характеру та особливостей управління формуванням інвестиційними ресурсами, а існуюча на підприємстві структура капіталу і його вартість визначають відповідні можливості та обсяги використання певних джерел інвестиційних ресурсів.

Для реалізації ефективності залучення інвестиційних ресурсів керівництво підприємства має дотримуватися таких основних принципів [6]:

- інвестиції, що мають ризик фінансуються за рахунок власних коштів;

- необхідно точно визначити співвідношення обсягів позикових інвестиційних ресурсів, залучених на коротко- та довготерміновій основі;
- за виключенням прибутку підприємства з усіх джерел формування інвестиційних ресурсів необхідно обирати найбільш дешеві.

Є підстави вважати, що механізм управління інвестиційною діяльністю підприємств характеризується недостатньою розвиненістю таких його елементів як: фінансово-кредитні складові інвестиційного процесу відтворення капіталу, формування ресурсів та джерел інвестування на підприємстві, політика державного регулювання інвестиційної діяльності та ін. [7].

Список використаних джерел

1. Алтухова Н.В. Проблеми інноваційного розвитку агропромислового комплексу України. Агросвіт. 2012. №2. С. 48–54.
2. Голобородько Т. В. Теоретичні основи активізації інвестиційних процесів в аграрному секторі економіки. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2012. Вип. 22. Ч. II. С. 24–29.
3. Покатаєва О. В. Роль інвестицій у підвищенні конкурентності галузей економіки. Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво. 2011. №3. С. 232–237.
4. Програма розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні. Офіційний вісник України. 2011. № 28. 173 с.
5. Романчук З. Ванькович Д. Удосконалення фінансового регулювання залучення інвестиційних ресурсів в економіку України. Бізнес Інформ. 2015. № 9. С. 134–140.
6. Семененко М. В. Напрями удосконалення державного регулювання інноваційно інвестиційної діяльності в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2016. №2. С. 81–84.
7. Чубунов Є.В. Прямі іноземні інвестиції та чинники інвестиційного процесу / Є.В. Чубунов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/PSPE/2007- 1/Chubunov_107.htm

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ ЗАКЛАДУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Меліхова Т.В., студентка,
Костюк О.Д., к.е.н., доцент
кафедри адміністративного
менеджменту та ЗЕД
*Національний університет біоресурсів і
природокористування України, Україна, Київ*

Здоров'я є політичним вибором, і належне врядування в охороні здоров'я вимагають від урядів в усьому світі постійної уваги. Мінлива кон'юнктура ринку і нові тенденції в сфері управління персоналом вимагають від компаній, в тому числі й закладів охорони здоров'я, постійного вдосконалення підходів до управління своїм людським капіталом.

Відповідальне врядування має вирішальне значення для національного розвитку та є каталізатором досягнення Цілей розвитку тисячоліття. На сьогоднішній день питання управління кадровими ресурсами охорони здоров'я як складової стратегічного менеджменту закладів охорони здоров'я первинного рівня надання медичної допомоги та політика щодо його удосконалення є надзвичайно важливим.

Програма «Здоров'я-2020» є основою політики охорони здоров'я для Європейського регіону ВООЗ, підкреслює важливість управління для покращення як здоров'я, так і добробуту, а також зміцнення систем охорони здоров'я, орієнтованих на людей. Здоров'я 2020 визнає, що впровадження належного управління, в тому числі й кадрової політики в інтересах здоров'я населення, вимагає нової керівної ролі як для національних міністерств з питань охорони здоров'я, так і для сфери охорони здоров'я загалом [1].

Критичний стан закладів охорони здоров'я України, особливо її первинної ланки, є однією з найголовніших причин низької ефективності їх роботи.

Історично ефективність вважалася ключовим механізмом збільшення обсягу доступних доходів для сектору охорони здоров'я, дозволяючи країнам розширювати послуги та переваги для просування до загального охоплення медичними послугами. Однак досвід розвинутих країн показує, що підвищення ефективності не призводить автоматично до збільшення бюджету на охорону здоров'я та додаткових надходжень для медичної галузі.

Існують три сприятливі умови, які мають бути виконані для того, щоб трансформувати підвищення ефективності в бюджетні прибутки для сфери охорони здоров'я.

По-перше, мають бути чітко визначені втручання з підвищення ефективності, спрямовані на внески системи охорони здоров'я, які впроваджуються протягом середньострокового періоду часу.

По-друге, втручання з підвищення ефективності повинні генерувати фінансові прибутки, які піддаються кількісній оцінці до або після втручання.

По-третє, системи управління державними фінансами мають дозволити зберегти ці досягнення в секторі охорони здоров'я та перепрофілювати їх для пріоритетних потреб охорони здоров'я.

Якщо ці умови не виконуються, підвищення ефективності не призводить до збільшення бюджетного простору для охорони здоров'я. Навпаки, ці прибутки можуть призвести до скорочення бюджету, що може завдати шкоди результатам систем охорони здоров'я та зрештою перешкодити подальшим спробам підвищити ефективність роботи медичної галузі [1].

Складність системи охорони здоров'я пояснюється як з точки зору її складної конструкції, так і з точки зору науки - через її нелінійну, динамічну та непередбачувану природу. Щоб розробити якісну кадрову політику та уникнути непередбачуваних наслідків регулювання, політики та лікарі повинні розуміти охорону здоров'я як складну систему та застосовувати принципи науки про складність для досягнення поставлених цілей.

На відміну від механічних систем, у яких складові частини взаємодіють лінійно для отримання передбачуваного результату, компоненти складних

систем взаємодіють нелінійно в багатьох масштабах і дають несподівані результати. Механічною системою можна керувати, маніпулюючи кожною з її частин, у той час як вихід складної системи є динамічним і поводить себе по-різному відповідно до початкових умов і зворотного зв'язку [2].

Наприклад, система охорони здоров'я складається з мереж компонентів (лікарні, клініки, будинки престарілих, реабілітаційні відділення, будинки пацієнтів, сім'ї та пацієнти), які взаємодіють нелінійно на різних рівнях (пацієнт, сім'я, медичний центр та уряд), і часто призводять до небажаних наслідків (побічні реакції на ліки, внутрішньолікарняні інфекції, повторні госпіталізації та погіршення функцій).

Відтак ключем до успіху складної системи є нелінійна взаємодія її компонентів, завдяки якій її вихід перевищує суму її частин. Нездатність визнати цю властивість, на жаль, є одним із недоліків системи охорони здоров'я, яка створила ізолюваність догляду з відносно малою увагою до переходів пацієнтів і каналів зв'язку між ними. Поточна система плати за послуги не заохочує розподіл відповідальності за обслуговування пацієнтів між закладами, обмежуючи оплату лише однією послугою за раз. Нещодавні моделі подушної та комплексної оплати є багатообіцяючим кроком у напрямку розвитку спільної відповідальності за лікування пацієнтів, покращення міжінституційної комунікації та підвищення ефективності роботи [3].

Список використаних джерел

1. Україна: огляд реформи фінансування системи охорони здоров'я 2016–2020. Спільний звіт ВООЗ та Світового банку. URL: https://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0018/425340/WHO-WB-Joint-Report_UKR_Full-report_Web.pdf?ua=1
2. Лучків В. І. Стратегічні напрямки управління закладами охорони здоров'я. Наукові тренди постіндустріального суспільства. 2020. Том 1. С. 43-45.
3. Lewis A. Lipsitz. Understanding Health Care as a Complex System. – URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3511782/>

GREENWASHING AS A PSEUDO-ECOLOGICAL MARKETING TOOL

Kostiuk Y,
PhD Student,
University of Pavia, Italy

In recent years, sustainable marketing - a promotion strategy with an emphasis on environmental friendliness and ethical activity - has been gaining popularity. In the past, most advertising strategies were built around the low cost of the product. The concept of green marketing is the minimization of negative human impact on the environment. Brands are demonstrating that they are changing their focus from making a profit to greening business processes by creating a suitable environment around themselves.

A new trend is the production of packaging that decomposes, or the complete rejection of it. Manufacturers are trying to make products suitable for secondary processing and reuse, experiments are being conducted with the production of goods from recycled raw materials.

Waste management is an important component of greening brands. Most manufacturers use technologies to reduce the amount of waste and introduce separate waste collection systems. Sustainable companies also reduce the level of energy consumption, starting with the optimization of logistics., use alternative energy sources and allocate funds to environmental organizations.

It is beneficial for brands to talk about their sustainable practices - this is how they attract new customers. However, public statements are often untrue and consumers face greenwashing.

One of the most popular methods is "greening" of the product, greenwashing, or "green camouflage". Such techniques are used by marketers to "wash" their products and make them greener and more useful.

Greenwashing can manifest itself in various forms: lack of complete information about the composition of the product and/or packaging, images of logos of non-existent labels, appeals to care for nature, active use of green color.

In the modern reading, "greenwashing" is used in relation to unscrupulous producers who use an eco-subpoena in order to deceive consumers. All this is done in order to declare itself as a sustainable company, improve its image and attract new consumers, receiving a significant financial benefit from it.

Retail chains and manufacturers, seeking to attract buyers, increasingly label their products as "eco-friendly", "ecological", "sustainable", "or "vegan" and "halal". All these concepts are united by ecological cleanliness.

But often such labeling is groundless: without a real contribution of the company to sustainable development, without reducing the destructive impact on the environment, it is a falsification and in the long run negatively affects the manufacturer's reputation.

Often, product manufacturers equate the terms "organic" and "natural". Natural means not artificial. All vegetables and fruits grown on chemical fertilizers, treated with protective means and solutions for long-term storage are natural, but not organic. The meat of animals or poultry, which were grown on hormonal preparations, are also natural.

Organic products are a completely different category. The main requirement for its production is a ban on the use of chemical fertilizers, fungicides and pesticides, and hormonal preparations. Naturalness is a necessary condition for compliance with organic standards. All organic products are natural, but not all natural products are organic.

In order to understand the organic origin of the product, it is necessary to track the entire production cycle - the quality of seeds, soil, water, fertilizers, protective means, cultivation, harvesting and storage systems. The same requirements apply to animal husbandry products.

The labeling of the product must contain appropriate signs of its organic origin. Some of these signs are used globally and have high recognition, others work at the

national or regional level. Private marks developed by non-governmental organizations that have their own certification system are also used.

Marking is a guide for the consumer, confirmation that the product meets the stated standards. Correct and honest labeling helps the buyer to choose the right product, and the manufacturer to distinguish his products from similar ones, prove their higher quality and get a big profit.

Today, the entire civilized world effectively and consistently fights against greenwashing. Producers who declare themselves as organic must undergo a strict audit and receive appropriate certificates.

The European Commission has officially presented the EU Code of Business Ethics and Business Practice, based on 8 very general guiding principles:

- 1) compliance with current regulations,
- 2) positive and bilateral cooperation between the signatories. Horizontally between operators in the same sectors and vertically between entities operating at different stages of the supply chain. Or by different territorial dimensions (international, regional and local),
- 3) conscientiousness and collegiality,
- 4) inclusion,
- 5) scientific basis,
- 6) food safety guarantee,
- 7) transparency and reliability,
- 8) active participation.

Adherence to these principles will ensure quality management of enterprises, transparency and compliance with all standards of sustainable production.

The trend for a healthy lifestyle is gaining popularity and will only increase over time, because health is one of the main causes of concern for consumers. Minimizing the use of greenwashing will ensure the growth of consumer confidence in ecological products and investors in responsible, sustainable production.

References

1. Natural Marketing Institute. Available at: <https://www.nmisolutions.com/> (accessed 01 November 2022).
2. Business for Social Responsibility. Available at: <https://www.bsr.org/en/about>. (accessed 01 November 2022).
3. Terra Choice. Available at: <https://www.ul.com/> sustainability (accessed 01 November 2022).

УДК 351.77:336.5

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Сологуб А. Ю. студентка,
Чорненька Л. М. к.е.н., старший викладач кафедри
адміністративного менеджменту та ЗЕД,
*Національний університет біоресурсів і
природокористування України, Україна, Київ*

Нині галузь охорони здоров'я України розвивається під впливом державного та ринкового механізмів. Конкуренція виробників медичних послуг, розподіл населення за рівнем доходів, що лежить в основі сегментації ринку медичних послуг, вирішення завдань підвищення якості медичного обслуговування населення – все це загострює проблему ефективного та раціонального залучення та використання лікувально-профілактичними установами різноманітних ресурсів (фінансових, матеріальних, трудових та інформаційних та інших) (рис. 1) [2].

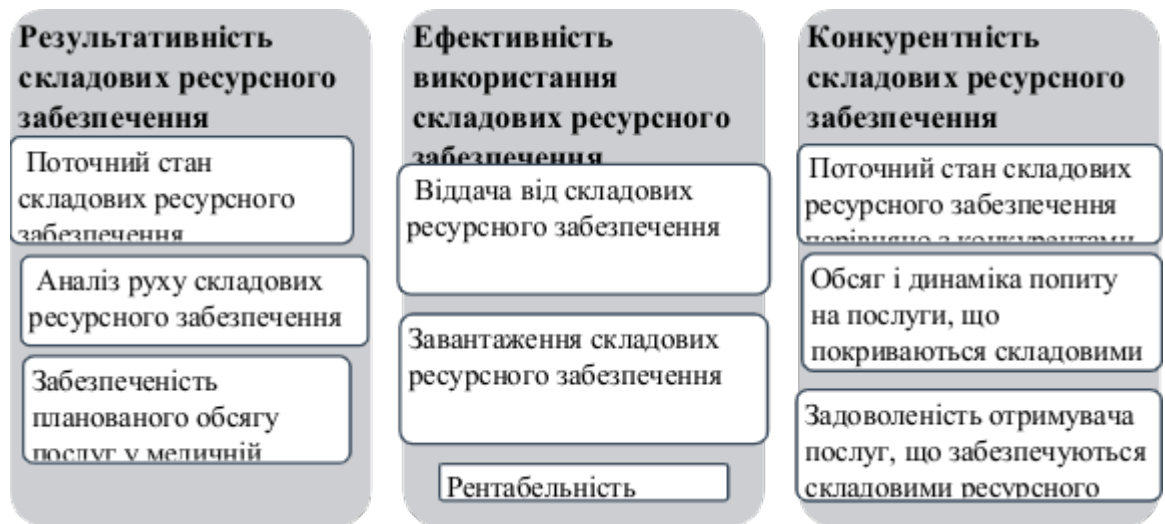


Рис. 1. Система оціночних показників ресурсного забезпечення діяльності закладу охорони здоров'я

Економічна сутність ресурсного забезпечення полягає у вирішенні проблеми обмеженості ресурсів за рахунок раціонального управління їх використанням, яке передбачає проходження певних етапів (рис. 1).

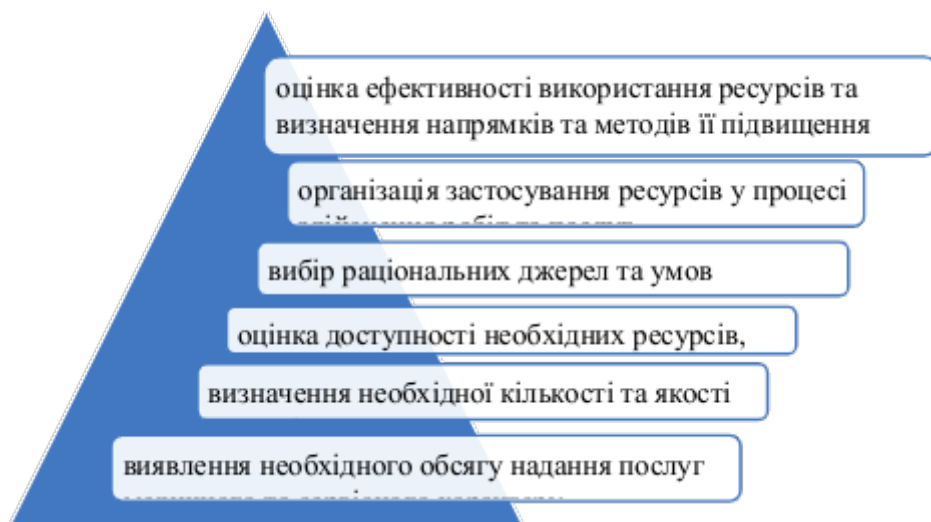


Рис. 2 Етапи ресурсного забезпечення послуг закладів охорони здоров'я

Успішність діяльності закладів охорони здоров'я щодо формування системи управління ресурсним забезпеченням медичних послуг багато в чому визначається станом організаційно-економічного механізму, в якому провідна роль належить якості планування та фінансування, стану аналітичної діяльності, складу та рівня компетенції керівного персоналу (рис. 2) [3].

Зазначені фактори з урахуванням особливостей послуг, що надаються, визначають набір технологій, за допомогою яких медична організація може оцінювати своє поточне положення, включаючи стан ресурсного забезпечення, та виробляти результативні стратегії майбутнього розвитку [1].

З метою вдосконалення ресурсного забезпечення медичних послуг для підвищення якості медичної допомоги можна виділити два напрями. Перший напрямок пов'язаний з перерозподілом ресурсів (економічних, кадрових, матеріально-господарських, інформаційних та ін.) та обсягів діяльності між різними видами служб та секторів медичної допомоги населенню у бік амбулаторно-поліклінічної ланки. Другий напрямок передбачає підвищення ефективності використовуваних ресурсів [4].

	визначення рівня конкурентоспроможності основних видів медичних послуг, медичної організації в цілому
	оцінка структури, динаміки ресурсів медичної організації
Завдання системи управління ресурсним забезпеченням діяльності закладів	аналіз ефективності використання ресурсів, зокрема втрат
	вибір основної стратегії та тактики ресурсного забезпечення
	планування розвитку ресурсного забезпечення медичної організації з урахуванням вибраних перспективних цілей та
	здійснення запланованих заходів, пов'язаних з розвитком ресурсного забезпечення медичної організації

Рис. 3. Завдання системи управління ресурсним забезпеченням діяльності закладів охорони здоров'я

Таким чином, ресурсне забезпечення послуг, що надаються медичною організацією, є основою її господарської діяльності. Управління ресурсним забезпеченням медичних послуг у сучасних умовах дозволяє зробити процес використання поставлених ресурсів раціональнішим, орієнтованим на підвищення результативності, ефективності діяльності медичної організації, посилення її конкурентоспроможності. Формування системи управління ресурсним забезпеченням медичних послуг дозволяє підтримувати їх у відповідному стані чи перетворювати на якісно і кількісно новий стан.

Список використаних джерел

1. Баєва О. В. Менеджмент у галузі охорони здоров'я : навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2018 640 с.
2. Шкільняк М., Кривокульська Н. Діагностика середовища функціонування закладу охорони здоров'я як передумова проведення змін. Соціально- економічні проблеми і держава. 2018. Вип. 2 (19). С. 151-159.
3. Яценко В. Стратегічне управління системою охорони здоров'я в контексті сучасних реформ в Україні. Теоретичні та прикладні питання державотворення. 2019. Вип. 25. С. 77-85.
4. Speziale G. Strategic management of a healthcare organization: engagement, behavioral indicators, and clinical performance. European Heart Journal Supplements. 2015. URL: <https://cutt.ly/XNCee37> (дата звернення: 06.01.2022).

УДК: 658.5

УПРАВЛІНСЬКИЙ МЕХАНІЗМ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ

Бебих О.Р., студент,
Костюк О.Д., к.е.н., доцент,
кафедри адміністративного
менеджменту та ЗЕД
*Національний університет біоресурсів і
природокористування України, Україна, Київ*

Якість медичних послуг та ефективність клінічної діяльності на сьогоднішній день мають зростаюче значення для людини. Здатність до своєчасного надання високоякісної медичної допомоги, підвищення організаційної ефективності, задоволення запитів споживачів шляхом усунення витрат, оптимізації процесів та зниження їх собівартості – необхідні умови роботи сучасних медичних закладів.

У сучасних умовах функціонування української охорони здоров'я, які визначаються дефіцитом державного фінансування, розвитком ринкових

відносин у цій галузі, зростанням вартості медичних та лікувально-оздоровчих послуг, а також зниженням якості та доступності медичної допомоги, зростає актуальність створення та впровадження нових форм управління. Модель управління медичною установою має гарантувати максимальну ефективність діяльності, високу якість надання медичних послуг за мінімальних витрат [1].

В українському законодавстві не визначено поняття «медична послуга» та «якість медичних послуг». З цього випливає, що медична послуга часто ототожнюється із медичною допомогою. Медична послуга – це захід чи комплекс заходів, проведених при захворюваннях або безпосередній загрозі розвитку захворювання, спрямованих на відновлення здоров'я або на попередження хвороби, що мають самостійне, закінчене значення та певну вартість.

Якість медичних послуг являє собою сукупність складових елементів, які забезпечують задоволення потреб людей у збереженні та підтримці належного рівня здоров'я та сприятливих відновленню працездатності як у короткостроковій, так і довгостроковій перспективі.

Характеризуючи специфіку медичних послуг, слід зазначити, що в силу їх особливостей буває досить важко забезпечити не лише належну якість послуги, а й усвідомлення пацієнтом того, що цю якість дійсно досягнуто.

Особливістю медичної послуги у медичній установі є також те, що при досягненні задоволеності при першому відвідуванні лікаря пацієнт прагнучиме і надалі отримуватиме її в того ж лікаря (медсестри, масажиста і т.д.) (тобто більше впливає лояльність не до конкретної установи, а до конкретного лікуючого лікаря). Це важливий чинник збереження купівельної бази. Більше того, лояльність покупців уможливорює підвищення цін [3].

Поняття сутності управління якістю лікувально-оздоровчої послуги включає професійно-медичні, організаційно-економічні, фінансові та соціальні заходи, спрямовані на вдосконалення процесу надання цього виду послуг.

В управлінні якістю медичних послуг слід враховувати заходи щодо формування зовнішнього іміджу установи. З позицій системного підходу

зовнішній імідж медичного закладу може бути визначено як багатокомпонентне явище, що представляє образ організації, медичних кадрів, послуг, сформований у різних громадських груп і змінюється в часі та у просторі під впливом комплексу факторів [2].

Імідж може відрізнятися у різних груп громадськості, тобто одна й та сама організація може по-різному сприйматися різними структурами. З позицій методології розгляду зовнішнього іміджу медичної організації як багатокомпонентного процесу фахівцями пропонується методика інтегральної кількісної оцінки зовнішнього іміджу медичного закладу, який включає отримання інтегральних оцінок його компонентів: імідж основних послуг, імідж додаткових послуг (сервісних), імідж персоналу, візуальний імідж, соціальний імідж, ділова репутація, активність груп громадськості формуванню зовнішнього іміджу установи за виділеними параметрами.

Серед факторів, пов'язаних з якістю медичних послуг, найбільшу вагу становлять повнота реалізації професійної компетентності, науково-технічного рівня послуги, рівень ефективності, результативності, унікальності, зручності та міжособистісної взаємодії пацієнтів та персоналу в процесі надання послуги.

Список використаних джерел

1. Богомаз В.М. Оцінка якості медичної допомоги в системі добровільного медичного страхування . Український медичний часопис. № 1 (51). І/ІІ 2016. С. 104-109.
2. Заков О.Л. Сучасні підходи до визначення змісту поняття «Якість медичної допомоги». Охорона здоров'я України. 2017. № 3-4. С. 54-59.
3. Попович Т.М. Управління якістю: навч. посібник. Тернопіль, КРОК, 2019. 320 с.

КАДРОВА БЕЗПЕКА В СИСТЕМІ МЕДИЧНОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Гринзовський А.М., студент,
Костюк О.Д., к.е.н., доцент, доцент
кафедри адміністративного
менеджменту та ЗЕД
*Національний університет біоресурсів і
природокористування України, Україна, Київ*

Кадрова безпека – найважливіший фактор безпеки всіх сфер діяльності організації, нехтування яким здатне не просто завдати серйозної шкоди закладу, але і зруйнувати його. Пошук напрямів вирішення питань запобігання порушенням зі сторони персоналу з одночасним вирішенням проблем підвищення його професійного і інтелектуального потенціалу, захисту від зовнішніх зловживань визначає необхідність глибокого та системного визначення природи кадрової безпеки, її змісту, основних складових та взаємозв'язків між ними.

Безпека функціонування медичного закладу є ключовим завданням менеджменту в охороні здоров'я, оскільки медичним закладам доводиться працювати в умовах, які швидко змінюються за рахунок посилення конкуренції в медичному середовищі, впливу інформаційних технологій на розвиток медичного закладу, складного епідемічного становища в державі тощо. Але часто складаються ситуації, коли вплив природних і технологічних аспектів на безпеку організації цікавить керівництво більшою мірою, в той час, як основні загрози походять, все ж таки від людей і найчастіше, від співробітників [1].

Персонал медичного закладу може заподіювати шкоди ненавмисно або навмисно. Наслідки ж можуть мати як матеріальний (фінансові збитки, спричинені крадіжками, зловживаннями на закупівлях; погане володіння медичною технікою; корупційні вчинки і т.д.), так і нематеріальний характер (неадекватне спілкування з пацієнтами, непрофесійна поведінка з колегами, погіршення репутації установи тощо).

У зв'язку з цим зростає значимість кадрового менеджменту та кадрової безпеки для організації. На кадрових менеджерів медичного закладу покладається відповідальність за виявлення потенційно слабких місць в системі управління організацією та створення і використання інструментів для профілактики можливих інцидентів.

Для підвищення рівня кадрової безпеки медичного закладу необхідно вибудувати сучасну систему управління персоналом, у межах якої буде функціонувати ефективні науково обгрунтовані організаційні заходи що охоплюють всі сери діяльності підприємстві.

Це дозволить забезпечити інтеграцією Української медицини до світового простору, зберегти на високому рівні захищеність медичної галузі, мінімізувати «відтік мізків» та створити можливості протистояти внутрішнім й зовнішнім впливам і загрозам.

Варто відзначити, що в українських реаліях формується нова парадигма кадрового менеджменту в медичних закладах, яка має суттєві відмінності від пануючих в світі американської та японської кадрової моделі [2].

Американські кадрові менеджери найчастіше застосовують принцип "Людина для робочого місця", підбираючи працівника відповідно до ретельно, заздалегідь сформульованих вимог для конкретної посади, відпрацьовуючи класичні підходи характерні для формування високого рівня кадрової безпеки для закладу та працедавця.

Японський кадровий менеджмент базується на іншій парадигмі. Існуюче робоче місце адаптують до можливостей людини.

Нова парадигма кадрового менеджменту в медичних закладах передбачає формування завдань кадровому менеджменту виходячи з потреб забезпечення максимальної реалізації державного завдання прогресивним колом фахівців на чолі з яскраво вираженим лідером.

В сьогоденних умовах персонал є найважливіший ресурс закладу, який є ключовим для досягнення його оперативних, тактичних і стратегічних цілей медичної галузі, що формується правильним застосуванням системи

управління кадровою безпекою в структурі адміністративного менеджменту у лікувально-профілактичних закладах [3].

Таким чином було сформовано кілька найпотужніших установ та закладів в медичній галузі, які нині мають світове визнання та всіма визнані наукові школи. Зокрема, їх створювали та формували кадровий потенціал такі постаті як О.О. Шалімов (Національний Інститут хірургії та трансплантології ім. О.О. Шалімова НАМН України), Н.М. Амосов (Національний інститут серцево-судинної хірургії ім. М. Амосова.), Б.М. Годуров (Інститут серця МОЗ України), І.М. Емец (Центр дитячої кардіології та кардіохірургії), В.П. Філатов (Інститут очних хвороб і тканинної терапії ім. В.П. Філатова НАМН України) тощо.

Таким чином базовим ресурсом забезпечення розвитку медичної галузі, є кадровий потенціал системи охорони здоров'я, який складається з кадрових ресурсів окремих закладів та установ галузі, що безпосередньо залежить від ефективності співпраці адміністративного менеджменту з кадровим менеджментом, як на державному та і на об'єктовому рівнях.

Список використаних джерел

1. Anatolii M Hrynzovskyi, Valerii I. Dovhan, Serhii V. Bielai, Daria A. Arziantseva, Nataliya P. Zakharkevych PUBLIC HEALTH THROUGH THE PRISM OF PERSONNEL SECURITY // International Journal of Health Sciences,6(S4), 12054–12064.
<https://doi.org/10.53730/ijhs.v6nS4.11800>
2. Калініченко Є.В. Мостенська Т.Л., Костюк О.Д. Роль керівників в антикризовому управлінні // Український журнал прикладної економіки. 2020, Т. 5., № 2, - С 188-195.
3. Ралко О. Підходи до оцінки керівних кадрів організацій // Східноєвропейський науковий журнал, 2020, Т. 1, № 11 (63), - С. 56-62.

УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В ЗАКЛАДАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Дудікова К.В., студентка,
Костюк О.Д., к.е.н., доцент,
кафедри адміністративного
менеджменту та ЗЕД
*Національний університет біоресурсів і
природокористування України, Україна, Київ*

Ефективність та якість управління персоналом в Україні, в сучасних умовах розвитку економіки, набувають все більш важливого значення як фактор розвитку та конкурентоспроможності підприємства чи організації. Досвід розвинутих країн показує економічні переваги від використання інтелектуального, творчого та організаторського потенціалу працівників.

За даними університетів Західної Європи, в таких країнах, як США, Франція, Німеччина, Великобританія, Фінляндія, Італія, Сингапур, людські ресурси використовуються більше ніж на 70%. В Іспанії, Австралії, Японії, Канаді, Чехії - більше ніж на 50%. Україна входить в групу країн (поряд із Росією, Монголією, КНР, Польщею, Мексикою), де людські ресурси використовуються лише на 25%. Не дивлячись на те, що існують багато методологічних підходів в області управління персоналом, на українських підприємствах спостерігається різносторонність та суперечливість стосовно функцій кадрових служб. Керівники підприємств концентрують свою увагу, у більшості, на роботу виробництва, фінансів, маркетингу, в той час як функція управління персоналом недооцінюється [1].

Сучасний розвиток управління персоналом характеризується тим, що сам працівник та його здібності, особливості, характер, мотивація є основним об'єктом вивчення та управління. Такий підхід є найбільш ефективним, тому що дозволяє використовувати людський потенціал у найефективніший спосіб і це стає запорукою постійного розвитку та посилення конкурентоспроможності підприємства на ринку.

Сьогодні ринок праці вимагає від робітників та від роботодавців постійно бути “в тонусі”, бути конкурентноздатним, а для цього постійно збільшувати свою продуктивність та якість праці. В умовах глобалізації економіки зарубіжний досвід управління персоналом є, як ніколи, актуальним.

Головна мета управління персоналом - забезпечення кадрами та ефективне його використання, професійний і соціальний розвиток [2].

Зарубіжний досвід менеджменту персоналу має багато позитивних тенденцій і його варто використовувати на практиці в українських системах управління персоналом на вітчизняних підприємствах.

Ефективність організації системи управління персоналом на 40% залежить від поставленої стратегії розвитку підприємства, на 10% - від рівня освітньої діяльності у сфері менеджменту персоналу, на 30% - від вибору джерел, методів та способів пошуку, відбору персоналу та на 20% - від рівня якості інформаційного, технологічного та кадрового забезпечення роботи з персоналом та інших факторів [3].

Метою системи управління персоналом в закладах охорони здоров'я є забезпечення процесу підготовки працівників потрібної кваліфікації, укомплектування персоналом медичних закладів та повне виконання працівниками поставлених перед ними завдань.

подальший пошук оптимального поєднання методів, технологій та інструментарію діагностики і оцінки системи управління персоналом закладу охорони здоров'я є досить актуальним.

Система управління персоналом має досить розгалужені функції, які направлені на виконання таких цілей, як забезпечення будь-якої організації кваліфікованим персоналом, створення соціальних та економічних умов для ефективного його використання та досягнення максимально можливого рівня продуктивності праці та конкурентоспроможності закладу на ринку.

Не дивлячись на те, що існує багато варіантів визначення ефективності системи управління персоналом, немає єдиного сталого методу. Тому, подальший пошук оптимального поєднання методів, технологій та

інструментарію діагностики і оцінки системи управління персоналом закладу охорони здоров'я є досить актуальним.

Список використаних джерел

1. Білецька Г.С. Підходи до формування системи мотивації персоналу підприємств як одна з передумов підвищення їх конкурентоспроможності / Г.С. Білецька // Міжнародний науковий журнал «Науковий огляд». 2014. Т. 6, № 5. С. 64-69.
2. Виханский О., Наумов А. Менеджмент: Уч. 6-е изд. М. Магистр: 112 ИНФРАМ, 2015. 656 с
3. Кожушко Л.Ф. Менеджмент організацій: теорія та практика: навч. посіб. / Л.Ф. Кожушко, Т.О. Кузнецова. Рівне: НУВГП, 2016. 396 с.

УДК: 351.77.7

УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Єгорова Т.А., студентка,
Костюк О.Д., к.е.н., доцент
кафедри адміністративного
менеджменту та ЗЕД
*Національний університет біоресурсів і
природокористування України, Україна, Київ*

Однією з хронічних проблем доступу до медичних послуг в Україні є просторова нерівність. Історично склалося, що сільські жителі набагато рідше отримували своєчасну медичну допомогу, ніж жителі міст. Станом на 2021 рік відсоток домогосподарств, які не пройшли діагностику, відвідування лікаря та лікування в лікарні, був значно вищим у сільській місцевості, ніж у містах. І хоча причиною відмови часто була висока вартість послуг, до 2021 року (останнього року, за який є дані) сільські жителі все частіше стикалися з проблемою пошуку відповідних спеціалістів чи медичних закладів. Крім того, існують значні відмінності в доступності та якості послуг між містами та

регіонами країни. Зокрема, така ситуація призвела не лише до фінансової незахищеності пацієнтів, а й до роздробленості медичних бюджетів, неефективності існуючої мережі послуг та неможливості вибору місця надання медичної допомоги незалежно від місця проживання [1].

Реформа фінансування охорони здоров'я була розроблена, щоб адекватно вирішити ці проблеми. Купівля гарантованих пільг SGP єдиним національним замовником та свобода пацієнтів у виборі постачальника медичних послуг стали основою надання єдиного гарантованого рівня медичної допомоги всім жителям країни, незалежно від їх географічного розташування. Водночас розширена фаза реформи аж до малого переходу була пов'язана з низкою ризиків для просторової доступності пропозицій:

– першим ризиком було і залишається тимчасове падіння фінансування установ, які раніше отримували значну підтримку з місцевих бюджетів. До початку епідемії COVID-19 у 2020 році прийняті місцевими бюджетами фактично зменшили свій внесок у загальний бюджет охорони здоров'я (частка місцевих «доплат» зменшилася з 24% до 18%, а загальногалузеві кошти зменшилися з 3,23 % до 3,04% ВВП на початку епідемії у 2020 р.

Другим ризиком була і залишається можлива нерівномірність місцевого фінансування інвестицій компанії. Хоча реформа централізувала значну частину ПСР на рівні центрального бюджету, місцеві органи влади залишаються відповідальними не лише за комунальні послуги, але й за свої капітальні витрати. Ця диференціація створює потенційну географічну нерівність у доступі до якісних послуг, оскільки можливість інвестувати в сучасне обладнання та суттєву модернізацію лікарень залишається залежною від фінансової потужності суспільства. Однак відсутні також дані про реальну різницю у фінансуванні таких інвестицій за напрямками [2].

Розвиток епідемії суттєво змінив позицію щодо фінансування ОС, як на центральному, так і на місцевому рівнях. Зміни до бюджетних планів, прийняті у зв'язку з епідемією, передбачили збільшення видатків на охорону здоров'я на 25,4 млрд у державному бюджеті та на 5,1 млрд у місцевих бюджетах. Однак

лише реальні показники місцевих бюджетів у 2020 році можуть показати, наскільки рівномірною була ця реакція між містами та регіонами країни, і наскільки зміни просторової нерівності можуть бути пов'язані з додатковими витратами на видатки, а наскільки – з початком змін в результаті реформування системи. На основі отриманої в роботі інформації сформулюємо рекомендації щодо вдосконалення системи управління:

Відновити довіру:

- влада повинна суворо дотримуватися верховенства права та відповідних процедур і запобігати порушенням прав людини;

- створення єдиного координаційного центру дій державних структур;

- використовувати професійний досвід для розробки жорстких рішень;

- своєчасна, чітка та послідовна комунікація з різними аудиторіями державних органів;

- пріоритет освіті та охороні здоров'я у виробленні політики та розподілі бюджету як впливу на розвиток людського капіталу, який є одним із факторів економічного зростання країни;

- враховувати потреби незахищених верств населення при розробці державних рішень;

- створення сприятливих умов для розвитку громадянського суспільства.

Здоров'я:

- кардинально змінити підхід до боротьби з епідемією у 2023 році. Надати пріоритет ранньому виявленню та локалізації спалахів (тестування, відстеження контактів, ізоляція) та активній кампанії вакцинації проти COVID-19;

- вивчення впливу епідемії на втрату людського капіталу: втрата підтримки, надмірна смертність, додатковий тягар захворюваності, включаючи хронічні захворювання;

- забезпечення ресурсами для оновлення програм підвищення доступності медичних послуг, особливо при хронічних захворюваннях (програма «Доступні ліки», програми боротьби з серцево-судинними та онкологічними захворюваннями);

- активізація роботи щодо посилення програми календаря щеплень. Повернутися до тенденції збільшення охоплення, щоб досягти середніх світових і європейських показників. Примітним є збільшення навантаження на систему через програму вакцинації проти COVID-19;

- активно продовжити структурну зміну фінансування охорони здоров'я. Відходити від «перехідного фінансування» і активніше застосовувати принцип «гроші за послугу».

- продовжити реструктуризацію неефективних сфер і служб, у тому числі системи інфекційних лікарень, яка не довела ефективності у боротьбі з COVID-19 [3].

Спільні ініціативи мають використовувати як звичайні, так і новітні інструменти, щоб забезпечити ефективну та своєчасну відповідь на пандемію COVID-19 на глобальній арені.

Список використаних джерел

1. Державне управління охороною здоров'я України: колективна монографія. Київ, 2020. 312 с.
2. Корнієвський О. Громадянське суспільство в умовах пандемії коронавірусу COVID-19: виклики та перспективи розвитку. Національний інститут стратегічних досліджень
URL: <https://niss.gov.ua/news/statti/gromadyanske-suspilstvo-vumovakh-pandemii-koronavirusu-covid19-vikliki-ta-perspektivi>
3. Макаренко М. В. Публічне управління в умовах епідемічних загроз у світі та Україні: огляд наукової літератури. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. №2. С.101-104.

УДК: 330.123.6 : 37.072

**«НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА» ЯК ОСНОВНИЙ НАПРЯМ
ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІМ
НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ**

Харченко Д.О., магістрант
Голомша Н.Є., к.е.н., доцент,
кафедри адміністративного
менеджменту та ЗЕД
*Національний університет біоресурсів і
природокористування України, Україна, Київ*

«Нова українська школа» – це ключова реформа Міністерства освіти і науки України, головна мета якої створити школу, в якій буде приємно навчатись і яка даватиме учням не тільки знання, а й уміння застосовувати їх у повсякденному житті.

Концепція реалізації державної політики в сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України № 988-р від 14 грудня 2016 року.[2]

Реформи вже розпочалися. Так, у вересні 2017 року було ухвалено новий Закон “Про освіту”[1], який регулює основні засади нової освітньої системи, а у лютому 2018 року Кабінет Міністрів затвердив новий Державний стандарт початкової освіти. На черзі – ухвалення нового закону “Про загальну середню освіту”, який більш детально розкриє зміни, закладені реформою.

З 2018/2019 навчального року за цим стандартом розпочали навчання першокласники по всій Україні. Новий Стандарт початкової освіти передбачає, що вчителі мають працювати за іншими підходами, тому відбувається масштабне перенавчання вчителів початкової школи. Вони проходять як дистанційне навчання (онлайн-курс на освітній платформі EdEra), так і очні сесії, в межах яких спеціально підготовлені тренери закріплюють знання педагогів на практиці.

У 2019 році стартував пілотний проект з добровільної сертифікації вчителів, мета якого – виявити та стимулювати вчителів з високим рівнем

професійної майстерності, які володіють методиками компетентнісного навчання і новими освітніми технологіями та сприяють їх поширенню.

Також на зміну процедури атестації шкіл, що мала виключно наглядово-контрольні функції, прийшов Порядок проведення інституційного аудиту, який має стати інструментом підтримки закладів. На допомогу директорам шкіл Державною службою якості освіти розроблено рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти узагальноосвітніх закладах середньої освіти.

Ключова зміна для учнів стосується підходів до навчання та змісту освіти. Замість запам'ятовування фактів та понять учні набуватимуть компетентностей - це динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність. Таким чином формується ядро знань, на яке будуть накладатись уміння цими знаннями користуватися, а також цінності та навички, що знадобляться випускникам української школи у професійному та приватному житті.

Список компетентностей, яких набуватимуть учні, уже закріплено законом «Про освіту». Він створювався з урахуванням «Рекомендації Європейського Парламенту та Ради Європи щодо формування ключових компетентностей освіти впродовж життя» (від 18.12.2006 р.) [3]:

- вільне володіння державною мовою;
- здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами;
- математична компетентність;
- компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій;
- інноваційність;
- екологічна компетентність;
- інформаційно-комунікаційна компетентність;
- навчання впродовж життя;

- громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей;
- культурна компетентність;
- підприємливість та фінансова грамотність.

Державні стандарти можуть розширювати цей список.

Основні зміни, що стосуються вдосконалення управління загальноосвітніми навчальними закладами, то адміністрації навчальних закладів отримують більше свободи. Так, директор школи може самостійно призначати своїх заступників, приймати на роботу та звільняти педагогічних працівників.

Керівників шкіл та вчителів тепер приймають на роботу за строковим контрактом. Директор школи обирається за конкурсом. Одна людина зможе бути на цій посаді не більше двох термінів по 6 років (якщо особа призначається на цю посаду вперше, перший термін складатиме 2 роки). Після цього така людина зможе обіймати інші посади в цій школі або ж брати участь у конкурсі директорів у іншій школі.

Один із принципів Нової української школи – партнерство, у тому числі – між школою та батьками. Батьки можуть створювати свої органи громадського самоврядування, а отже – впливати на освітній та виховний процеси.

Відтепер батькам легше контролювати фінанси школи. Усі навчальні заклади, які отримують публічні кошти (це, наприклад, бюджетні кошти та благодійні внески), зобов'язані оприлюднювати свій кошторис та інформацію про витрати. І батьки тепер можуть здійснювати перерахування благодійних внесків цілеспрямовано на школу, а не збирати готівкові кошти, які дуже складно обліковувати.

Співпраця між усіма учасниками освітнього процесу – учителів, учнів, адміністрацій та батьків – наріжний камінь, який допоможе досягти всіх інших результатів. Адже тільки так можливо втілити головну мету: змінити освітнє середовище, впровадити навчання для життя.

І врешті – зробити українську школу відкритою, цікавою та сучасною.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту». Відомості Верховної Ради (ВВР). 2017. № 38-39. Ст.380
2. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 988-р від 14 грудня 2016 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>
3. Рекомендації Європейського Парламенту та Ради Європи щодо формування ключових компетентностей освіти впродовж життя. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_975#Text

УДК: 339.5.053.7

РОЗВИТОК ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ ПЛОДОВО-ЯГІДНОЮ ПРОДУКЦІЄЮ

Мозгова А.О., магістрант
Голомша Н.Є., к.е.н., доцент, доцент
кафедри адміністративного
менеджменту та ЗЕД
*Національний університет біоресурсів і
природокористування України, Україна, Київ*

Плодово-ягідна галузь є складовою агропродовольчого комплексу України, яка успішно розвивається. Сприятливі природно-кліматичні умови, трудовий потенціал, інноваційні методи вирощування, збору, переробки та зберігання фруктів та ягід дозволяють не тільки повністю забезпечити внутрішній ринок, а й зайняти гідні позиції на міжнародній арені.

Аналіз виробництва плодово-ягідних культур в Україні показав, що виробництво плодово-ягідної продукції за останні двадцять років зросло на 53,9% і склало у 2021 році 2,24 млн. т. В той же час Україні спостерігається суттєве зменшення площ насаджень плодово-ягідних культур, що пов'язано з

анексією Криму та територій Донецької та Луганської областей. Таким чином збільшення виробництва плодово-ягідної продукції відбувається в основному за рахунок зростання середньої урожайності плодово-ягідних культур, яка за останні три роки зросла на 8,5 % і склала у 2021 році 117,3 ц/га.

Таблиця 1

Аналіз зовнішньої торгівлі України плодово-ягідною продукцією (млн. дол. США)

Показники	2019	2020	2021	2021 у % до 2019 року
Експорт продукції	260,11	238,39	368,20	141,6
Імпорт продукції	673,16	795,56	835,7	124,1
Сальдо	- 413,05	- 557,17	- 467,5	x
Зовнішньоторгівельний оборот	933,27	1033,95	1203,9	129,0

Джерело: розроблено автором за даними [1].

Активно розвивається і зовнішня торгівля плодово-ягідною продукцією. Так експорт плодової та ягідної продукції з 2019 по 2021 рік зріс на 41,6 % і склав у 2021 році 368,2 млн. дол. Імпорт який вдвічі перевищує експорт продукції збільшився на 24,1 % і становив у 2021 році 835,7 млн. дол. Сальдо зовнішньої торгівлі плодово-ягідної продукції є від’ємним та склало у 2021 році -467,5 млн. дол. Зовнішньоторгівельний оборот плодово-ягідної продукції за цей період збільшився на 29 % і склав у 2021 році 1203,9 млн. дол. (табл.1)

Частка плодово-ягідної продукції в загальному експорті та імпорті
агропродовольчої продукції в Україні

Показники	2019	2020	2021	2021 у % до 2019 року
Експорт продукції, всього, млн. дол.	50054,61	49191,82	68072,33	136,0
Експорт агропродовольчої продукції, млн. дол.	22144,18	22178,35	27708,93	125,1
Експорт плодово-ягідної продукції, млн. дол.	260,11	238,39	368,20	141,6
Частка агропродовольчої в експорті продукції з України, %	44,2	45,0	40,7	x
Частка плодово-ягідної продукції в агропродовольчому експорті, %	1,2	1,1	1,3	x
Імпорт продукції в Україну, всього, млн. дол	60800,17	54336,14	72843,13	119,1
Імпорт агропродовольчої продукції, млн. дол	5736,03	6498,34	7746,96	135,0
Імпорт плодово-ягідної продукції, млн. дол	673,16	795,56	835,70	124,1
Частка агропродовольчої в імпорті продукції, %	9,4	11,9	10,6	x
Частка плодово-ягідної продукції в агропродовольчому імпорті, %	11,7	12,2	10,8	x

Джерело: розроблено автором за даними [1].

Динаміка зовнішньоторговельного балансу підтвердила відсутність стійкої стабільності у сфері зовнішньої торгівлі України. Протягом останніх

років Україна досить активно завойовує зовнішні ринки та постійно збільшує експорт агропродовольчої продукції (табл.2.).

Частка агропродовольчого експорту в структурі загального експорту України за аналізований період складала в межах 41-45 %. Частка плодово-ягідної продукції в структурі агропродовольчого експорту незначна (1,3 %), однак постійно збільшується, що підтверджує зростання експорту плодово-ягідної продукції. Частка агропродовольчого імпорту в структурі загального товарного імпорту України за аналізований період складала в межах 10 - 11 %. Частка плодово-ягідної продукції в структурі агропродовольчого імпорту України постійно зменшується і склала у 2021 році 10,8 %, що свідчить про розвиток імпортозаміщення у вітчизняній плодово-ягідній галузі.

Серед проблем, що стримують розвиток експорту плодово-ягідної продукції, виокремлюються: висока конкуренція на зовнішніх ринках з боку світових виробників плодів, недостатня розвиненість вітчизняної торговельної інфраструктури та логістики (недостатня кількість холодильників-складів для зберігання, спеціального транспорту тощо), відсутність повномасштабного контролю за безпекою виробництва від саду до кінцевого споживача (стандарти і схеми сертифікації систем управління безпекою на малих підприємствах впроваджуються повільно) тощо.[2] Підвищення конкурентоспроможності вітчизняного садівництва значною мірою залежить від можливостей збільшення його фінансування, оскільки ця галузь відзначається високою капіталомісткістю, то в силу своїх особливостей потребує державної підтримки, стимулювання інвестицій за допомогою страхування та кредитування.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики України URL:
http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/cg.htm(дата звернення 21.10.2022).
2. Осташко Т.О. Можливості та обмеження експорту сільськогосподарських товарів у зоні тарифних квот ЄС. Стратегічні пріоритети. Серія : Економіка. 2016. № 1. С. 99-105.

3. Сало І.А. Прогноз основних параметрів ринку плодів і ягід. Причорноморські економічні студії. 2018. № 29. С. 50-53.

УДК 338:796

ДОСВІД ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ФУТБОЛЬНИХ КЛУБІВ

Крупко А.О., магістрант
Голомша Н.Є., к.е.н., доцент
кафедри адміністративного
менеджменту та ЗЕД
*Національний університет біоресурсів і
природокористування України, Україна, Київ*

На сьогоднішній день власники європейських футбольних клубів бажають отримати якомога більший дохід, тому розглядають прибуткові маркетингові та менеджменті схеми. Так як футбол вже більше ніж пів століття тримає першість за кількістю учасників та вболівальників серед усіх видів спорту, його менеджмент та маркетингові стратегії, що націлені на примноження заробітку, стали еталонним стандартом для усього спортивного світу.

Професійні футбольні клуби отримують свій прибуток за допомогою комерційних операцій, а саме продажу прав на телетрансляції матчів команд, продажу атрибутики, їжі, напоїв, підписанням контрактів з спонсорами та продажом білетів в день матчу. Проте продажі всіх категорій квитків безпосередньо залежать від двох факторів: популярності команди та інфраструктури стадіону, який врешті-решт, формує такий показник, як кількість мість на стадіоні та активність вболівальників. Що стосується надходження від продажу їжі та напоїв, то вони залежать як і від того чи команда грає на власному стадіоні або його орендує, так і від організаційних відносин з компаніями, які надають послуги громадського харчування. Майже всі стадіони, що стосується футбольних клубів Англії, Франції та Іспанії, є

власністю самих клубів. Стадіони в Італії є муніципальній власності, що впливає на низьку прибутковість Італійської прем'єр-ліги.

Футбол вже давно втратив національний характер в умовах глобалізації. Звичайне місце в існуванні цього виду спорту посідають трансфери гравців. Від продажу футболістів безпосередньо клуби отримують велику виручку. Прикладом є перехід у 2017 році гравця Неймара з «Барселони» до «ПСЖ» вартістю в 222 млн євро [4], що став найдорожчим трансфером за всю історію футболу. Проте, для менш успішних клубів затрати на купівлю гравців призводять до збитків, що змушує їх звертатись за спонсорською підтримкою до державних та недержавних джерел фінансування.

Спонсорські вкладання є вагомою часткою фінансових надходжень європейських футбольних клубів. У 2018 році «Барселона» підписала продовження угоди з Nike, що затверджує сплату 168 мільйонів доларів США щорічно з 2019 року по 2024 рік, обійшовши попередній рекорд «Манчестер Юнайтед» у розмірі 111 мільйонів доларів за рік згідно угоди з Adidas [5]. Варто відзначити, що розмір суми спонсорського вкладу залежить не тільки від успішності клубу, але і від кількості аудиторії вболівальників. На основі цього також формується цінова політика на брендову продукцію клубів. Наприклад, популярний британський інтернет-магазин спортивних товарів продає футболки з символікою англійських футбольних клубів з ціною в діапазоні 55–84 євро [6], в той час як іспанська аналогічна продукція поширюється з середньою ціною в розмірі 100 євро.

Взяття участі в міжнародних турнірах приносить значні доходи європейським футбольним клубам. Наприклад, учасники Ліги Чемпіонів при попаданні в певні етапи цього турніру незалежно від результату отримують компенсаційні та призові виплати. Від доходу клубу залежить нагорода гравців, вони ж в свою чергу мотивовані на досягнення найвищих результатів в грі, що в свою чергу укріплює фінансове положення самого клубу.

Виставки, конференції та концерти є додатковим джерелом прибутку за умови наявності власного стадіону. Сучасний приватний стадіон також надає

можливість здавати в оренду приміщення під офіси, торговельні точки. Високий прибуток від продажу місць VIP класу заслуговує на увагу господарів стадіону.

Продаж прав на трансляцію, як джерело доходу виконується в два способи: колективно або індивідуально. Колективний спосіб включає у себе об'єднання усіх клубів при укладанні контракту з телекомпанією, вартість якого в подальшому розподіляється за певною схемою. У Англійській прем'єр-лізі 50% від загальної суми однаково розподілені між клубами, 25 % – залежно від кількості трансльованих матчів команди, а решта 25 % – залежно від статистики матчів в кінці сезону [1]. Кошти, отримані від трансляції за кордоном, поширюється однаково. В даний час права на трансляцію Англійської прем'єр-ліги є найдорожчими в Європі. Лише в Іспанії та Португалії клуби продають права трансляції своїх матчів самостійно.

Розглядаючи доходи футбольних клубів на рівні «Великої п'ятірки» можна зазначити, що за останні п'ять сезонів Англійська прем'єр-ліга закріпила свої лідируючі показники, збільшивши виручку з 2946 до 4980 млн. євро. В останньому сезоні Іспанія випередила Німеччину по загальному доходу на 50 млн. євро (Рис.1).

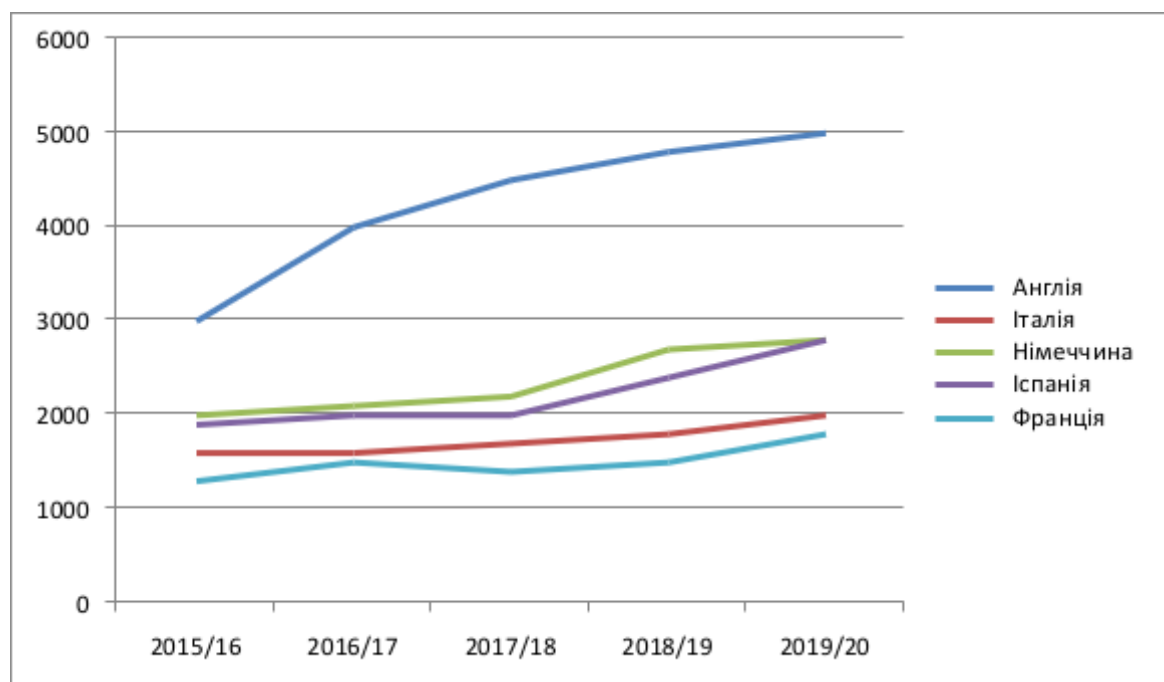


Рис. 1 Динаміка доходу основних футбольних клубів країн Європи з 2015/16 по 2019/20 (млн. євро) [1]

Таким чином, європейські футбольні клуби володіють фіксованими матеріальними активами та нематеріальними активами (придбані гравці). На фоні цього формується цінність бренду футбольного клубу. Економічна діяльність європейських футбольних клубів спирається на 10 основних джерел отримання прибутку, із яких основний - це надходження від трансляцій. Грамотна політика менеджменту та маркетингу суттєво впливає на економічні показники діяльності провідних європейських футбольних клубів.

Список використаних джерел

1. Кошеваров О. Відвідуваність матчів як фактор конкурентоспроможності професіональних футбольних клубів Європи. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/25719/1/>
2. Поротькин Е.С. Спонсорство как источник финансирования профессиональных футбольных клубов. URL: https://www.imi-samara.ru/wpcontent/uploads/2018/04/10_Porotkin_88-96.pdf
3. Український спортивний портал UA-Футбол URL: <https://football.ua/>
4. Невероятные € 222 млн! URL: <https://www.championat.com/business/article-3314515-nejmarpereshjol-v-pszh-za--222-mln-10-samyh-dorogih-transferov-futbola.html>
5. Український спортивний портал FOOTBALLHUB [Електронний ресурс] <https://footballhub.com.ua/>

УДК: 330.131:335.01

ОСОБЛИВОСТІ МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Кобрин В.І., магістрант
Голомша Н.Є., к.е.н., доцент
кафедри адміністративного
менеджменту та ЗЕД
*Національний університет біоресурсів і
природокористування України, Україна, Київ*

Питання митного регулювання зовнішньої торгівлі під час військової агресії Росії проти України набули стратегічно важливих аспектів з перших днів оголошення воєнного стану на території України. Президент України, народні депутати Верховної Ради України, Уряд України розробили та прийняли цілий ряд законодавчих та нормативно-правових актів у галузі тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, порядків здійснення митних формальностей щодо переміщуваних через митний кордон України товарів, а також організації роботи митних органів.

Основними змінами, що стосуються експортних операцій, є доповнення переліку товарів, експорт яких у будь-яких кількостях підлягає ліцензуванню - на м'ясо курей, яйця кур, а також такий стратегічний товар для України як пшениця і суміш пшениці та жита (меслин). Згідно перших змін також підлягали ліцензуванню при експорті кукурудза та олія соняшникова, однак в подальшому були виключені з переліку.

Разом з цим, Уряд зменшив до нуля квоти на деякі товари, експорт яких в межах раніше діючих обсягів квот дозволяється за умови отримання ліцензій, а понад квоту - заборонявся. Мова йде про худобу, м'ясо, жито, овес, гречку, просо, цукор, сіль. Таким чином, держава фактично заборонила експорт зазначених товарів. В рамках другого раунду змін відмінили квоту і на добрива, проте в подальшому встановлено квоту на деякі азотні добрива у розмірі 210 000 тонн.[3]

При цьому Мінекономіки спростило та зробило більш швидким процес ліцензування експорту товарів, затвердивши новий (тимчасовий) порядок. Для отримання ліцензії на експорт необхідно подати в Мінекономіки значно менший перелік документів, а саме заявку на отримання ліцензії за затвердженою формою, лист-звернення щодо оформлення ліцензії та копію зовнішньоекономічного договору або іншого документа, що використовується в міжнародній практиці замість нього.

Також Урядом прийнято низку документів, що внесли зміни і у інші аспекти забезпечення ЗЕД.

Урядом було запропоновано зміни у механізмах організації митних процедур, що було узагальнено у постанові КМУ № 330 від 20.03.2022.[1] Даний документ пропонує надання права вибору суб'єктам господарювання та громадянам, які ввозять товари, в т. ч. транспортні засоби, на митну територію України, один з двох способів їх митного оформлення та митного контролю:

- спрощений спосіб, який передбачає, що «митний контроль та митне оформлення товарів, зокрема транспортних засобів, які ввозяться на митну територію України через пункти пропуску через державний кордон України, відкриті для морського, автомобільного та залізничного сполучення, здійснюється без справляння митних платежів, у тому числі податку на додану вартість (далі – ПДВ), акцизного податку, ввізного мита, шляхом подання декларантом митному органу попередньої митної декларації без проведення митного огляду, без застосування фіто-санітарного контролю, заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності (крім державного експортного контролю) безпосередньо у пунктах пропуску/контролю через державний та митний кордон України»;

– стандартний спосіб, який передбачає, що «митний контроль і митне оформлення товарів, зокрема транспортних засобів, здійснюються у повному обсязі відповідно до вимог МКУ, а оподаткування ввезених товарів, у тому числі акцизним податком та ПДВ, здійснюється на загальних підставах, встановлених Податковим кодексом України».

Учасники ЗЕД (як фізичні особи, так і суб'єкти господарювання) мають можливість обрати лише одну із запропонованих у постанові КМУ № 330 форм організації митних процедур. При цьому, за умови обрання спрощеного способу, суб'єкт правовідносин подає відповідну заяву за формою, встановленою ДМС України, використовуючи паперовий чи електронний її формат. Також передбачені і певні обмеження щодо застосування спрощеного способу організації митного контролю і митного

оформлення, зокрема, щодо господарюючих суб'єктів, які здійснюють ввезення на митну територію України наступні позиції:

- спирт етиловий та інші спиртові дистиляти;
- алкогольні напої та пиво (крім квасу «живого» бродіння);
- тютюнові вироби, тютюн, промислові замітники тютюну, сигарет, цигарок, сигарил та рідин, що використовуються в електронних сигаретах.

Таким чином, постанова КМУ №330 зорієнтована на максимальне спрощення митних процедур, визначаючи можливості їх організації шляхом подання декларантом митному органу попередньої митної декларації у спрощеній формі безпосередньо у пунктах пропуску (пунктах контролю) через державний та митний кордон України та отримуючи результати митних процедур у строк не більше десяти хвилин.[23]

Враховуючи важливість зовнішньої торгівлі для України як учасника глобального ринку, а також вітчизняного бізнесу, який здатен запропонувати світу якісний товар із високою доданою вартістю, а не лише сировину, робота над вдосконаленням митного регулювання та впорядкуванням митних процедур має тривати і надалі. Лише захист і підтримка національного товаровиробника забезпечують їх безперебійну роботу та утримання конкурентних позицій на світовому ринку навіть за умов війни, а спрощення митних процедур в процесі здійснення імпорту значно оптимізує забезпечення потреб і громадян України, і ЗСУ.

Список використаних джерел

1. Деякі питання здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, зокрема транспортних засобів, в умовах воєнного стану: Постанова КМУ №330 від 20.03.2022. Офіційний вісник України. 2022. № 26. С. 75. Ст. 1417.
2. Мирончук В.М., Матвеев М.Е., Голомша Н.Є. Митні процедури забезпечення зовнішньоекономічної діяльності України в умовах війни. Економіка та суспільство. 2022. № 39. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1386>
3. Митне оформлення товарів на період воєнного стану: ключові новації для бізнесу. URL: https://biz.ligazakon.net/news/210518_mitne-oformlennya-tovarv-na-perod-vonnogo-stanu-klyuchov-novats-dlya-bznesu

UDC: 331.101.3:658

STAFF MOTIVATION AS A FACTOR OF INCREASING MANAGEMENT EFFICIENCY

Melnyk Yu.V. student
Mishchenko I.A., PhD in Economics,
Associate Professor of the Department
of Administrative Management and Foreign Economic Activity
*National University of life and Environmental
Science of Ukraine, Ukraine, Kyiv*

On the way to the implementation of the strategic course for European integration announced in Ukraine, which was enshrined in the Constitution of Ukraine, the implementation of the guarantees of the protection of human and citizen rights and freedoms declared in the norms of national and international law, the priority is to ensure the economic potential, on which the competitiveness of domestic enterprises depends. Increasing the competitiveness of products requires the development of methodical approaches to the formation of an enterprise development strategy based on internal planning and management methods.

In today's conditions of economic instability, many enterprises of Ukraine are in a state of crisis, and not all managers manage to cope with this situation, not everyone has the set of tools that would help him in this. The transformation of market relations requires the manager to develop strategic goals for the development of the enterprise in order to ensure a stable competitive position on the market and obtain profits in the future.

The effectiveness of the activity of any enterprise or organization, its profitability and profitableness are determined by the appropriate attitude of the management towards the workforce, the development of an effective motivational model that encourages employees to work more productively and realize their creative potential. Successful implementation of strategic and tactical tasks of the enterprise is possible only with the appropriate motivation of its personnel. Various motives, needs, incentives and goals exert a significant influence on the activity of

employees in the work process. It is important to develop such a motivational mechanism that would direct the activities of employees to the final result in accordance with the set goal. Motivation, providing material reward in the form of wages, use of various types of labor and social benefits,

Motivation is a complex process that manifests itself in the creation of a system of conditions or motives that influence human behavior, direct it in the direction required for the organization, regulate the intensity of its activity, encourage conscientiousness, persistence, and diligence to achieve certain goals. Motivation of employees as a guarantee of effective activity of domestic enterprises is of fundamental importance today, as it ensures their competitiveness, long-term profitability, high rates of development, and stimulates employees to achieve their goals.

In view of this, the problem of labor motivation becomes important, the search for scientific approaches to solving practical problems related to the characteristics of technologies of motivation and labor stimulation at enterprises is considered urgent.

The study of the problems of strategic management, theory and practice of motivation and stimulation of personnel work has received considerable attention in the works of many domestic and foreign scientists, in particular V. Abramov, K. Alderfer, A. S. Afonin, S. Bandur, G. Becker.

These and other scientists made a significant contribution to the development of the researched issues, however, due to constant changes in the economic and political spheres of our country, modern technologies of motivation and stimulation of labor require constant improvement. Scientists have different interpretations of the main concepts that underlie the motivation process, discuss concepts and models of personnel motivation that can be used over a long period of time, develop an effective motivational mechanism that would meet modern conditions.

Therefore, today there is a need to develop innovative approaches to personnel motivation. The relevance of the problem of motivation of employees determined the choice of the research topic.

Achieving effective management of a person involves understanding his motivation - a set of motives, incentives or internal and external factors, as a process of motivating a person to certain actions.

Investigating the evolution of the concept of motivation, we found out that the development of motivation theories has an evolutionary nature, they perform both a scientific and cognitive function, and a practical function, they are effectively used in solving the tasks of motivating a person to work effectively.

The analysis of approaches to defining the concepts of "stimulation" and "motivation" made it possible to group different interpretations and express one's opinion regarding their definition.

Motivation is the process of motivating oneself and others to act in order to achieve personal and organizational goals. Motives of labor activity in modern conditions are more complex and difficult to influence than in the past.

Staff motivation is the creation of favorable conditions and incentives that encourage employees to work with greater dedication, with a focus on quality and results.

Stimulation, as a means by which motivation is carried out, is primarily based on material means of reward, encouragement and sanctions, which are wages. Uncertainty with wages, the use of insufficiently flexible wage systems lead to a whole series of problems related to the dissatisfaction of the main part of employees, staff turnover, and the growth of conflict situations. The search for ways to increase the efficiency of labor stimulation gives the enterprise a full range of actions and shows the enterprise's personnel its importance and significance.

References

1. Kolesnik T. V. Modern approaches to the application of employee motivation and stimulation. Law and security. 2015. № 3 (58). P. 114–120.
2. Chernyshov A.V. Motivation and stimulation of work in the personnel management system of the enterprise. A young scientist. 2016. №6 (33). P. 141–145.

3. Ovsyuk N.V. Motivation and stimulation of work: the essence of concepts and their reflection in accounting. Innovative economy. 2014. № 4 (53). P. 314–318.

УДК 005.53:001.8

ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ СИСТЕМИ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Хлисту́н Д.М., аспірант кафедри адміністративного менеджменту та ЗЕД,
Національний університет біоресурсів і природокористування України, Україна, Київ

Діяльність підприємств, установ та організацій при роботі із клієнтами практично постійно залежить від управлінських рішень, які приймаються керівниками та персоналом.

Вчені України та із за кордону розглядали систему прийняття управлінських рішень як певного типу систему. Луцяк [1] стверджував, що основним у концепції системи прийняття управлінських рішень є побудова інтегрованої системи маркетингових комунікацій. Williams, G. A., Boyd, W. L., Voznak, R., & Phipps, K. D. [2] вважали, що концепція системи прийняття управлінських рішень базується на тому, що вона являється допоміжними інструментами для того, хто приймає рішення. А сама модель є центром будь-якої системи прийняття рішень. Користувач знаходиться з одного боку моделі, а необхідні дані – з іншого. У зв'язку із цим виникає потреба у побудові концепції системи прийняття управлінських рішень. Концепція може застосовуватись у діяльності підприємств, установ та організацій та показувати взаємозв'язок методів, які можна застосувати при роботі із персоналом.

Тому у середовищі Atlas.ti було здійснено дослідження концепції «Системи прийняття управлінських рішень». Літературу для дослідження обрано ґрунтовно на 2 пошукових запитах через використання пошукових двигунів ABI Inform, ERIC, PsychInfo та електронних баз журналів

Interscience/Wiley, Catchword, ScienceDirect, JSTOR. Перший пошуковий запит становив «Decision Support Systems» як ключові слова пошуку. Другий пошуковий запит становив «Managerial Decisions». Ключові слова для пошуку також були уточнені, а перелік джерел розширювався із використанням списків джерел опрацьованих робіт. Завданням пошуку було отримання початкових джерел інформації для формування цілісного розуміння концепції Систем прийняття управлінських рішень. Методологія роботи була доповнена також рецензіями, відгуками та обговореннями результатів роботи на конференціях де спеціалісти у визначеній сфері надавали свої поради та рекомендації, щодо дослідження літератури з опису базових принципів, складових елементів, сфер застосування, створення і розробки систем прийняття управлінських рішень. Таким чином, список літератури для опрацювання розширювався послідовно, що дозволило досягти поставленої мети дослідження. Варто звернути увагу на обмеження використаної методології, головним з яких є його механістичний підхід. Даний підхід було спрямовано на отримання джерел літератури з електронних баз та відкритого доступу для відповіді на дослідницьке питання. Дана робота виконана на абстрактному рівні, однак, в подальших дослідженнях варто використовувати й інші підходи для пошуку відповіді на дослідницьке питання та досягнення мети дослідження: кейс-стаді, інтерв'ю із зацікавленими сторонами. У підсумку було отримано такі результати.

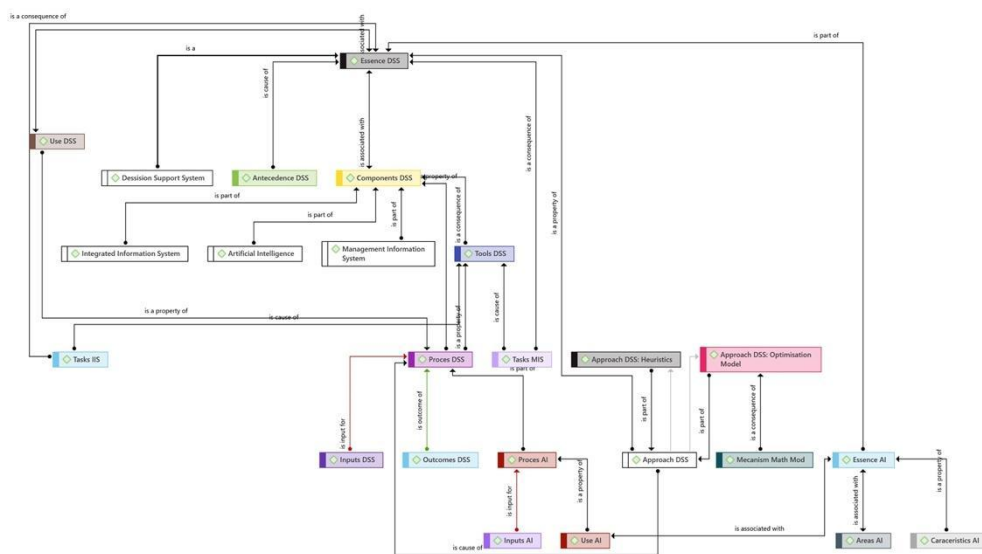


Рис. 1. Концепція системи прийняття управлінських рішень

Одним з етапів дослідження систем прийняття управлінських рішень (СПУР) було визначити сутність та систематизувати пов'язані категорії. Так, рис. 1 ілюструє усі пов'язані категорії та їх місце у системі визначення сутності систем прийняття управлінських рішень.

Рис. 2 ілюструє зв'язки та щільність зв'язків категорії «Сутність СПУР» та категорій, що пов'язані із нею через прямі зв'язки.

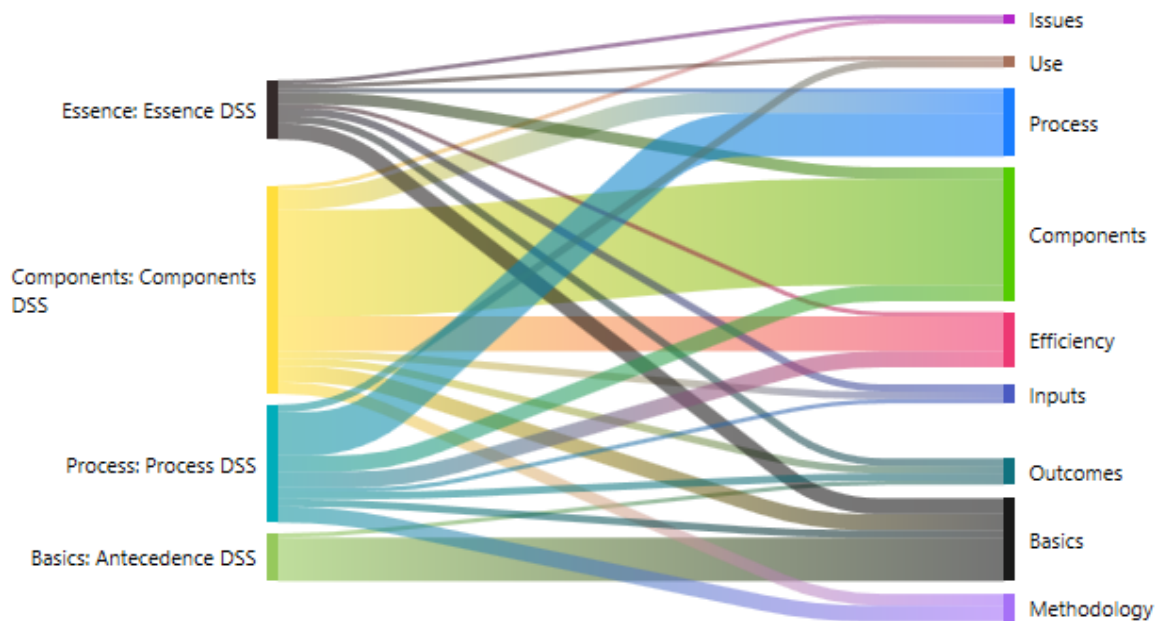


Рис. 2. Щільність зв'язків категорії «Сутність СПУР» та категорій, що пов'язані із нею через прямі зв'язки

Можна побачити, що найбільш щільні зв'язки мають компоненти системи прийняття управлінських рішень із категоріями ефективність, компоненти та процес. Саме ці складові буде доцільно застосувати у діяльності підприємств, установ та організацій.

Список використаних джерел

1. Луцяк, В. В. (2014). Характеристики і функції підприємництва та деякі теоретико-методологічні завдання маркетингу. *Маркетинг і менеджмент інновацій*, (2), 208-219.
2. Williams, G. A., Boyd, W. L., Boznak, R., & Phipps, K. D. (1990). Decision support systems and project management. *PM Network*, 4 (3), 31–36.

ЗМІНИ В НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЯХ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ДО 2050 РОКУ

Клочан Е. І. студент,
Луцяк В.В., д.е.н., професор,
завідувач кафедри адміністративного
менеджменту та ЗЕД
*Національний університет біоресурсів і
природокористування України, Україна, Київ*

До 2050 року попит на продукти харчування зросте на 70%, відповідно до швидкого зростання населення. Дослідження ООН показало, що близько 9,9% населення світу все ще голодує, тому думка про те, щоб нагодувати майже 10 мільярдів років, є страшною перспективою. Оскільки екологічні зміни важко передбачити, ми повинні звернутися до інновацій у технологіях сільського господарства.

На щастя, знаки поки що дають надію. Нам не потрібно чекати три десятиліття, щоб побачити, як інноваційні сільськогосподарські рішення можуть вплинути на життя людей у майбутньому.

Читайте далі, щоб відкрити для себе інновації та технології в сільському господарстві, на які слід звернути увагу у 2022 році. Ми вивчимо технології, які змінюють спосіб вирощування, транспортування, зберігання та управління своєю продукцією фермерами.

1. ТЕХНОЛОГІЇ ВЕКТОРИНГУ БДЖІЛ

Що стосується рослинництва в США, медоносні бджоли коштують 20 мільярдів доларів. Ці комахи мають важливе значення для виживання людини, тому в сільськогосподарському обладнанні зростає кількість інновацій, які допомагають захистити бджіл і максимізувати їх можливості запилення.

BVT використовує комерційно вирощених бджіл для забезпечення цільового контролю над посівами за допомогою запилення, замінюючи хімічні пестициди екологічно безпечною системою захисту рослин.

Система не вимагає розпилення води або використання тракторів. Натомість науково розроблений вулик джмелів дозволяє бджолам підбирати на ногах слідову кількість порошоків для боротьби зі шкідниками, щоб поширюватися під час подорожі в межах поля.

Ця інновація в технологіях сільського господарства підтримує поліпшення сталого землеробства, врожайності сільськогосподарських культур та якості ґрунту. Рішення BVT підходить для багатьох сільськогосподарських культур, включаючи лохину, соняшник, яблука та помідори, а також працює для господарств будь-якого розміру [2].

2. ТОЧНЕ ЗЕМЛЕРОБСТВО

Точне землеробство – це стратегія управління сільськогосподарськими ресурсами, яка збирає, обробляє та оцінює дані та пропонує аналітичні дані, щоб допомогти фермерам оптимізувати та підвищити якість та продуктивність ґрунтів [1].

Управлінські рішення враховують дані точного землеробства для поліпшення сільськогосподарських угідь і сільськогосподарської продукції в декількох ключових областях, включаючи:

- Ефективність використання ресурсів
- Сталий розвиток
- Рентабельність
- Продуктивності
- Якість

Ця інновація в технології сільського господарства використовує великі дані для прийняття управлінських рішень, дозволяючи фермерам контролювати змінні врожайності сільськогосподарських культур, такі як рівень вологи, стан ґрунту та мікроклімат, щоб максимізувати обсяги виробництва. Він покладається на системи дистанційного зондування, дрони, робототехніку та автоматизацію для покращення здоров'я сільськогосподарських культур та

оптимізації сільськогосподарських ресурсів, що призводить до більшої продуктивності.

Grand View Research прогнозує, що світовий ринок точного землеробства досягне 16.35 мільярда доларів до 2028 року, зростаючи на 13.1% CAGR. Організація вважає, що збільшення державної підтримки та зростаюча потреба в ефективному моніторингу здоров'я сільськогосподарських культур сприятиме зростанню ринку [7].

3. ВЕРТИКАЛЬНЕ ЗЕМЛЕРОБСТВО В ПРИМІЩЕННІ

Середня врожайність рису з гектара становить від трьох до шести тонн. Однак фермерам не доведеться стикатися з цим обмеженням при використанні вертикального землеробства в приміщенні. Це вертикальне землеробство в приміщенні вирощує фермерську продукцію, складену вище за іншу, у закритому та контрольованому середовищі. Технологія використовує зростаючі полки, встановлені вертикально, щоб підвищити врожайність сільськогосподарських культур в обмежених приміщеннях. Досить часто полиці не вимагають ґрунту — вони або гідропонні, або аеропонічні:

- Гідропоніка- це практика садівництва, яка вирощує рослини у воді та поживних розчинах.
- Аеропоніка підвішує коріння культур в повітрі, при цьому випромінювачі періодично обприскують їх водою і поживними речовинами.

Внутрішні вертикальні ферми дозволяють виробникам контролювати такі змінні, як світло, температура, вода, а іноді і рівень вуглекислого газу, що дозволяє їм отримувати більш здорові та більші врожаї.

Інші переваги технології включають на 70% менше використання води, що економить енергію, і зниження трудовитрат за рахунок використання роботів для збору врожаю і посадки.

4. ТЕХНОЛОГІЯ ТВАРИННИЦТВА

Нові технології тваринництва надають фермерам аналітичні дані на основі даних, що дозволяє їм оптимізувати управління фермами, покращити догляд за тваринами та підвищити продуктивність [4].

Ось деякі з багатьох нововведень, що переосмислюють тваринництво:

- Автоматизовані молочні установки доять корів автоматично без участі людини, а датчики молока також допомагають фермерам стежити за якістю молока.
- Автоматизовані системи очищення видаляють відходи, забезпечуючи більш чисте середовище, вільне від хвороб.
- Лікування без антибіотиків Armenta Використовує акустичну імпульсну технологію (АРТ) для бичачого маститу, хвороби корів, що несе за понад 6 мільярдів доларів щорічних збитків у США та Європі.
- Автоматизовані фідерні системи забезпечують тварин кормовими сумішами з урахуванням їх конкретних потреб і в потрібній кількості.
- Faromatics використовує робототехніку, штучний інтелект та великі дані для підвищення добробуту тварин та продуктивності ферм.

5. ЛАЗЕРНІ ОПУДАЛО

Надокучливі птахи або гризуни можуть стати загрозою для вирощування сільськогосподарських культур у відкритому ґрунті. У минулому фермери поклалися на традиційні опудало, щоб відігнати голодних загарбників. Але сьогодні власники і керівники ферм звертаються до високотехнологічних пристроїв з датчиками руху, щоб утримати птахів від розкрадання врожаю.

Виявивши, що птахи чутливі до зеленого кольору, дослідник з Університету Род-Айленда допоміг спроектувати лазерне опудало, яке проєктує зелене лазерне світло. Світло не видно людям під час сонячного світла, але воно може стріляти на 600 футів по полю, щоб здивувати птахів, перш ніж знищити посіви.

Ранні випробування лазерними опудалами виявили, що пристрої можуть мінімізувати шкоду врожаю, скорочуючи популяцію птахів навколо сільськогосподарських угідь до 70%-90%.

6. АВТОМАТИЗАЦІЯ ФЕРМИ

Автоматизація ферми об'єднує сільськогосподарську техніку, комп'ютерні системи, електроніку, хімічні датчики та управління даними, щоб покращити роботу обладнання та прийняття рішень, і, зрештою, зменшити людський внесок та помилки [6].

Скорочення часу праці, підвищення врожайності та ефективне використання ресурсів є рушійною силою широкомасштабного впровадження технології. Зараз фермери використовують автоматизовані комбайни, дрони, автономні трактори, посів та прополку, щоб змінити спосіб вирощування своїх культур. Технологія піклується про чоловічі та повторювані завдання, дозволяючи їм зосередитися на більш критичних функціях.

Як і в будь-якій сфері (без каламбуру), автоматизація може допомогти співробітникам заощадити час, оскільки технологія зменшує потребу людей в активній участі в завданні. Завдяки автоматизації більшість фермерів зараз проводять більше часу зі своїми сім'ями, ніж раніше.

7. КІНЕМАТИЧНА ТЕХНОЛОГІЯ В РЕАЛЬНОМУ ЧАСІ (RTK)

Роберт Салмон, британський фермер з ріллі, виявив, що обмеження сільськогосподарської техніки на постійну смугу значно зменшує пошкодження ґрунту [2].

"Дозвіл машинам без обмежень їздити по суші може призвести до того, що практично вся земля буде пройдена, що ставить під загрозу дренаж і рихлість".

У 2016 році Роберт планував перевести свої 4,800 акрів на 12-метрову систему керованого руху, де всі сільськогосподарські машини будуть використовувати одну і ту ж постійну смугу руху.

Реалізація системи керованого трафіку вимагає точних прийомів, які практично неможливі з традиційними системами GPS.

Технологія RTK може забезпечити точність на рівні сантиметра, що дозволяє фермерам точно картувати свої поля та постійно обмежувати транспортні засоби на одній смузі. Він передає тракторам інформацію про правильне позиціонування по радіосигналу, дозволяючи їм залишатися на колії під час руху. Ця інновація підвищує здоров'я та продуктивність ґрунтів, збільшуючи обсяги виробництва з меншими витратами.

8. ТЕХНОЛОГІЯ МІНІХРОМОСОМ

За даними Agritech Tomorrow, зростаюче населення та попит на продукти харчування означають, що фермерам потрібно буде збільшити виробництво сільськогосподарських культур щонайменше на 23%, щоб підтримувати наш поточний рівень життя. Отже, втрата цілих врожаїв шкідникам є основною проблемою в міру зростання світової популяції [1].

Генетично модифікована їжа прийняла деякий флак протягом останніх років, при цьому дослідження показують, що вона може бути пов'язана з алергічними реакціями або включати шкідливі токсини, які можуть піддавати людей ризику для здоров'я. Інше питання, що виробництво продуктів харчування G.M. може порушити природне біорізноманіття або звільнити токсини в ґрунт.

На щастя, на горизонті є надія. Сільськогосподарські генетики можуть застосовувати технологію мініхромосом для посилення рис рослини, жодним чином не змінюючи генів. Оскільки мініхромосоми містять невелику кількість генетичного матеріалу, можна використовувати цю технологію, щоб зробити рослини більш посухостійкими або стійкими до шкідників, не заважаючи природному розвитку господаря.

Коротше кажучи, технологія мініхромосом дозволяє генним інженерам створювати культури, які потребують меншої кількості пестицидів, фунгіцидів та добрив, зменшуючи залежність від шкідливих хімічних речовин. Це також

дозволяє їм досягти біологічної вітамінізації та підвищити вміст поживних речовин у рослині.

9. ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ ФЕРМОЮ

Багато фермерів спалюють гніт з обох кінців, оскільки їм важко триматися на вершині великого навантаження з невеликою допомогою. Чим більша ферма, тим страшніше наглядати за всіма операціями. Але в епоху SaaS існує додаток практично для всього, включаючи управління фермою [3].

Програмне забезпечення для управління фермами - це інтегрована платформа, яка надає дані та інформацію в режимі реального часу, як-от цифровий контрольний список, щоб допомогти фермерам відстежувати щоденну діяльність. За допомогою цього програмного забезпечення для моніторингу та звітності фермери можуть покращити прийняття рішень у всіх операціях [1].

FarmERP, рішення для планування ресурсів підприємства, дозволяє фермам оптимізувати свої процеси та забезпечує безперебійну співпрацю. Це дозволяє користувачам керувати закупівлями, ланцюгом поставок, фінансами та обробкою з одного центру.

Ця інновація в галузі технологій сільського господарства продовжуватиме розвиватися, оскільки пристрої з підтримкою Інтернету стають повсюдними. Mordor Intelligence прогнозує, що ринок програмного забезпечення для управління фермами стане свідком CAGR 11.2% протягом десяти років, що передують 2026 року[5].

10. ТЕХНОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ ВОДНИМИ РЕСУРСАМИ

Зрошення є життєво важливим методом забезпечення водою посушливих територій, які зазвичай мають недостатню кількість опадів, щоб зробити їх орними. Однак, хоча це є важливим аспектом сільського господарства сьогодні, багато фермерів все ще зрошують свої поля марнотратною кількістю води так само, як це робили месопотамці понад 4,000 років тому.

Крім витрачання понад двох третин води, паводковий полив може перезволожувати рослини, впливаючи на їх зростання. Він також міг переносити надлишки добрив у струмки та озера, забруднюючи джерела прісної води.

Інновації та технології в сільському господарстві пропонують фермерам більш стійкі способи забезпечення рослин достатньою кількістю води. Наприклад, система мікрокрапельного зрошення N-Drip дозволяє воді повільно капати до коріння рослин, створюючи належне середовище для процвітання культур. Технологія зменшує використання води до 50% і покращує якість врожаю[2].

Висновок

В епоху, коли екологічні проблеми та страхи перед зміною клімату знаходяться на рекордно високому рівні, стійке сільське господарство є розсадником проблеми. Наше населення зростає, і зростаючий дефіцит землі і води становить значну загрозу для довголіття людського роду, яким ми його знаємо. Але в той час як багато політиків зупиняються і відхиляються, стартапи в галузі сільськогосподарських технологій зайняті вживанням заходів[3].

Від прогресу в точному землеробстві до автоматизації ферм, генетики та технологій управління водними ресурсами, інновації в технологіях сільського господарства забезпечують засоби розумнішого, безпечного та продуктивнішого землеробства.

MassChallenge пропонує новим стартапам можливість співпрацювати зі зростаючими талантами в індустрії Agtech. Спілкуючись з експертами, корпораціями та спільнотами в галузі, ви можете використовувати останні тенденції та сільськогосподарські технології, щоб трансформувати свій бізнес та майбутнє нашого світу[5].

Список використаних джерел

1. [Fast Facts About Agriculture & Food - The Voice of Agriculture - American Farm Bureau Federation \(fb.org\)](#)
2. [5 Solutions That May Help Us Feed 10 Billion People by 2050 \(businessinsider.com\)](#)
3. [Rice Harvesting, Yield per Hectare and Storage - Wikifarmer](#)
4. [Innovations dairy farmers should know about - Dairy Global](#)
5. [Designed by Farmers, driven by GPS \(agri-tech-e.co.uk\)](#)
6. [Farm Management Software Market Size, Share, Analysis | 2022 - 27 \(mordorintelligence.com\)](#)
7. [How Microdrip Irrigation Systems Use Less Water and Could Change Farming Forever - Bloomberg](#)

УДК 662.767.2

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ ШЛЯХОМ ПОКРАЩЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Гадуп'як М.М. студент,
Ковтун О.А., к.е.н., доцент,
кафедри адміністративного
менеджменту та ЗЕД
*Національний університет біоресурсів і
природокористування України, Україна, Київ*

Удосконалення системи менеджменту обумовлене необхідністю приведення її у відповідність до вимог сучасного економічного розвитку.

Організаційно-економічні умови функціонування сучасних підприємств відрізняються зростаючою потребою у грамотних рішеннях та правильному підході до вирішення завдань, тому все це підкріплюється людським фактором, як необхідною умовою ефективності виробництва та реалізації інновацій.

В умовах інтеграції економіки України до системи міжнародних економічних відносин важко назвати важливішу та багатограннішу сферу діяльності, ніж управління, від якого багато в чому залежить ефективність виробництва та якість обслуговування. У зв'язку з цим зростає значення системи управління організаціями.

Менеджмент повинен забезпечити успішне функціонування організації, результатом якого є прибуток, а також певні гарантії на її майбутнє, оскільки накопичення прибутку у вигляді різних резервних фондів дає можливість обмежити та подолати ризики, спричинені змінами ситуації на ринку. Звідси випливає необхідність надання менеджерам достатньої свободи і самостійності в господарській діяльності, без яких неможливо швидко реагувати і пристосовуватися до умов, що змінюються, тобто досягати мети управління.

Власне, термін «менеджмент» певною мірою можна вважати синонімом терміну «управління». Управління - це особливий вид діяльності, який перетворює неорганізований «натовп» в ефективну, цілеспрямовану і продуктивну групу [1].

Людський капітал – це найпотужніший фактор конкурентної переваги, саме людський фактор запроваджує стратегічним планам.

Основні складові процесу розробки стратегії управлінню персоналом складається з таких етапів:

1. Визначення цілей використання людських ресурсів
2. Постановка завдань, вирішення яких забезпечить досягнення цілей
3. Розробка засобів досягнення цілей
4. Розрахунки ресурсів для досягнення цілей
5. Прогноз результатів

Зарубіжні компанії приділяють велику увагу управлінню персоналом, соціальній забезпеченості трудового колективу та професійному розвитку - підготовці, підвищенню кваліфікації та перепідготовці кадрів агропромислового комплексу. Великі компанії часто проводять підготовку фахівців з різних програм: від розвитку професійних навичок до управління часом (корпоративний тайм-менеджмент), що підвищує рентабельність підприємства. Систематизовано досвід управління персоналом підприємств, які стабільно функціонують і в кризовому стані. Використання зарубіжного досвіду дозволить уникнути багатьох помилок у роботі з кадровим потенціалом вітчизняного агропромислового виробництва. У функції менеджерів

зарубіжних фірм з персоналу входять складання прогнозів потреб окремих категорій працівників, облік кваліфікації та професійних навичок, формування банку даних, відбір персоналу поза підприємством та його навчання, щорічна оцінка праці виявлення особистого потенціалу кадрів [2].

Кожен співробітник компанії в якийсь момент потрапляє в кризові ситуації і починає працювати гірше, ніж тоді, коли його найняли. Щоб підтримувати рівень продуктивності праці працівників, необхідно використовувати мотиваційний механізм стимулювання праці.

Принципи побудови мотиваційної схеми покликані формувати поведінку співробітників, яка може знадобитися для найкращого виконання стратегії організації.

Система мотивації, а саме формування, повинна здійснюватися комплексно, тобто така система повинна мати як матеріальну та і нематеріальну мотивацію. Дуже ефективною може бути внутрішня мотивація, яка враховує участь в нових, інноваційних та перспективних проектах. Саме це дає змогу самореалізовуватися, стати більш визнаним на підприємстві, а це дає змогу працівнику відчувати задоволення від виконаної роботи. Зазвичай цей метод є більш дієвим, ніж якась матеріальна винагорода.

Також, можна простимулювати працівників за допомогою бонусів. Їх можна виплачувати як разові виплати із прибутку товариства (премії, додаткові винагороди). Дуже вагомим фактором могли б стати річні, піврічні, новорічні бонуси, пов'язані зі стажем роботи. Або це б могли бути бонуси за відсутність прогулів, або вислугу років.

Додаткові виплати можна запровадити також для працівників відділу збуту організації. Це б стимулювало їх до пошуку нових ринків збуту, як бонус – виплати могли б бути у формі: покриття особистих витрат на ділові відрядження (але не тільки самого працівника, а й сім'ї або друга), подарунки фірми та інші [3].

Можна стимулювати працівників за рахунок вільного часу. Тобто, це можна робити через:

1. Надання додаткових вихідних або відпусток, за активну та творчу роботу.
2. Організації власного гнучкого графіку роботи.
3. Зменшення тривалості робочого дня за рахунок високої продуктивності праці.

Робочі або організаційні стимули регулюватимуть поведінку співробітників на основі ступеня задоволення від роботи, яке вони відчують. Співробітникам необхідно забезпечити наявність у роботі елементів творчості, забезпечити можливість участі в управлінні, просування по одній посаді, організації творчих відряджень персоналу.

Формами стимулювання працівників підприємства можуть бути: виділення керівниками підприємств коштів на будівництво власного житла або будівництво на спільних умовах, запровадження програми виховання та навчання дітей, виділення коштів на організацію дошкільної та шкільної освіти дітей, пільгові стипендії, що сприяють працевлаштуванню молодих спеціалістів, які бачать перспективи не лише для свого майбутнього, а й для своєї родини [4].

Доцільніше було б запровадити страхування життя працівників. Із коштів, що утримуються з доходу працівника, виплачується сума, що дорівнює річному доходу працівника, у разі нещасного випадку; у разі смертельного випадку – сума виплаченої суми подвоюється. Окрім страхування життя, є можливість запровадити медичне страхування самих працівників та членів їхніх сімей.

Тому, розвиток трудових ресурсів з використанням професіоналізації управління працею та різноманітних механізмів мотивації гарантує: стабільний розвиток на економічному ринку, прибуткову роботу, безперервний розвиток персоналу компанії, зниження плинності кадрів і, насамперед, швидкий позитивний результат.

Список використаних джерел

1. Аграрний менеджмент (стратегії). ScienceDirect: веб-сайт. URL: <https://www.sciencedirect.com/topics/agricultural-and-biological-sciences/agricultural-management> (дата звернення 27.10.2022)
2. Складові системи менеджменту підприємства. Pidru4niki: веб-сайт. URL: https://pidru4niki.com/13670306/menedzhment/skladovi_sistemi_menedzhmentu_pi_dpriyemstva_sferi_obsługovuvannya (дата звернення 29.10.2022)
3. Гришко В.В. Сучасні концепції менеджменту та їх застосування в умовах діджиталізації економіки України. 2021. № 1. С. 61.
4. Кадрова політика та шляхи її покращення. Economyandsociety.: веб-сайт. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/9_ukr/121.pdf (дата звернення 30.10.2022)

УДК: 631.92

КАРБОНОВЕ СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО В УКРАЇНІ В РАМКАХ СПІВПРАЦІ З ЄС ПО УГОДІ GREEN DEAL

Гопка М.Д. студент,
Ковтун О.А., к.е.н., доцент
кафедри адміністративного
менеджменту та ЗЕД

*Національний університет біоресурсів і
природокористування України, Україна, Київ*

Розвиваючи нові технології та збільшуючи використання природних надр, сучасний світ зіштовхнувся з проблемою кліматичних змін. Відколи в 1700-х роках почалась промислова революція, люди випустили в атмосферу значну кількість парникових газів спалюючи викопне паливо, вирубаючи ліси та виконуючи інші види діяльності. Коли парникові гази витікають в атмосферу, багато з них залишаються там протягом тривалого періоду часу від десятиліття до багатьох тисячоліть. З часом ці гази видаляються з атмосфери за допомогою хімічних реакцій або за рахунок поглиначів викидів, таких як океан та рослинність, які поглинають парникові гази з атмосфери. Проте в результаті діяльності людини ці гази надходять в атмосферу швидше, ніж видаляються, тому їх концентрація зростає.

У грудні 2019 року Європейська комісія прийняла Європейський зелений курс, який офіційно він був представлений президентом ЄК (Європейської Комісії) Урсулою фон дер Ляєн. Мета Європейського Зеленого курсу, полягає в тому, щоб змінити систему оподаткування енергії таким чином, щоб спонукати споживачів та бізнес до більш екологічної поведінки, а також досягнення кліматичної нейтральності європейського континенту до 2050 року [1]. Зелена сільськогосподарська політика фокусується на розвитку безпечного продовольства. Європейська стратегія здорової та екологічно чистої системи харчування «Від ферми до виделки» вміщає в собі основні принципи безпечного виробництва продукції, від вирощування продукції на підприємстві до задоволення потреб кінцевого споживача (рис.1).

Рис.1. Ключові напрямки Європейського зеленого курсу

Переведення продовольчих систем сталого розвитку відкриває нові можливості для операторів ринку у ланцюжку створення вартості продуктів харчування [2]. Дійшовши до гострої кліматичної проблеми, найкращий спосіб боротьби з викидами вуглецю у традиційному сільському господарстві є перехід до ощадливого фермерства. Гарною альтернативою цьому може стати карбонове сільське господарство. Карбонове або вуглецеве сільське господарство (Carbon Farming) – це комплексний підхід до оптимізації уловлювання вуглецю, шляхом здатності перетворюватися з чистого викиду CO₂ на чистий секвестер CO₂. Крім того, вуглець може зберігатися довго (від десятиліть до століть або більше) з користю у ґрунті в процесі, який називається секвестрацією вуглецю в ґрунті [3]. Для того, щоб використовувати секвестрацію вуглецю, існують різні методи, які зберігають вуглець у сільськогосподарських ґрунтах на більш тривалий термін. Ці методи дуже пов'язані з практикою сталого управління земельними ресурсами. Вищий вміст вуглецю в ґрунті забезпечує багато переваг для здоров'я та родючості ґрунту: покращення структури ґрунту, збільшення біорізноманіття ґрунту та краща здатність утримувати воду та доступність поживних речовин. Основні

напрямки робіт які можна використовувати для відновлення ґрунту, представлені на рис. 2.

Рис.2. Основні напрямки робіт для відновлення ґрунту

Ефект відновлення ґрунту буде поступовим, але з часом це дасть можливість накопичити в ґрунті всі потрібні елементи для продуктивного розвитку рослин при мінімальному використанні зовнішніх факторів.

Список літератури

1. Європейський зелений курс: можливості та загрози для України. European Green Deal: веб-сайт. URL <https://dixigroup.org/storage/files/2020-05-26/european-green-dealwebfinal.pdf> (дата звернення: 02.11.2022)
2. Farm to Fork strategy. European Commission: веб-сайт.URL: https://food.ec.europa.eu/horizontal-topics/farm-fork-strategy_en(дата звернення: 10.10.2022)
3. What is carbon farming? Carbon Cycle Institute: веб-сайт. URL: <https://www.carboncycle.org/what-is-carbon-farming/> (дата звернення: 12.10.2022)

УДК 662.767.2

УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ БЮДЖЕТУВАННЯ НА АГРАРНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Горовий О.В. студент,
Ралко О.С., к.е.н., доцент
кафедри адміністративного
менеджменту та ЗЕД

*Національний університет біоресурсів і
природокористування України, Україна, Київ*

У будь-якому процесі управління підприємством можна виділити три основні підпроцеси: управління матеріальними потоками, управління фінансовими потоками, а також управління бізнес-процесами на підприємстві. Всі ці підпроцеси взаємопов'язані, проте при управлінні діяльністю компанії наголошують на управлінні фінансами, використовуючи систему бюджетного планування.

Бюджетування як модель управління ресурсами підприємства було спеціально створено для організації контролю та планування діяльності компанії, що може бути використане на всіх вітчизняних та зарубіжних підприємствах [1]. Традиційне бюджетування стало надто затратним для бізнесу і часто «консервувало» помилки менеджменту. Тому на зміну йому прийшли альтернативні методи бюджетування:

- Бюджети програм (Planning Programming Budgeting System, PPBS).

Такий метод вперше використали на Дженерал Моторс у 1927 році для ефективного розподілу коштів. 1960-го року його запровадили у всіх департаментах федерального уряду США. А потім стали застосовувати компанії Європи та Японії.

- Бюджетування з нуля (zero-based budgeting або ZBB) з'явилося невдовзі після програмного планування. Метод спочатку розробили у держсекторі, але він швидко «прижився» у приватних компаніях.
- Метод бюджетування Beyond Budgeting був запроваджений у 1970 році скандинавський банк Svenska Handelsbanken. Метод ще називають «за межею бюджетування» чи «без бюджетування». Ця нова модель фінансового планування дозволяла гнучкіше розподіляти ресурси та відкривала нові можливості для стратегічного розвитку бізнесу. Всі ці методи досі використовують як державні, і приватні компанії всього світу [2].

При цьому через нестабільність економіки та стрімкий розвиток інновацій у різних сферах постійно з'являються нові концепції та моделі управління фінансами. Наприклад, збалансована система показників (Balanced Scorecard, BSC), ковзний, постатейний бюджет, управління цінностями та інші.

Незважаючи на безліч підходів у побудові бюджетів (від жорстких планів до альтернативних), найпопулярнішими вважаються 4 методики бюджетування:

- інкрементальний (приростний);
- нульове бюджетування;

- Activity-Based або попроцесне планування;
- «зверху вниз» або «знизу вгору». [3].

Важливість використання нових підходів у бюджетуванні не применшує значущість класичних методик, і особливої ролі набуває факторний аналіз. Вибір методики фінансового планування залежить від багатьох факторів: масштабу та специфіки діяльності підприємства, внутрішніх умов, обсягів виробництва та продажу. А також від завдань, з якими зіткнулася компанія на стику стратегічного, операційного та бюджетного планування.

Основною проблемою бюджетування на аграрних підприємствах, є той факт, що на даний час в Україні економічне та політичне середовище змінюється значною мірою і структура доходів та витрат підприємства може змінитися настільки радикально, що фактичні результати значно відрізняться від прогнозних, зазначених у бюджеті. Якщо керівництво підприємства не вживе термінових заходів для коригування бюджету, то менеджери продовжуватимуть витрачати кошти у своїх початкових лімітів, позбавляючи цим будь-яку можливість отримання прибутку. Інші умови, які можуть призвести до раптового відхилення результатів від запланованих у бюджеті, включають зміни цін на матеріальні ресурси.

Список використаних джерел

1. Батенко Л.П. Управління проектами * Принципи, запропоновані авторами. Lviv Polytechnic National University Institutional Repository <http://ena.lp.edu.ua> 95 [навч.посібник] / Л.П. Батенко, О.А. Загородніх, В.В. Ліщинська. – К.: КНЕУ, 2003. – 231с.
2. Єрмошкін О., Букреева Д., Подольни Є. Алгоритм вибору та індивідуалізації моделі бюджетування на підприємстві. Економіка та суспільство. 2021. № (32). URL: <https://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/810/777> (Дата звернення 3.11.22)
3. Гринчишин Я. М. Вдосконалення процесу бюджетування підприємств в умовах невизначеності. Економіка та суспільство. 2022. № (43). URL:

УДК 633.15: 631.82

УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИРОБНИЦТВА КУКУРУДЗИ

Гриценюк В.В. студент,
Коваленко Н.О., к.е.н., доцент
кафедри адміністративного
менеджменту та ЗЕД
*Національний університет біоресурсів і
природокористування України, Україна, Київ*

Сучасний стан агропромислового комплексу в цілому, й зокрема окремих сільськогосподарських підприємств, знаходиться в досить критичному стані. Споконвіку сільськогосподарські підприємства намагалися налагодити ефективність власної діяльності залучаючи кредитні кошти та продаючи сільськогосподарську продукцію ще за довго до того як вона буде вирощена. Звісно, що саме для сільського господарства характерні нетипові фактори підприємницького ризику, які пов'язані з кліматичними умовами, урожайністю, характеристиками та територіальним розміщенням площ засіву сільськогосподарськими культурами [1].

В процесі виробництва будь-яких матеріальних благ виникає взаємодія людей у суспільстві з метою придбання потрібних для виробництва ресурсів, які називають факторами виробництва. До основних факторів виробництва належать: праця, капітал, природні ресурси (земля), підприємництво [2].

Фактори виробництва, технологія та організація виробництва складають продуктивні сили суспільства, їх взаємодія представлена на рис. 1.

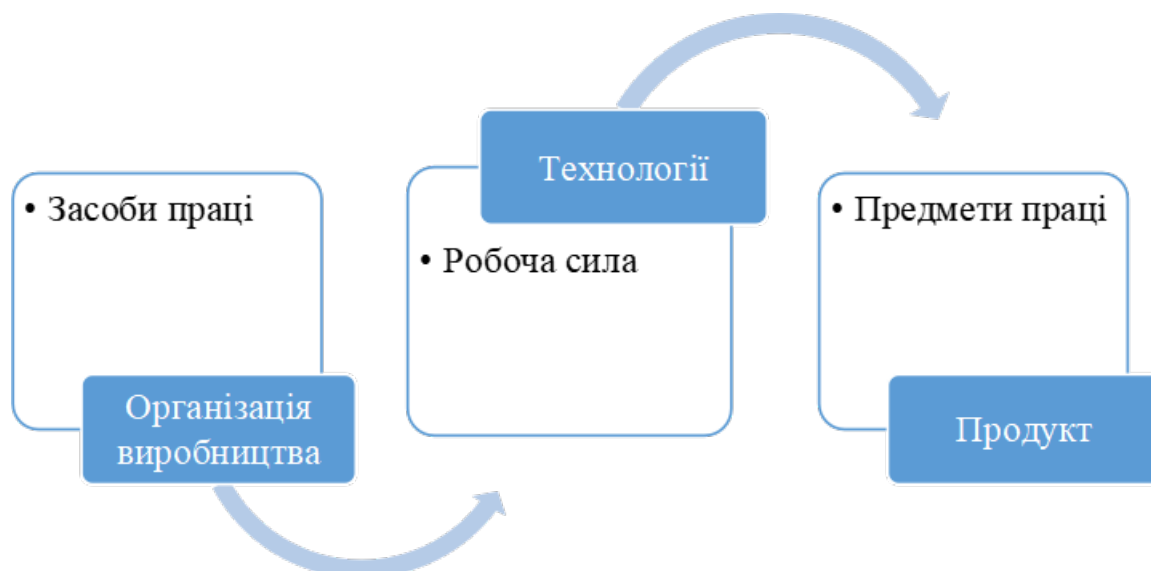


Рис. 1.1. Загальна модель сукупності взаємодіючих елементів виробничої системи

Стосовно економічна ефективність сільського господарства можна прийняти визначення М. А. Голика, який зазначає, що ефективність полягає у «виробництві максимальної кількості високоякісної продукції з одиниці сільськогосподарських угідь чи від однієї голови худоби за найменших витрат ресурсів з метою найповнішого задоволення потреб населення у продуктах харчування і промисловості, у сировині» [3].

Сьогодні кукурудза належить до культур, що стали найвигіднішими у агровиробництві. Запровадивши нові агротехнології, виробники можуть отримувати високі врожаї та валові збори зерна. Та варто наголосити: поряд зі збільшенням урожайності культури та площі посіву, технологія вирощування культури залишається енергомісткою. Тому одним із напрямків економії ресурсів є правильний підбір гібридів.

З урахуванням типу та спеціалізації сільськогосподарських підприємств необхідно розробляти і впроваджувати технології вирощування, які гарантуватимуть можливість формування однорідних партій зерна, що важливо для великотоварних виробників. До того ж, на ефективність зерновиробництва значний вплив має рівень ресурсного забезпечення підприємств. Так, за низького рівня рентабельність виробництва зерна кукурудзи не досягає і 50%, а

підприємства з високим рівнем ресурсного забезпечення можуть мати значно вищу прибутковість – понад 74% [4].

Результати проведеного дослідження показали, що виробнича діяльність сільськогосподарських підприємств основана за взаємодії основних елементів виробництва таких як: засоби праці, предмети, праці і робоча сила, де саме в якості засобів праці виступають посівні культури, а в якості засобів праці можна розглядати не лише машини й механізми, але й посівні площі, які існують у розпорядженні сільськогосподарського підприємства.

Список використаних джерел

1. Kovalenko, N., Kovalenko, V., Hutsol, T., Ievstafieva, Y., Polishchuk, A. Economic Efficiency and Internal Competitive Advantages of Grain Production in the Central Region of Ukraine. *Agricultural Engineering*, 2021, 51-62.
2. Hutsol, T., Glowacki, S., Mudryk, K., Yermakov, S., Kucher, O., Кнарczyk, А., Muliarchuk, O., Koberniuk, O., Kovalenko, N., Kovalenko, V., Ovcharuk, O., Prokopchuk, L. Agrobiomass of Ukraine – Energy Potential of Central and Eastern Europe (Engineering, Technology, Innovation, Economics). Monograph. Warsaw: 2021. 136 pp.
3. Галанець В. Г., Галанець В. В. Формування стратегії розвитку сільськогосподарських підприємств. *Ефективність державного управління*. 2016. Вип. 3. С. 258–262.
4. Лупенко Ю. О. Науково-методологічне забезпечення розвитку економіки сільського господарства України. *Економіка АПК*. 2018. № 10. С. 6–14.

УДК 330.131.5: 635.112

УПРАВЛІННЯ СУЧАСНИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ В ГАЛУЗІ РОСЛИННИЦТВА

Журба А. С., магістр,
Тюріна А.А., к.е.н., доцент
кафедри адміністративного
менеджменту та ЗЕД

*Національний університет біоресурсів і
природокористування України, Україна, Київ*

Сутність сучасного землеробства націлена не на збільшення посівних площ, а саме на поліпшення їх використання. Для підтримки родючості ґрунту,

постійно розробляються та впроваджуються нові сучасні технології вирощування сільськогосподарських культур, які у тому числі дають можливість значно підвищити врожайність та якість вирощуваної продукції.

Не звертаючи увагу на сучасні технології рослинництва, не переходячи на нові системи обробітку ґрунтів, ми будемо стикатись з такими проблемами як: ерозія ґрунтів, їх виснаження, забруднення, деградація і так далі, тому ця тема є дуже актуальною для дослідження.

Інновації – це створені чи удосконалені конкурентоспроможні технології (продукція чи послуги), які в даний період часу впроваджуються в діяльність підприємства [1]. Одним із найважливіших напрямів інноваційної діяльності виробництва у рослинництві є оптимізація витрат, а саме зниження собівартості продукції. При цьому першочергового значення набувають високоефективні ресурсозберігаючі технології, які допомагають не лише зростати аграрним підприємствам, а й забезпечують стійкість довкілля.

Суть більшості інновацій зводиться до того, що технологічні операції (наприклад, такі як внесення насіння і добрив) розраховуються електронікою та здійснюються з граничною точністю. Точне землеробство – саме так зараз називають більшість сучасних технологій в рослинництві та землеробстві, і є ключем до прогресу аграрних виробників [2].

Точне землеробство – є комплексною системою аграрного менеджменту, окрім цього вона є технологічною системою, що включає в себе: технології глобального позиціонування (GPS), географічні інформаційні системи (GIS), технології оцінки врожайності (Yield Monitor Technologies), технологію змінного нормування (Variable Rate Technology) і технології дистанційного зондування землі (ДЗЗ) [3].

Основа точного землеробства в правильній обробці ділянок полів, яка проводиться залежно від реальних потреб вирощуваної в даному місці культури. Потреби для рослини визначаються за допомогою сучасних інформаційних технологій, включаючи космічну зйомку. Статистика обробки, куди і скільки було застосовано добрив, палива, засобів захисту рослин, і

одержуваних результатів, зокрема врожайність, дозволяє застосовувати різні види аналізу з тим, щоб в майбутньому змінювати та підбирати оптимальні дози для того, щоб одержати максимум віддачі з кожного гектару.

Найбільш важливим питанням в агросекторі європейських країн, є питання саме оптимального рівня використання добрив, засобів захисту рослин, а також визначення оптимальних доз їх внесення, що попереджує негативний вплив на ґрунти, рослини та навколишнє середовище.

До елементів точного землеробства ми можемо віднести:

1. Електронні карти полів та садів - допомагає в зручній фіксації площі кожного поля, розташування всіх прилеглих об'єктів (під'їзні дороги до полів чи садів, житлові та господарські будівлі, річки та ставки, лісосмуги, тощо).
2. Високоточне агрохімічне обстеження полів - допомагає в створенні електронної ґрунтової карти таким чином фермер чи агроном підприємства зможе максимально раціонально використовувати цю ділянку.
3. GPS моніторинг техніки - допомагає контролювати обсяги та якість виконаних робіт.
4. Відбір ґрунту за GPS системою - допомагає в перевірці складу поживних речовин, рівня рН та інших не мало важливих даних ґрунту в конкретних місцях, для прийняття правильних рішень по внесенню добрив на тій чи іншій ділянці поля.
5. Метеомоніторинг - допомагає їм підготуватись до екстремальних погодних умов, що можуть зашкодити їх продукції.
6. Супутниковий моніторинг - дозволяє нам проводити моніторинг земельного банку, та вчасно виявляти слабкі місця.
7. RTK станції - зберігають точність руху техніки по полю, що дозволяє сільськогосподарській техніці чітко дотримуватися траєкторії руху, записану під час посіву, при наступній обробці та збиранні.

Використовуючи систему точного землеробства, сільськогосподарські підприємства можуть прийти до таких результатів:

- мінімізація витрат та оптимізація використання витратних матеріалів;
- підвищення врожайності;
- підвищення якості продукції;
- підвищення якості земельних ділянок;
- зниження впливу на навколишнє середовище.

Отже, система точного землеробства дозволяє інтерпретувати середовище поля як статистичні дані, які можна аналізувати та використовувати для прийняття рішень. Мета сучасних технологій полягає в тому, щоб фермери могли використовувати їх для досягнення своєї мети (кращого врожаю) шляхом прийняття рішень у полі. Кожна операція, кожна дія на полі та кожен рух техніки прораховується з математичною точністю, для того щоб не витратити жодного зайвого літра палива, жодного зайвого кілограма насіння чи добрив.

Список використаних джерел

1. Янковська О. І. Особливості інновацій в сільському господарстві. *Економіка XXI століття: виклики та проблеми*. 2012. № 4. С. 30-33
2. Замрига А.В. Методичні підходи до оцінки ефективності інноваційних процесів в рослинництві. *Економічний вісник університету*. 2015. № 26/1. С. 70-73.
3. Білінська В. Сучасні інноваційні технології в сільському господарстві. основна характеристика та перспективи впровадження. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2015. № 7 (172). С. 74-81.

УПРАВЛІННЯ ВИРОЩУВАННЯМ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА В УМОВАХ РИЗИКОВАНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА

Каракай А. В. студент,
Коваленко Н.О. к.е.н., доцент
кафедри адміністративного
менеджменту та ЗЕД
*Національний університет біоресурсів і
природокористування України, Україна, Київ*

Нині, в умовах занадто швидких змін клімату, необхідно відповідним чином реагувати і трансформуватись до стану сучасних природних викликів. Особливо це характерно для сфери сільського господарства, де спостерігається надзвичайно високий вплив природно-кліматичних умов на кінцеву ефективність господарювання. В результаті господарської діяльності у вирощуванні продукції рослинництва при оптимальному плануванні та якісному управлінні, враховуючи зовнішні та внутрішні фактори, можливо досягти бажаного результату – максимізації прибутку.

Основним завданням агропромислового комплексу є досягнення сталого зростання сільськогосподарського виробництва, надійне забезпечення країн продовольством і сировиною, об'єднання зусиль усіх галузей для досягнення високих кінцевих результатів. Формування конкурентних переваг сільськогосподарських підприємств підвищує конкурентоспроможність аграрного сектору економіки, а отже, сприяє вирішенню проблем, пов'язаних із продовольчою безпекою країни. Зміна клімату, яку ми спостерігаємо зараз, є реальністю, хоча це не науково доведений факт повноцінного глобального потепління. Найчастіше потепління відбувається взимку, а літній клімат у більшості регіонів залишається незмінним, часто навіть прохолоднішим [1].

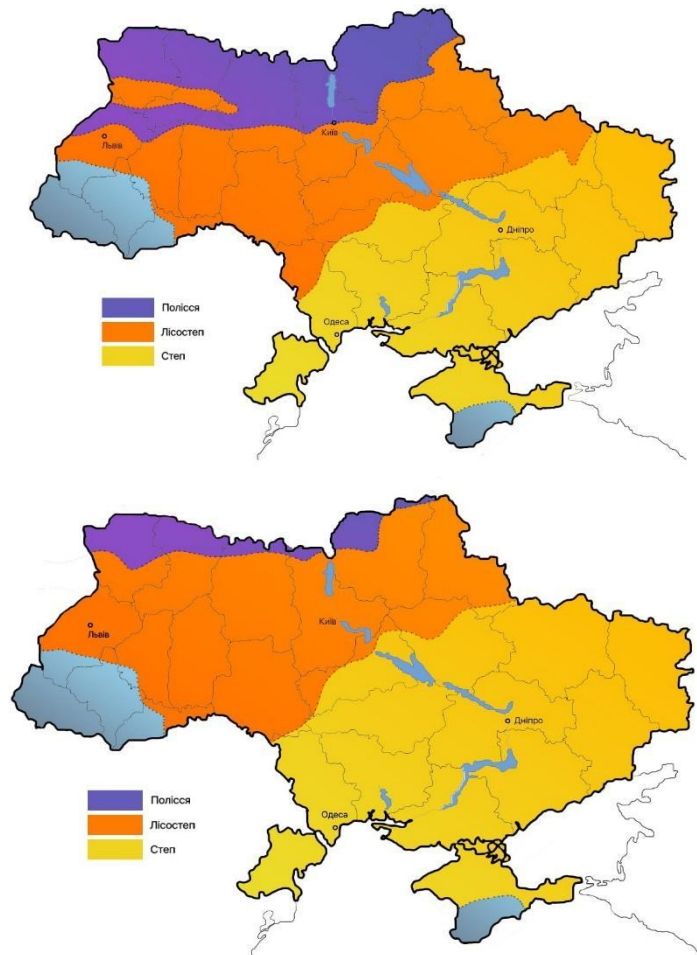


Рис. 1. Зміна кліматичних зон України [3].

За даними синоптиків, кліматичні зони країни поступово мігрують на північ. Підвищення температури на 1°C зсуває межу агрокліматичних зон в середньому на 100 км на північ. А температура зросла на цілих 2°C , звідси межа кліматичних зон змістилася на цілих 200 км. Від нетипової для України погоди страждають навіть, доволі стійкі до посухи та спеки кукурудза і соняшник, та традиційні культури – пшениця, чи ячмінь демонструють гірші врожаї [3].

Звідси, вибір відповідної технології вирощування, культур і сівозміни, аналізу ґрунту, використання оптимальних норм внесення пестицидів, раціонального використання водних ресурсів, диференційованого внесення добрив, повноцінного планування, застосування агродронів, інформаційних технологій в агросфері, ефективне використання виробничих ресурсів

господарства й багато іншого – це основні складові ефективного управління господарством при вирощуванні товарної продукції рослинництва.

В свою чергу, управління – це елемент, функція організаційних систем, що забезпечує збереження певної структури, збереження підтримки режиму діяльності, реалізації програми, цілей діяльності. Управління складається з двох основних компонентів: уміння організувати, включаючи здатність делегувати повноваження, і підприємницької інтуїції [2].

Обраним виробничим суб'єктом стало господарство ТОВ «АГРО-НИВА», зареєстровано за юридичною адресою Україна, Одеська обл., Балтський р-н, село Обжиле. Є структурним підрозділом холдингу «HarvEast» з основною спеціалізацією – вирощуванням товарної продукції рослинництва.

Підприємство має давню історію виробництва, що дає змогу гідно конкурувати на ринку та зміцнювати позиції в ринковій економіці, незважаючи на низьку кількість опадів і значні показники екстремальних температур. Конкурентоспроможність, висока якість продукції, досвідчене керівництво, швидкий аналіз і своєчасне прийняття рішень і планування дозволяє компанії й надалі контролювати більшу частку ринку на локальному рівні, зберігати, доводити і реалізувати продукцію в потрібний проміжок часу.

В час світової зміни клімату значна частина України перетворилася у зону ризикованого землеробства. Шлях нівелювання наслідків цієї проблеми очевидний – підвищення ефективності агробізнесу, де аграрії мають збільшувати маржинальність й інші економічні показники, в першу чергу, шляхом оптимізації технологічних процесів. До прикладу, в США почали використовувати систему контролю ще з кінця минулого століття для картування врожайності з GPS прив'язкою, сенсорів, вагових комплексів тощо. Нині й значна частина українських аграріїв використовують системи автопілотування, що дозволяють заощадити паливе за рахунок меншої кількості проходів поля сільгосптехнікою.

Отже, важливою ознакою ефективності управління є зміна ефективності діяльності та щодо ефективності управління можна говорити лише у разі

підвищення ефективності діяльності. При визначенні ефективності управління підприємством необхідно виключити з величини економічного ефекту вплив зовнішніх факторів, з причини того, що в процесі управління підприємством неможливо на них впливати. Ефективність управління безпосередньо залежить від суб'єкта управління – керівника, особистісних якостей менеджерського складу, працівників господарства.

Список використаних джерел

1. Kovalenko, N., Kovalenko, V., Hutsol, T., Ievstafiiieva, Y., Polishchuk, A. *Economic Efficiency and Internal Competitive Advantages of Grain Production in The Central Region of Ukraine. Agricultural Engineering*, 2021, 51-62. DOI: <https://doi.org/10.2478/agriceng-2021-0004>. (дата звернення: 3.11.2022).
2. Єпіфанова І.Ю. *Формування стратегії розвитку підприємства в сучасних умовах. Вісник ОНУ ім. І.І. Мечникова*. 2017. Т. 22. Вип. 2(55). С. 99-103.
3. ПІД УДАРОМ СТИХІЇ URL: <https://landlord.ua/wp-content/page/pid-udarom-stykhii-iaak-mihruuiut-klimatychni-zony-v-ukraini/> (дата звернення: 7.11.2022).
4. *You Control. АГРО - НИВА* URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/31969556/ (дата звернення: 9.11.2022).

УДК 662.767.2

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ РЕЄСТРАЦІЇ ЗАСОБІВ ЗАХИСТУ РОСЛИН

Ліщук У. студентка,
Ралко О.С., к.е.н., доцент
кафедри адміністративного
менеджменту та ЗЕД
*Національний університет біоресурсів і
природокористування України, Україна, Київ*

Випробування та державна реєстрація засобів захисту рослин — завжди цікава тема для аграріїв в контексті агропромислового комплексу України. Якщо порівнювати українські ринки реєстрації та випробувань пестицидів і агрохімії із західними, то в Європі багато функцій сертифікації та реєстрації покладаються на асоціації чи навіть приватні установи. Є багато моментів, які варто обговорювати не на рівні керівників міністерств, а на рівні фахівців.

Без доступу до інноваційних засобів захисту рослин та їх реєстрації Україна втратить конкуренцію на світових аграрних ринках. Законодавство у сфері реєстрації базується на нормах Закону «Про пестициди й агрохімікати» (від 02.03.1995р.), Постанови КМУ № 295 «Про затвердження Порядку проведення державних випробувань» (від 04.03.1996р.). Цими документами керуються тривалий час, але наразі потрібне оновлення законодавчої бази. Так, до 2020 року в угоді про асоціацію з ЄС прописаний цей момент. Таким чином, реєстрація пестицидів та агрохімікатів потребує дослідження та формування чіткої процедури.

У країнах Євросоюзу останнім часом обмежується застосування певних видів ЗЗР. Нові гібриди рослин більш стійкі до хвороб, сучасна техніка дає можливість проводити заходи захисту вибірково. Тому потреба в пестицидах у світі поступово зменшується. Проте цього року в країнах світу зросли обсяги продажів фунгіцидів. Фахівці прогнозують зростання потреби в ЗЗР у країнах Тихоокеанського регіону. На українських ланах збільшуються обсяги застосування біологічних ЗЗР, проте вони дещо витратні та ефективність їх нижча. Експерти не очікують стрибка застосування засобів біо-захисту. Ні за 10, ані за 20 років ці засоби не зможуть повністю замінити пестициди. На переконання наших спікерів, вберегти масовий урожай від втрат за допомогою самих лише біологічних ЗЗР поки що немає можливості.

Проведення випробувань проводиться в такі етапи:

- токсиколого-гігієнічна та еколого-токсикологічна оцінки;
- оцінка біологічної ефективності препарату.

В основі пестицидів лежить діюча речовина. Препаративна форма цього хімізасобу складається з неї та допоміжних речовин (прилипачів, нейтралізаторів тощо).

На сьогодні проведена велика робота щодо змін до Постанови КМУ №295 «Порядок проведення державних випробувань, державної реєстрації та перереєстрації...». Підготовлено текст Закону про розміщення на ринку засобів захисту рослин і агрохімікатів. Закон регулює правові відносини, пов'язані з схваленням діючих речовин засобів захисту рослин, антидотів і синергістів, державною реєстрацією, виробництвом, торгівлею та безпечним для здоров'я людини і навколишнього природного середовища застосуванням засобів захисту рослин і агрохімікатів, встановлення вимог до ад'ютантів та коформулянтів, визначає права і обов'язки підприємств, установ, організацій та фізичних осіб, а також повноваження органів виконавчої влади і посадових осіб у цій сфері.

Цей документ відповідає викликам сьогодення щодо реєстраційного процесу ЗЗР:

1. Чітко визначені етапи реєстраційного процесу: реєстрація діючої речовини і державні випробування препаративної форми на основі цієї діючої речовини.

2. Визначені принципові положення ЄС щодо еколого-токсикологічних досліджень препаративних форм засобів захисту рослин і агрохімікатів і наближення українського законодавства до законодавства ЄС, що дозволить застосовувати метод екстраполяції даних з діючої речовини на препаративну форму.

3. Окрема увага приділена Захисту інформації та патентному захисту, оскільки матеріали досьє та звіти за результатами державних випробувань та державної оцінки є конфіденційною інформацією, яка не може бути використана в інтересах іншого заявника для цілей проведення державної реєстрації.

Отже, на основі цього вважаю за необхідне:

1. Розробити підзаконні акти щодо визначення, державних випробувань та схвалення синергістів, ад'ювантів, кофомулянтів.

2. Є велика потреба в перегляді встановлених максимально допустимих рівнів(МДР).

3. Немає потреби проводити документи через етап їх схвалення Держпродспоживслужбою, оскільки це лише формальна процедура, яка не може вплинути на отримані результати. Процес, відповідно, скорочується.

Список використаних джерел

1. Про пестициди і агрохімікати: Закон України від 2 березня 1995р. №№ 14, ст.92
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/86/95-%D0%B2%D1%80#Text>

2. Про затвердження Порядку проведення державних випробувань, державної реєстрації та перереєстрації, видання переліків пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні: Постанова від 4 березня 1996 р. N 295 Київ. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/295-96-%D0%BF#Text>

3. Про затвердження Порядку проведення еколого-експертної оцінки матеріалів, поданих для реєстрації пестицидів і агрохімікатів: Постанова від 18 квітня 2018 р. № 312 Київ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/312-2018-%D0%BF#Text>

4. Державна фармакопея СРСР: вип.2. Загальні методи аналізу. Лікарська рослинна сировина / 2-ге вид., Доп.-К.: Медицина, 2008. - 400 с.

5. Деккер Х Нематоли рослин та боротьба з ними. К.: Колос, 2018. - 444с

6. Державний стандарт України ДСТУ 3008-91. Документація. Звіти у сфері науки та техніки, структура та правила оформлення. І. Обладунків БА. Методика польового досвіду (з основами статистичної обробки результатів досліджень). Вид. 3-є, доповнене і перероблене. - К.: Колос, 2019. - 336 с.

7. Дорогань Л. О. Інтенсифікація виробничих процесів в аграрних підприємствах.
URL: <http://pdaa.edu.ua/sites/default/files/prpdaa/2011/012>.

8. Особа Н. П. Інтенсифікація виробництва в сільськогосподарських підприємствах: автореф. дис....канд. екон. наук: 08.00.04. Львів, 2008. 22 с.

9. Витяг з особистих архівів Байер Україна 2022, 496с.

ЦИФРОВІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМ БІЗНЕСОМ

Маленко М.В, студентка,
Коваленко Н.О., к.е.н., доцент
кафедри адміністративного
менеджменту та ЗЕД
*Національний університет біоресурсів і
природокористування України, Україна, Київ*

Основним завданням агропромислового комплексу є досягнення сталого зростання сільськогосподарського виробництва, надійне забезпечення країни продовольством і сировиною, об'єднання зусиль усіх галузей для досягнення високих кінцевих результатів [1].

З метою забезпечення продовольчої безпеки та підвищення якості життя населення країни одними з найбільш актуальних питань є вдосконалення механізмів управління інноваційною діяльністю агропромислового комплексу і перетворення його на високотехнологічну галузь. Разом з тим, в даний час проривному розвитку організацій сільського господарства та переробної промисловості перешкоджає високий знос технологічної бази, а також їх низька інвестиційна активність, обумовлена низькою платоспроможністю підприємств та недостатнім обсягом державної підтримки. Подолання ситуації, що склалася, можливе шляхом впровадження у виробничі процеси інноваційних цифрових рішень, що дозволяють забезпечити раціональне використання економічних ресурсів при максимізації одержуваного ефекту.

Висвітливо різні трактування основних підходів поняття «управління підприємством» (табл.1).

Основні підходи до визначення поняття «управління підприємством»

Автор	Визначення
Н.М. Яркіна	Управління є системою впорядкованих знань, принципів, методів; управління слід розглядати як діяльність, яка охоплює організацію, планування, контроль, координацію, мотивацію господарської діяльності підприємства; управління складається із сукупності управлінських дій, що направлені на покращення виробничої діяльності; управління використовується для впливу суб'єкта на об'єкт управління; управління є керівним органом, тобто складається з підрозділів, виконавців, які забезпечують роботу підприємства.
Н.Г. Калюжна	Система управління підприємством – це спосіб взаємодії суб'єкта та об'єкта управління, основний елемент функціонування організації та ґрунтується на використанні принципів, функцій, методів.
І.С. Ладунка, Т.М. Рибалка	Система, спрямована на адаптацію підприємства до змін ринкового середовища, врахування потреб споживачів з метою ефективного функціонування, отримання прибутку, досягнення тактичних та стратегічних цілей.
О.А. Лисенко	Управління підприємством – це послідовний процес впливу на господарську діяльність з метою досягнення стабільного фінансового стану шляхом використання функцій, принципів, інформаційних даних, налагодження взаємодії із зовнішнім оточенням.

Джерело: складено автором за [2,3,4,5].

У науковій літературі розглядаються кілька підходів до управління підприємствами: функціональний, процесний, системний та ситуаційний. У рамках підходів до управління використовуються різні методи менеджменту, які визначають ефективність системи управління підприємствами та позначаються на досягненні стратегічних цілей організації. Аналізуючи методи, що застосовуються в процесі управління, можна умовно підрозділити їх на три групи: організаційно-адміністративні, економічні та соціально-психологічні [6]. Застосування організаційно-адміністративних методів передбачає організаційний вплив, розпорядчий вплив та розміщення кадрів. Економічні методи менеджменту ґрунтуються на нормуванні. Усі функціональні процеси та показники результатів діяльності мають бути розраховані на основі науково

обґрунтованих норм, а здійснення оцінки діяльності та контролю передбачає, відповідність усім нормам та вимогам. На цій основі формується система стимулювання, що спонукає до ефективної та продуктивної праці (у вигляді збільшення заробітної плати, преміювання, виплат та винагород). Соціально-психологічні методи зводяться насамперед до формування колективу.

Розглянемо сучасну ситуацію навколо і всередині підприємств з позицій загальних тенденцій. Цифровізація, роботизація, телеуправління і т.п. змінюють характер виробництва, витісняють рутинну працю і змушують перетворювати роль персоналу [7]. Розвиток культури, міжкраїнова інтеграція та вільний інформаційний обмін, стійке благополуччя кількох поколінь у розвинених країнах призводять до зміни парадигми мислення вже нових поколінь [8]. Для підприємств це важливо в частині ставлення до праці та зайнятості. Крім динамічних і очікуваних змін величезний вплив на виробництво можуть і непередбачені. Наочним прикладом стала пандемія COVID-19 у 2020 р., що різко посилила тренди на цифровізацію та організацію роботи з персоналом і кардинально змінила вимоги до організації праці та бізнес-моделей.

Цифровізація агробізнесу дозволяє отримувати найповнішу інформацію для оптимізації використання ресурсів та зниження собівартості продукції. Системи для отримання та обробки інформації включають датчики, обладнання для комунікації, зберігання та агрегування інформації, різні аналітичні блоки для оптимізації управління технологічними процесами [9].

Аналіз вітчизняного та міжнародного досвіду показує, що застосування цифрових технологій є одним із важливих факторів, що забезпечують зростання продуктивності праці, ресурсозбереження, стабільності виробництва сільськогосподарської продукції та сировини, зниження втрат продукції у виробничому ланцюжку: виробництво-транспортування-зберігання-реалізація.

Отже, цифровізація перетворює сільське господарство на високотехнологічний сектор економіки, де обробляються масиви великих даних, що надходять від численних сенсорів, встановлених у полі, на фермі, сільськогосподарській техніці, від метеостанцій, супутників та інших систем.

Список використаних джерел

1. Kovalenko, N., Kovalenko, V., Hutsol, T., Ievstafiiieva, Y., Polishchuk, A. Economic Efficiency and Internal Competitive Advantages of Grain Production in the Central Region of Ukraine. *Agricultural Engineering*, 2021, 51-62.
2. Яркіна Н.М. Управління підприємством як економічна категорія (теоретичні аспекти). *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*, №1 (76). 2019. С. 130-136.
3. Калюжна Н.Г. Система управління підприємством як предмет дослідження теорії організації. *Вісник економічної науки України*, №2. 2021. С. 51-54.
4. Ладунка І.С., Рибалка Т.М. Особливості економічного управління підприємством. *Економіка та суспільство*, №13. 2017. С. 562-565.
5. Лисенко О.А. Функціональні аспекти управління поточними витратами замських пасажирських залізничних компаній: автореф. дис. канд. екон. наук: спец. 08.00.05. Київ, 2021. 23 с.
6. Ципленкова М.В. Основи менеджменту: монографія. Київ: Академія Природознавства, 2018. 130 с.
7. How do you reshape when today's future may not be tomorrow's reality? Oil and Gas Digital Transformation and the Workforce Survey 2020. URL: ey.com/oilandgas/digitalskills
8. Volini E. et al. The postgenerational workforce. From millennials to perennials. URL: <https://www2.deloitte.com/us/en/insights/focus/human-capital-trends/2020/leading-a-multi-generational-workforce.html>
9. Boltianskyi B.V. Reducing energy expenses in the production of pork. *WayScience. Dnipro, Ukraine*, №1. 2021. С. 27-29.

УДК 338.439.52:631.147

ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІЧНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Пилипенко Д.О. студент
Діброва Л.В., к.е.н., доцент
кафедри адміністративного
менеджменту та ЗЕД
*Національний університет біоресурсів і
природокористування України, Україна, Київ*

З кожним роком виробництво органічної продукції в Україні набирає обертів й стає все більш перспективним напрямком для аграрного сектору. Значну частину вирощеного направлено на експорт але й на внутрішньому ринку України попит поступово збільшувався до останніх подій. З'являлись нові оператори й переробники органічної продукції. А органічний напрям дозволяв використовувати властивості ґрунтів України для виробництва продукції з більшою доданою вартістю.

Найкращих показників щодо органічного виробництва було досягнуто у 2019 році. Він став показовим адже Україна посіла п'яте місце серед країн з найбільшим приростом органічних земель в 51,4 % в порівнянні з 2018 роком [1].

Сьогодні українці споживають значно менше органічних продуктів, ніж жителі країн ЄС: на душу населення цей показник у нас становить близько 1 євро, тоді як у ЄС, в середньому 64 євро на рік.

Частка органічних продуктів на внутрішньому ринку сьогодні становить менше 1% (9780 тонн, тобто трохи більше ніж 33 млн. доларів США) від загального обсягу продажів продовольчих товарів у сучасних каналах роздробу.

Найбільший приріст щодо обсягів реалізації на внутрішньому ринку органічних продуктів можемо спостерігати у 2021 році, коли у зв'язку з закриттям зовнішніх ринків виробники та переробники переорієнтувались на українського споживача. Динаміку зміни споживання органічних продуктів ми можемо бачити на наступній діаграмі:

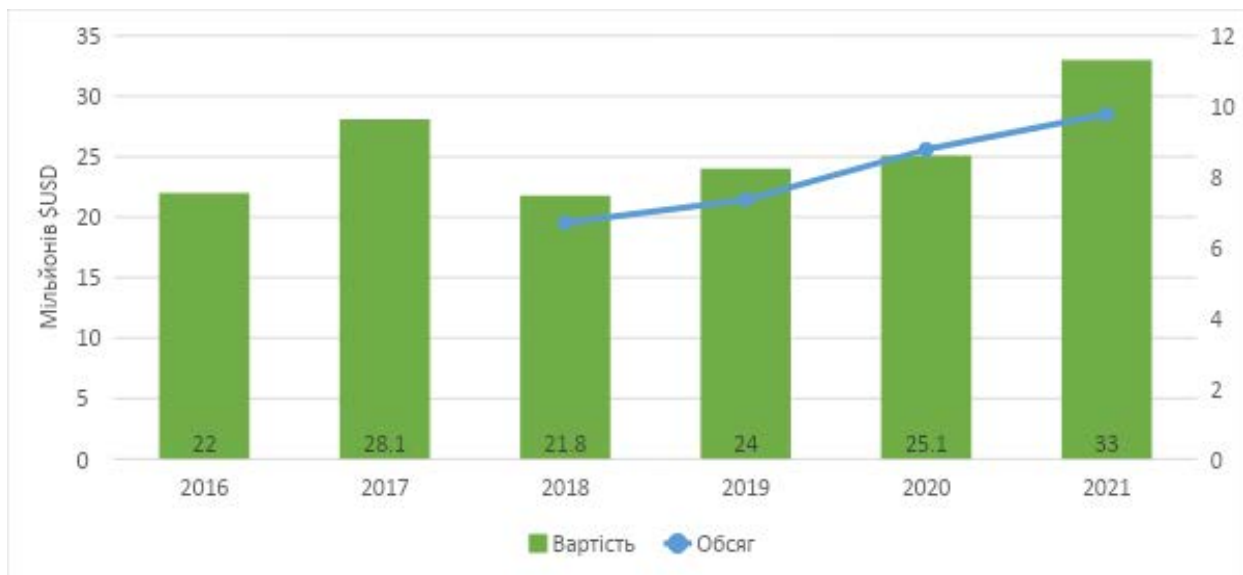


Рис. 1. Динаміка обсягів та вартості споживання органічних продуктів на внутрішньому ринку за 2016-2021 рік [2]

Ціновий фактор помножений на низьку купівельну спроможність населення, залишається важливим аргументом під час вибору продуктів харчування. Органічні продукти більшою мірою імпортозалежні, оскільки внутрішній ринок органічної продукції досить малий.

Завдяки активному політичному діалогу між українськими законодавчими органами та їх іноземними партнерами у сфері органічного виробництва та обігу продукції була можливість наблизити вітчизняні методи державного регулювання до міжнародних стандартів. Саме з цією ціллю і був створений та активно доповнюється Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції». У ньому максимально враховані відповідні директиви та регламенти ЄС, що дозволяє адаптувати українське законодавство та державне регулювання.

Головними органами державного управління та регулювання в органічній сфері виступають:

- Міністерство аграрної політики та продовольства України (Мінагрополітики)
- Державна служба України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів (Держпродспоживслужба)

Контроль в органічному секторі в Україні виконують вищезазначені державні установи, а також Національне агентство з акредитації України які взаємодіють між собою та провадять заходи щодо операторів та органів сертифікації.

Грунтуючись на аналізі системи державного контролю України, а також системи державного контролю Європейського Союзу, ми можемо визначити, що Україна наслідує принципи контролю Європейського Союзу та запроваджує відповідні законодавчі акти для гармонізації методів державного регулювання з країнами співдружності.

Органічні продукти все більше пропагуються серед органів влади та урядів для вирішення глобальних проблем сталого розвитку та підтримки агроекологічного переходу. Важливим політичним інструментом у цих зусиллях є закупівля продуктів харчування або послуг харчування державними установами, так звані державні закупівлі продуктів харчування.

Політика державних закупівель продуктів харчування часто знаходиться в зоні впливу міст і муніципалітетів. У рамках «революції столичних міст» або «нового муніципального руху» міста стають активними в продовольчій політиці та використовують державні закупівлі продуктів харчування, щоб підвищити стійкість продовольчої системи, серед іншого, просуваючи органічні продукти харчування. Наприклад, заклади шкільного харчування в Римі закуповують 70% продуктів органічного походження.

Міста Мальме, Відень і Копенгаген витрачають 40%, 50% і 90% свого бюджету на закупівлі органічних продуктів відповідно. Німецькі ініціативи також виступають за розширення органічних і екологічних закупівель. Місто Берлін прагне до 2030 року мати 30% органічних продуктів у закладах громадського харчування, а Гейдельберг вже подає 30% органічних продуктів у своїх дитячих садках. Зобов'язання цих європейських муніципалітетів і міст щодо закупівель органічних державних продуктів харчування є амбітними та мають потенційно далекосяжні наслідки для міських харчових систем і темпів агроекологічного переходу. [3]

Використання Цюріха як прикладу, для дослідження просування органічних продуктів, засноване на типології каналів закупівель. Система державних закупівель продуктів харчування в Цюріху є високо централізованою з внутрішніми скоординованими закупівлями (INT-coord) і зовнішніми скоординованими закупівлями (EX-coord), які забезпечують відповідно 70% і 25% загальної кількості обідів на рік.

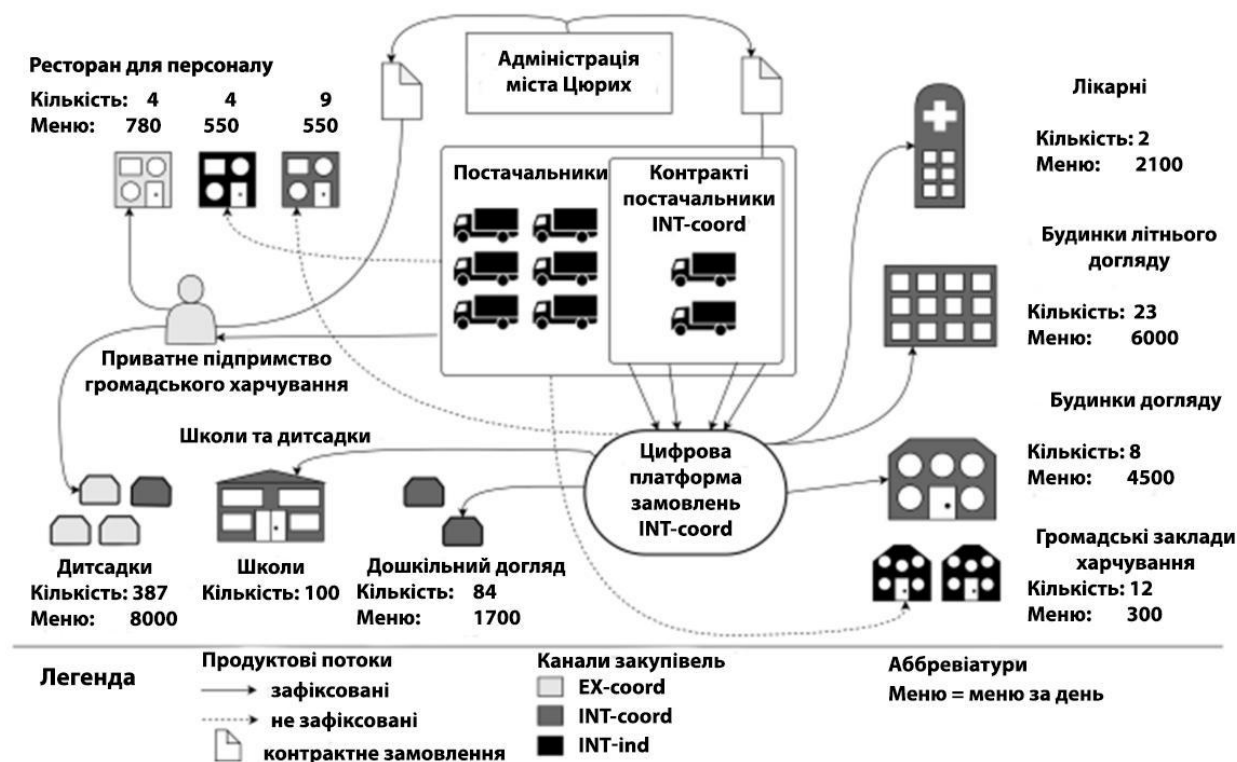


Рис. 2. Схема системи державних закупівель продуктів харчування в Цюріху [3]

Міста та муніципалітети, які прагнуть збільшити частку органічних продуктів у державних закупівлях продуктів харчування, повинні визначити політику, щоб її результати відображали початкові цілі сталого розвитку. Може бути доцільним визначення органічних цілей для групи продуктів. Тим не менш, додатковий розвиток ринку з метою забезпечення доступності поставок є ключовим для підтримки успішних державних закупівель органічних продуктів харчування.

Міжнародний досвід виробництва органічної продукції показує, що впровадження нових технологій, зокрема цифрових, дозволяє значно оптимізувати органічний ринок шляхом автоматизації процесів та їх належного контролю, а також можливості збору статистичних даних і їх швидка обробка дозволяють фахівцям якнайкраще організувати виробництво та переміщення біопродукції.

На даний момент основними перешкодами для подальшого розвитку ринку в Україні є військовий конфлікт, який завдав значної шкоди інфраструктурі, а також логістичним та виробничим ланцюгам органічного землеробства в Україні. Але незважаючи на це, держава поставила чіткі цілі для подальшого розвитку цього ринку, зокрема збільшення виробничих площ під органічне виробництво, покращення контролю та регулювання ринку, а також підвищення обізнаності споживачів є пріоритетними цілями нашої держави. Наслідування світовим принципам переходу до органічного виробництва є головною перспективою подальшого розвитку органічного ринку в Україні.

Список використаних джерел

1. The World of Organic Agriculture Statistics and Emerging Trends 2022 / ред.: Н. Willer та ін. Frick : Research Institute of Organic Agriculture FiBL, 2022. 345 с. URL: <https://www.fibl.org/fileadmin/documents/shop/1344-organic-world-2022.pdf> (дата звернення: 17.10.2022).
2. Шор К. Рынок розничной торговли продовольственными товарами Украины: Текущее состояние и прогнозы развития на 2022-2023 гг. Київ : GT Partners Ukraine, 2022. 9 с. URL: https://organicinfo.ua/wp-content/uploads/2022/01/GT_FMCG-retail_forecasts_2021-2022-organic.pdf (дата звернення: 21.10.2022).
3. Schleiffer M., Landert J., Moschitz H. Assessing public organic food procurement: the case of Zurich (CH). *Organic Agriculture*. 2022. URL: <https://doi.org/10.1007/s13165-022-00402-5> (дата звернення: 08.11.2022).

АНАЕРОБНЕ РОЗЩЕПЛЕННЯ ЯК ВИД ВИРОБНИЧОЇ ПРОГРАМИ ПІДПРИЄМСТВА В БІОЕНЕРГЕТИЦІ

Кобизський П.Ю. студент,
Коваленко Н.О., к.е.н., доцент,
кафедри адміністративного
менеджменту та ЗЕД
*Національний університет біоресурсів і
природокористування України, Україна, Київ*

Вибір відповідної технології перетворення органічної речовини в біоенергію є ключовим для оптимізації виробництва енергії та перспективним для підприємства в аграрній сфері. Біомасу можна перетворити на кілька корисних продуктів для виробництва енергії та хімічних речовин. Існують деякі фактори, які впливають на вибір технології перетворення, яка буде застосовуватися до біомаси. Ці фактори включають якість та кількість вихідної біомаси, доступність, вибір кінцевої продукції, економіку процесу та екологічні проблеми.

Анаеробне бродіння - одна з найбільш стійких та економічно ефективних технологій переробки біомаси: лігноцелюлозних та інших форм відходів для добування енергії у вигляді біопалива. Цей процес передбачає розкладання органічних або біологічних відходів мікроорганізмами за відсутності кисню. Цей процес виробляє газ, що складається переважно з метану та вуглекислого газу (CO_2) [1]. Метан можна використовувати для виробництва електричної або теплової енергії.

Ферментацию проводять при діапазоні температур між 30-35°C або 50-55°C, використовуючи два етапи. Перший етап - розщеплення складної органіки біомаси кислотоутворюючими бактеріями на простіші сполуки, такі як оцтова та пропіонова кислоти разом із летючими речовинами. Другий етап - перетворення таких кислот у CO_2 та CH_4 , які зазвичай називають біогазом, за допомогою використання бактерій, що виробляють метан. Зазвичай обидва етапи виробництва біогазу виконуються в одному резервуарі. Вироблений

біогаз містить близько 60% CH_4 , 35% CO_2 та суміш інших газів, таких як H_2 , NH_3 , CO та H_2S , на які припадає близько 5% [2]. Біогаз має нагрівальну здатність близько 22350 КДж/м³ для суміші, яка містить співвідношення (CH_4 : CO_2 : інертні гази) 60: 35: 5 (рис. 1.).

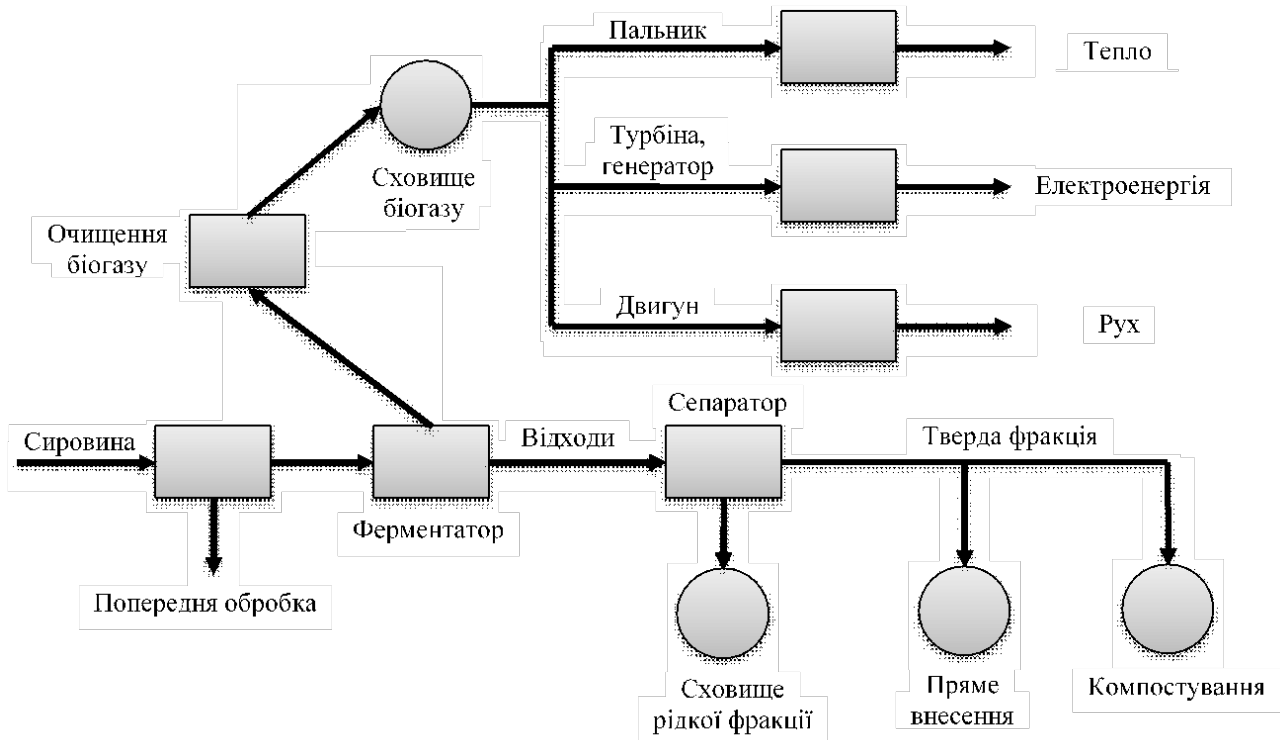


Рис. 1. Процес анаеробного бродіння

Крім того, анаеробне очищення субстрату має такі позитивні побічні ефекти:

- Завдяки біологічному перетворенню органічних речовин у мінеральні сполуки покращується якість добрив. Це робить поживні речовини більш доступними для використання в сільському господарстві;
- Зменшення парникового ефекту за рахунок заміни викопних джерел енергії біогазом, отриманим із субстрату;
- Знищення мікробів і насіння бур'янів;
- Використання субстрату як високоякісного добрива для підтримки мінерального балансу сільськогосподарських угідь. Таким чином, органічні матеріали повертаються до біологічного циклу [3].

Отже, анаеробне бродіння є цілком природною формою процесу перетворення відходів в біогаз, що відбувається шляхом розщеплення сировини

органічного походження. Головна перевага біогазу – це його універсальність. З біогазу можна отримувати електроенергію або тепло для обігріву, а в збагаченому вигляді його застосовують в автомобільних двигунах в якості палива. Крім того, перетравлені речовини, отримані під час процесу, багаті поживними речовинами, які можуть служити добривом для сільськогосподарських цілей.

Список використаних джерел

1. Biomass Conversion Technologies for Bioenergy Generation: An Introduction : інтернет-стаття. URL: <https://www.intechopen.com/chapters/73832> (дата звернення: 11.10.2021).
2. Bioenergy Resources and Technologies : інтернет-стаття. URL: https://energypedia.info/wiki/Bioenergy_Resources_and_Technologies#Bioenergy_Technologies (дата звернення: 11.10.2021).
3. Glowacki, S.; Hutsol, T.; Mudryk, K.; Yermakov, S.; Kucher, O., Melnyk, M., Knapczyk, A.; Muliarchuk, O.; Koberniuk, O.; Kovalenko, N.; Kovalenko, V.; Ovcharuk, O. Agrobiomass of Ukraine - Energy Potential of Central and Eastern Europe. Monograph. SGGW, Warszawa, 2021.
4. Perederiy N., Kuzmenko S., Labenko O. Energy-saving technologies in agriculture of Ukraine. Quantitative methods in economics. Volume XVII, No. 4, 2016, P. 89-100.

УДК: 371.004.9:531.851

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ ВИРОЩУВАННЯ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР В УКРАЇНУ

Фокін О.С. студент,
Ралко О.С., к.е.н., доцент, доцент
кафедри адміністративного
менеджменту та ЗЕД
*Національний університет біоресурсів і
природокористування України, Україна, Київ*

Комплексне удосконалення технологій вирощування на підставі повної

механізації робіт, впровадження у виробництво нових високопродуктивних гібридів інтенсивного типу, оптимізація режиму зрошення, оновлення матеріально-технічної бази, створюють сприятливі передумови для отримання високих урожаїв. Зернове господарство у перспективі повинне орієнтуватися на високоінтенсивний тип розвитку шляхом упровадження новітніх досягнень науки, техніки і технології в концепції «гібрид – агротехніка –інновації-організація».

Вплив інновацій на ефективність розвитку вирощування зернових культур в Україні полягає у підборі високопродуктивних сортів та гібридів зернових культур; оптимізації систем удобрення на основі раціонального використання традиційних та застосування нових видів добрив, побічної продукції рослинництва, біопрепаратів на основі активних штамів азотфіксувальних і фосформобілізуючих бактерій та регуляторів росту рослин; розробленні та вдосконаленні заходів догляду за посівами на основі результатів моніторингу фітосанітарного стану посівів, ґрунтової та рослинної діагностики шляхом застосування нових видів добрив, пестицидів, антистресантів та імуномодуляторів; моніторинг агробіологічного стану посівів з метою керування процесами формування елементів продуктивності в агроценозах та вдосконалення на цій основі технологій вирощування сортів і гібридів нового покоління;

- розроблення ефективних технологій вирощування культур з метою отримання екологічно безпечної сільськогосподарської продукції в системі органічного землеробства;
- розроблення і удосконалення інтегрованих систем захисту польових культур від шкідників і хвороб за сучасних технологій вирощування;

пошук заходів захисту, альтернативних хімічним.

Важливим технологічним напрямом у виробництві зерна є оптимізація норми висіву насіння зернових культур, оскільки ціна на елітне насіння значно підвищує собівартість вирощеної продукції. Ресурсозберігаючі технологічні прийоми сприяють зниженню витрат матеріальних і трудових ресурсів.

Поширення технології No-till забезпечує розвиток ресурсозберігаючого механізму в сільському господарстві - оскільки значна кількість компонентів технології в Україні не виробляється, окрім високої ціни обладнання, постає проблема технологічної залежності країни.

Проте наразі ситуація змінюється на користь подальшого полегшення праці та зниження витрат на енергію, в т.ч. за рахунок поширення технології No-till на придатних для її застосування ґрунтах України, площа яких уже перевищила 4 млн га. Хоча ці технології дозволяють підвищити продуктивність праці в 3–5 разів, знизити витрати праці, технічної оснащеності та паливно-мастильних матеріалів, їх впровадження у виробництво стримується високою ціною на обладнання, необхідністю використання імпортованих системних гербіцидів, впровадження комп'ютерного керування технікою через супутник, потреба у висококваліфікованих агрономічних і технічних кадрах.

Важливим питанням також є екологія та навколишнє середовище. Основним шляхом подолання екологічної кризи є інтеграція інтересів екології та економіки в сільському господарстві. Необхідно враховувати тісну взаємозалежність природокористування аграрних систем, стану природного середовища та ресурсного потенціалу країни.

Удосконалення організаційно-економічного механізму у сільському господарстві та розроблення плану розвитку забезпечення екологічного господарства, усвідомлення екологічно-етичних норм та їх реалізація в практичних діях, всі фактори залежать від розвитку людини та соціальних мотивів, формування належного ставлення до навколишнього середовища є безперервним процесом.

Підвищення ефективності вирощування зернових культур в Україні практично не можливе без введення інновацій в галузь. Для забезпечення підвищення якісних характеристик зерна та його конкурентоспроможності існує багато шляхів, саме позитивним результатом можуть виступати впровадження нових технологій виробництва, оптимізації машинно-

тракторного парку, раціонального використання земельних ресурсів та обробітку ґрунту, ефективного розміщення посівів та дотримання сівозмін, введення нових більш продуктивних сортів та гібридів в залежності від зональності, застосування екологічно безпечних та ресурсозберігаючих технологій. Інноваційний напрям та оптимізація комплексу вирощування зерна, адаптація його до сучасних тенденцій розвитку ринку зернових продуктів дозволить збільшити показники економічної ефективності та прибутковості даної галузі.

Список використаних джерел

1. Eckert, H., Breitschuh, G. та Sauerbeck, D.R. 2000. Критерії та стандарти сталого сільського господарства. Журнал живлення рослин і ґрунтознавства 163(4): 337–351.
2. Брайтонська конференція із захисту рослин - Бур'яни 1: 3–18. Бейкер, Б.П., Бенбрук, К.М., Грот, Е. і Лутц Бенбрук, К. 2002. Залишки пестицидів у звичайних, інтегрованих методах боротьби зі шкідниками (IPM) і органічних харчових продуктах: інформація з трьох наборів даних США. Харчові добавки та забруднюючі речовини 19(5): 427–446.
3. Сільське господарство, екосистеми та навколишнє середовище 88(2): 129–136. Брімнер, Т.А. і Боланд, Г.Дж. 2003. Огляд нецільових ефектів грибів, що використовуються для біологічного контролю хвороб рослин. Сільське господарство, екосистеми та навколишнє середовище 100(1): 3–16.

УДК: 662.767.2

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕНЕРГОЗБЕРІГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПІДПРИЄМСТВАХ РОСЛИННИЦЬКОГО НАПРЯМУ ЗАДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА

Хекало С.О. студент,
Коваленко Н.О. , к.е.н., доцент
кафедри адміністративного
менеджменту та ЗЕД
*Національний університет біоресурсів і
природокористування України, Україна, Київ*

Збільшення виробництва зернових та олійних є одним з основних завдань сільського господарства, а саме підприємств рослинницького напрямку. Так як збирання зерна відбувається сезонно, а його споживання протягом усього року, тому є потреба в створенні необхідних умов для його довготривалого зберігання [1].

В незалежності від мети кінцевого споживання зерна – продовольчої чи біоенергетичної, для того щоб тривалий час зберігати зерно потрібно провести його доробку, яка включає в себе очищення, калібрування та сушку. Саме сушіння зерна є одним з найбільш енерговитратним процесом. У більшій мірі, на сучасних елеваторах процес сушіння відбувається саме з використанням природного газу [2].

Потрібно наголосити на тому, що технології сушіння зерна вдосконалюються з року в рік – розробляють нові методи, створюються зерносушарки нових модифікацій та типів, підвищують ефективність використання існуючих агрегатів за рахунок модернізації. Одним із способів вдосконалення процесу сушіння зерна та зменшення витрат і як наслідок збільшення прибутковості, є переобладнання уже наявних сушарок на роботу на альтернативних видах палива. Потрібно також чітко розуміти, яке саме паливо може використовуватися у тому чи іншому твердопаливному котлі для його стабільної та продуктивної роботи [3,4].

Для цього потрібно провести аналіз різних видів палива (рис 1.1). Аналізуючи рис. 1.2., можемо чітко бачити теплоту згоряння найбільш поширених видів палива, які теоретично можна використовувати для сушіння зернових та олійних.

Вид пального	Од. вим.	Питомая теплота згоряння			Еквівалент		
		кКал	кВт	МДж	Природний газ, м ³	Диз. паливо, л	Мазут, л
Електроенергія	1 кВт/год	864	1,0	3,62	0,108	0,084	0,089
Дизельне паливо (солярка)	1 л	10300	11,9	43,12	1,288	-	1,062
Мазут	1 л	9700	11,2	40,61	1,213	-	-
Газ	1 л	10400	12,0	43,50	1,300	1,010	1,072
Нафта	1 л	10500	12,2	44,00	1,313	1,019	1,082
Бензин	1 л	10500	12,2	44,00	1,313	1,019	1,082
Газ природний	1 м ³	8000	9,3	33,50	-	0,777	0,825
Газ скраплений	1 кг	10800	12,5	45,20	1,350	1,049	1,113
Метан	1 м ³	11950	13,8	50,03	1,494	1,160	1,232
Пропан	1 м ³	10885	12,6	45,57	1,361	1,057	1,122
Вугілля-антрацит	1 кг	6700	7,8	28,05	0,838	0,650	0,691
Пеллета деревна	1 кг	4100	4,7	17,17	0,513	0,398	0,423
Пелет з соломи	1 кг	3465	4,0	14,51	0,433	0,336	0,357
Пелет з лушпиння соняшнику	1 кг	4320	5,0	18,09	0,540	0,419	0,445

Рис. 1. Питомая теплота згоряння різних видів палива.

Так як ми розглядаємо саме рекомендації для підприємства рослинницького напрямку, то найкращою сировиною для твердопаливних котлів є саме побічна продукція виробництва зернових та олійних, адже їх собівартість буде доволі низькою. Під час доробки такої культури як соняшник, утворюється певна кількість відходів. Зауважимо, що саме з відходів соняшника є можливість виробництва пелет, які мають доволі високу питому теплоємність за рахунок вмісту в них олії. Нашою пропозицією є використання соняшникових пелетів у твердопаливних котлах, як альтернатива дорогому природному газу [4].

Тому приводимо нижче калькуляцію витрат на сушіння умовних 25 000 т кукурудзи на різних видах палива і соняшникових пелетах також (рис. 2.).

Объем кукурудзи (тон)	25 000,00			
Вхідна волога (%)	24,00			
	Пелета соняшникова (кг.)	ДП (л.)	Скрапленій газ (л.)	Природний газ (м3)
Ціна енергоносіїв (грн.)	6,5	47,00	27,00	45,00
Середньорічна витрата на 1/т% (кг.л.м3)	2,69	1,13	1,93	1,45
Вартість сушіння 1/т% (грн.)	17,49	53,11	52,11	65,25
Вартість сушіння всього об'єму кукурудзи (грн.)	4 371 250	13 277 500	13 027 500	16 312 500

Рис. 2. Калькуляція витрат на сушіння кукурудзи, грн.

Завдяки даному порівнянню ми можемо чітко бачити різницю у можливих понесених витратах на сушіння кукурудзи. Потрібно відмітити, що сушіння на дизельному паливі та скрапленому газі коштує майже однаково. За використання природного газу, як палива для зернових сушарок, потрібно заплатити найбільше коштів, а саме для сушіння 25 000 кукурудзи із вхідною вологою 24 % - це буде коштувати 16 312 500 грн. При цьому сушіння на соняшникових пелетах є найбільш вигідним для підприємства, адже для сушіння того самого об'єму кукурудзи, із тією самою вологою, потрібно витратити 4 371 250 грн., що майже у 4 рази менше ніж на природному газу [5,6].

Тому, таке значне скорочення витрат буде мати позитивний вплив на фінансове становище підприємства, а саме скорочення необхідних обігових коштів, які і так є дефіцитними у наш час. Як наслідок, за рахунок скорочення витрат може відбуватися потенційне збільшення прибутку і покращення ефективності діяльності підприємства.

Список використаних джерел

1. Kovalenko, N., Kovalenko, V., Hutsol, T., Ievstafiieva, Y., Polishchuk, A. Economic Efficiency and Internal Competitive Advantages of Grain Production in The Central Region of Ukraine. *Agricultural Engineering*, 2021, 51-62.
2. Perederiy N., Kuzmenko S., Labenko O. Energy-saving technologies in agriculture of Ukraine. *Quantitative methods in economics. Volume XVII, No. 4*, 2016, P. 89-100.
3. Гетьманський В.О. Економічна природа та теоретична сутність ефективності функціонування підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2019. Вип. 19.13, 102 с.
4. Коваленко Н. О., Коваленко В.П., Лабенко О.М., Клименко М.В. Економічна ефективність виробництва озимої пшениці в типовому господарстві Центрального регіону України. *Біоекономіка та аграрний бізнес. Том 11, № 22*. 2020. С. 25-32.
5. Вакуленко А.В. *Управління конкурентоспроможністю підприємства: Навчальний посібник*. К.: КНЕУ, 2016. 527 с.
6. Kovalenko V., Kovalenko N., Zasada M., Hutsol T. Economic efficiency of production of herbal granules. *Turystyka i rozwój regionalny*. 2020, 14. 3. 127-137.

УДК 662.767.2

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА МЕТОДИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

Ілюхіна О.І. студентка,
Ралко О. С., к.е.н., доцент, доцент
кафедри адміністративного
менеджменту та ЗЕД
*Національний університет біоресурсів і
природокористування України, Україна, Київ*

Визначення оптимального розвитку компанії та встановлення довго- та короткотривалих цілей є запорукою успіху будь-якого підприємства. Управління підприємством в умовах ринкової економіки неможливе без планування господарської діяльності на всіх рівнях: стратегічному, тактичному й оперативному.

Найвищим є стратегічний рівень, на якому приймаються життєво важливі для подальшого розвитку підприємства управлінські рішення. Вибір способу досягнення мети і буде рішенням з приводу стратегії фірми. Якщо встановлення цілей відповідає на запитання, до чого організація буде прагнути, якщо план дій з досягнення мети відповідає на запитання, що треба робити, щоб досягти поставленої мети, то стратегія відповідає на запитання, яким з можливих засобів, як організація буде йти до досягнення мети.

Основними передумовами переходу до стратегічного планування є:

- необхідність реагування на зміну умов роботи компанії;
- необхідність поєднання різних напрямів діяльності компанії в умовах розвитку децентралізованих та диверсифікованих процесів.
- наявність значних конкурентних переваг та необхідність їх підтримки (для фірм, які ними володіють) або їх створення (для аутсайдерів) для посилення конкуренції;
- інтернаціоналізація бізнесу, розвиток відносин із компаніями з використанням систем стратегічного планування.
- застосовувати систему стратегічного управління та мати доступ до компетентних менеджерів, здатних вирішувати складні завдання.
- теорія та практика, розробка стратегічних планів. Це допомагає перейти від методу «проб та помилок» до наукового методу прогнозування та підготовки до майбутнього та майбутнього.
- наявність доступної інформації (глобальна інформаційна мережа) для дослідження сильних і слабких сторін компанії, зовнішнього середовища та конкурентних умов;
- посилення інноваційних процесів, генерація нових ідей та швидкий розвиток компаній.
- необхідність впровадження високої культури управління, орієнтованої на запобігання опору змін та стимулювання корпоративного розвитку.

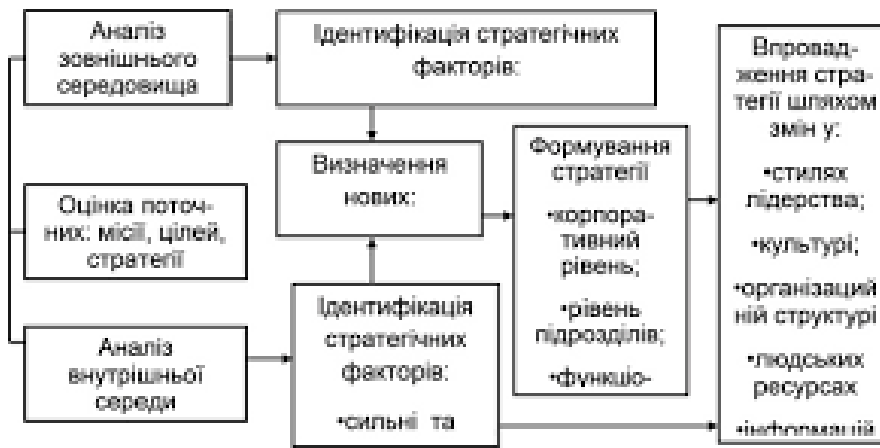


Рис. 1. Схематичне зображення процесу гічного планування.

Стратегічне планування являє собою структуровану, більш менш формалізовану діяльність у масштабах всього підприємства, спрямовану на розробку та організацію реалізації стратегічних планів, проектів і програм. Далі планування як особливий вид діяльності є рядом ітераційних процесів, що складаються з декількох взаємопов'язаних етапів.

- постановка цілей;
- визначення стратегій («наборів стратегій») та заходів щодо їх реалізації.
- передбачати курс дій на досить тривалий період часу та модифікувати його за допомогою різних видів планів, проектів та програм, які є інструментами для досягнення цілей та реалізації стратегій.
- організація виконання планових завдань;
- облік, контроль та аналіз їх виконання;

Останні два етапи вимагають організаційного аналізу та координації управлінської діяльності у органі стратегічного планування, а й у підрозділах, де здійснюються дії, визначені стратегічними планами і програмами, отже, цілісної системи стратегічного управління.

Мета стратегічного плану полягає у тому, щоб встановити конкретний курс дій для підготовки конкурентоспроможного підприємства до ефективного функціонування.

Під час розробки системи стратегічного планування кожна компанія має, з одного боку, перелік необхідних формальних процедур, виконання яких вимагає експертних знань, з другого боку, найбільш прийнятну собі схему. Це вимагає поєднання здорового глузду та творчості з боку менеджерів, які менш схильні витратити час на складні процедури планування. Замість того, щоб покладатися на «природний потік» обставин для досягнення успіху, система стратегічного планування заснована на системі планування, яка дозволяє втілювати цілі та стратегії в фактичні результати. Складною проблемою є розуміння того, як має виглядати стратегічний план, і з чого він повинен перебувати, щоб відповідати основним вимогам розвитку компанії. Загальною вимогою до змісту та структури стратегічного планування є аналіз визначень поняття «стратегічне планування» різних авторів, що виділяють ті чи інші сторони цього явища залежно від прийнятої концепції стратегічного планування, що можна простежити. Місія деталізує статус компанії та дає вказівки та рекомендації для визначення цілей, стратегії, тактики та політик для досягнення запланованих результатів.

Добре продумана місія підприємства має включати:

1. Місія компанії щодо її основної послуги чи продукту, основного ринку чи основної технології. Простіше кажучи, це те, як компанія веде бізнес.
2. Опис актуальної підприємства зовнішнього середовища, що визначає його параметри.
3. Показники організаційної культури. Яке робоче середовище у компанії. Яких людей вабить цей клімат.

Стратегічне планування набуває все більшого значення в умовах нестабільного зовнішнього середовища. На сучасному етапі ринкової економіки українські вітчизняні підприємства мають самостійно визначати свої майбутні функціональні цілі та обирати методи досягнення основних результатів своєї діяльності. Якщо керівництво (власники) фірми націлене на довгострокове функціонування над ринком, то природно, що система планування діяльності фірми набуває стратегічного характеру.

Отже, за допомогою стратегічного планування можливо не лише мінімізувати проблеми, які постають на шляху підприємств, а й за допомогою гарного аналізу та плану запровадити зміни на випередження проблем та для покращення виробництва та функціонування компанії.

Список використаних джерел

1. Kovalenko, N., Kovalenko, V., Hutsol, T., Ievstafiiieva, Y., Polishchuk, A. Economic Efficiency and Internal Competitive Advantages of Grain Production in the Central Region of Ukraine. *Agricultural Engineering*, 2021, 51-62.
2. Armstrong, J. S. (1982) The value of formal planning for strategic decisions: Review of empirical research.
3. Denning, B. W., & M. E. Lehr, (1972) The extent and nature of corporate long-range planning in the United Kingdom-II.
4. Miller, C., & L. Cardinal (1994) Strategic planning and firm performance: A synthesis of more than two decades of research.
5. Cragg, P. B., & M. King, (1988) Organizational characteristics and small firms' performance revisited.

UDC: 334.78:338.45:303.01

ASPECTS OF THE ORGANIZATION OF SOCIALLY RESPONSIBLE ACTIVITIES

Shcherbina A.V., student,
Mishchenko I.A., PhD in Economics,
Associate Professor of the Department
of Administrative Management and Foreign Economic Activity
*National University of life and Environmental
Science of Ukraine, Ukraine, Kyiv*

This problem is new for Ukrainian business, because the CSR system has long been perceived by domestic enterprises only as a source of unjustified additional costs. In fact, corporate social responsibility (Corporate Social Responsibility) is an

open and transparent business practice based on ethical values, respect for its employees, shareholders, users and care for the environment [1].

Socially responsible activities bring considerable benefits to enterprises in all spheres. It helps increase employee engagement, create a community of brand ambassadors from consumers and, of course, build honest relationships with competitors.

A special social role is played by the implementation of quality control and product certification mechanisms, the use of environmentally safe and energy-saving technologies, etc. The concept of mechanisms of social responsibility of business fully embodies this interaction [2]. Actually, the terms "mechanisms of social responsibility", "mechanisms of corporate social responsibility" were formulated for the first time only together with the basic categories as systemic phenomena and the processes that they develop in 1999. There are several definitions of these concepts. In the scientific literature, the mechanisms of social responsibility are considered as a set of tools and levers, technologies for the promotion of socially responsible business, which benefits entrepreneurship and society, promotes social,

CSR mechanisms have many elements and are usually a complex set of actions (Table 1).

Table 1.

Characterization of the elements of social responsibility of business in the implementation of the corporate strategy of enterprise development

Components of the external corporate strategy of social responsibility	Components of the internal corporate strategy of social responsibility
Loans (grants) for charitable purposes	Social investments
Financial and material assistance	Scientific and practical developments
Scholarship programs	Ecological program
Work in associations on legislative initiatives	Ethical and other work standards
Employee retraining courses	Career growth of personnel

Partnership projects with authorities, educational institutions	Transparency and specificity in reporting
Volunteer activity and activities of public organizations	Stimulating workers (bonuses, allowances, compensations)
Corporate philanthropy in the form of supporting socially significant events	Social packages

Source: [3].

Integrating a corporate social responsibility (CSR) strategy into a company's daily activities is an extremely difficult but important issue. It includes effective communication within the company, development of indicator management and introduction of a system of incentives, trainings and development of a reporting system for them. The CSB strategy and, accordingly, the program cannot be developed by one person, who is most often in the PR department in Ukrainian companies [2].

In order to develop a strategy and program of the SBB, it is necessary to create a structure of SBB management at the top level of the company. According to the results of a study by the Emst&Young company, among 31 international companies operating in 20 industries and included in the FTSE 1000 rating (this rating does not include Ukrainian companies), in 71% of companies one of the members of the board of directors is responsible for CSR issues [4].

Therefore, the integration of CSR is a complex and multifaceted process, but its results can be a significant boost for the company.

References

1. Forum of socially responsible business. Access mode: <http://svb.org.ua/>.
2. Guseva O.Yu. Social responsibility of business / Guseva O.Yu., Voskoboyeva O.V., Khlevytska T.V.. - Kyiv, 2020. - 212 p.
3. Komarova K.V. SOCIAL RESPONSIBILITY AS A COMPONENT OF BUSINESS DEVELOPMENT STRATEGIES AT UKRAINIAN ENTERPRISES [Electronic resource] / K.V. Komarova, N.V. Kovalchuk.. - 2016. - Resource access mode: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/2470/1/Social%20responsibility%20as%20component%20strategy.pdf>.

4. Best Employer 2020 [Electronic resource]. – 2020. – Mode of access to the resource: https://www.ey.com/uk_ua/news/2021/05/best-employer-2020-how-the-preferences-of-professionals-have-changed-when-choosing-an-employer-during-a-pandemic.

5. Mishchenko I.A. The importance of the category of management personnel and the development of the scientific content of their activities. *Effective Economy*, 2014, 10.

UDC: 338.432: 339.137

**ORGANIZATIONAL STRUCTURE OF MANAGEMENT OF
FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY OF THE ENTERPRISE AND WAYS OF
ITS IMPROVEMENT**

Dubina K.I., student,
Mishchenko I.A., PhD in Economics,
Associate Professor of the Department
of Administrative Management and Foreign Economic Activity
*National University of life and Environmental
Science of Ukraine, Ukraine, Kyiv*

Foreign trade in goods and services is part of international trade and is a specific form of exchange of goods and services between sellers and buyers of different countries. Foreign trade consists of exports and imports. The excess of exports over imports means that the state has an active trade balance. The excess of imports over exports means a passive trade balance. An active trade balance is a positive aspect of a country's foreign economic activity. However, it is not always an indicator of its economic well-being. [1]

Through foreign trade, the national economy interacts with the economies of other countries. At the same time, it is the main channel through which the world market through international value, world prices affects national production, dictating competitive technical and economic parameters of production, cost levels, quality standards. [2]

At the present stage, the extraordinary dynamism of foreign trade is largely due to the development of specialization and cooperation of production on an international scale, the abolition of many restrictions on international trade, the high rate of development of "newly industrialized countries". [3]

The foreign economic activity of the enterprise is a part of its general activity, which is defined as a set of production and economic, organizational and economic and operational and commercial functions of the enterprise in accordance with foreign economic relations of the state. directions, forms and methods of which are generalized in accordance with the production process in accordance with the goals and objectives of the enterprise for its operation and development. [4]

The organizational structure of foreign trade management is determined by the purpose and tasks that it is designed to solve. Its goal is to maximize long-term profits through effective participation in international business. At industrial enterprises actively involved in foreign economic activity, the foreign trade apparatus functions mainly in two forms: as part of the internal production structure in the form of a foreign economic department and as a relatively independent unit in the form of a foreign trade firm. [5]

The organizational structure of the enterprise's foreign trade management depends not only on the factors considered above, but also on the methods of entering foreign markets. In this regard, we can distinguish two options:

- 1) direct access to foreign markets through its own foreign trade firm or foreign economic affairs department connections;
- 2) entering the foreign market through intermediaries.

Askania-Flora is the largest producer of roses in Ukraine and one of the leading producers in Europe. Today the company has more than 1000 partners in all regions of Ukraine.

The main type of economic activity of Askania-Flora LLC is Growing of other annual and biennial crops.

Establishing long-term partnerships is a priority in working with clients for Askania-Flora. Today the company has more than 1000 clients in all regions of Ukraine, as well as in Moldova. Askania-Flora has official offices in Kyiv, the Eastern region and Lviv.

Askania-Flora is the leading producer of roses in Europe, occupying more than 50% of the market for cut roses in Ukraine. The management functions of the

enterprise are implemented by employees of the management staff and divisions of the enterprise, which thus enter into economic, organizational, social, psychological and other relations with each other. Organizational relations between departments and employees of the management of the enterprise, determine its organizational structure.

Askania-Flora LLC ranks first among the largest Ukrainian exporters of cut flowers. Camellia-PR LLC is also one of the leaders in flower exports. The largest exporters in the sector of ornamental plants - FE "Cornelis", PVP "Nova Khvyliya", LLC "Decoplant".

Therefore, the main steps towards improving the management of foreign economic activity of Askania-Flora LLC should be the following:

1) Creating and ensuring the effective operation of the department of foreign economic activity.

2) Carrying out a detailed analysis of economic activity and financial condition in order to establish opportunities for the implementation of foreign economic activity.

3) Assessment of environmental factors in order to identify risks and opportunities for their occurrence.

4) Monitoring of the legal framework and constant updating of the existing FEA scheme in accordance with the new requirements.

6) Exploring opportunities for further diversification of exports and increase the competitiveness of exported goods.

7) Ensuring clear reporting on foreign trade transactions and periodic analysis of these reports in order to provide timely and accurate assessment of the effectiveness of foreign economic activity at the enterprise.

References

1. Grigorova-Berenda L.I. Theory and practice of foreign trade: a textbook. Kharkiv: VN Karazin KharkivNational University, 2016.

2. Gurova I.P., Efremova MV Intra-industry and inter-industry trade of the CIS.
URL:<http://cyberleninka.ru/article/n/vnutriotraslevaya-i-mezhotraslevaya-torgovlya>
3. Anisimova O.M., Vitka NE Risk management of foreign economic activity of a high-tech enterprise: Monograph. - Donetsk: Knowledge (Donetsk branch). 2011.
4. Mishchenko I.A. System of ecological management of rural territories / IA Mishchenko // Investments: practice and experience. - № 12, 2016 p. 35 - 37. Access mode:
<http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=5052&i=5>
5. On the Principles of Domestic and Foreign Policy: Law of Ukraine of July 1. 2010. №2411-UI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/2411-17>

UDC: 331.101.3:658

IMPROVEMENT OF THE QUALITY MANAGEMENT SYSTEM IN A HEALTHCARE INSTITUTION

Khmelnov D. V. student
Mishchenko I.A., PhD in Economics,
Associate Professor of the Department
of Administrative Management and Foreign Economic Activity
*National University of life and Environmental
Science of Ukraine, Ukraine, Kyiv*

The development of medicine is one of the main indicators of the country's sustainable development. Other areas of activity cannot fully develop if the health care system is at a low level. Without an effective fight against epidemics and protection of the population from diseases, people will not be able to be particularly interested in secondary needs, if the need to preserve health is in the first place. With the spread of market mechanisms in the post-Soviet economic systems, the implementation of effective management tools for social institutions is becoming more and more relevant. This issue is very sensitive in medicine.

Analysis of recent research and publications. The study of enterprise management is highlighted in the scientific works of many domestic and foreign scientists, certain features of management in the health care system are reflected in the works of Adam Smith, Thomas Robert Malthus, Karl Marx, John Maynard Keynes, David Ricardo, Wesley Claire Mitchell, Joana Robinson, etc. . However, additional research, detailing and disclosure of modern features of management of

health care institutions in the conditions of reforming the medical sphere of Ukraine are necessary.

In view of the specified features and problems in the system of formation of the modern medical field and management of health care facilities, it is advisable to improve the management system of health care facilities on an innovative basis, which is the main goal of this study.

The specifics of doing business in the field of health care require a special approach given the specifics of the product put on the market, a medical service. The social significance of the medical business dictates the use of special management and marketing methods. Every year, the sector of commercial medical services is steadily growing in the country, and the population is increasingly adapting to their payment. However, the mentality of a large part of the population still does not allow to accept paid medicine as a fact.

It should be understood that the result of innovative activities in health care is the development of medical technologies, scientific research and best practices aimed at obtaining a qualitatively new idea of improvement, treatment, process management in the medical field, obtaining new medical products, technologies or services that have competitive advantages.

The innovation process in health care is a sequential chain of events, as a result of which the innovation is transformed from an idea into a specific product, technology or service and is spread in practical use to achieve general medical goals. Innovations relate not only to the provision of medical services, but also to the organization of teamwork, which is why there is a need to reengineer the processes of functioning of a medical institution [3]. One of the promising approaches to the management of health care organizations should be considered process-oriented. Management based on it expands its boundaries and includes additional onestask: the reengineering of medical business processes can be carried out successfully only when the necessary conditions are previously created and there are no problems related to the human factor; preservation of their individuality by narrowly professional associations; lack of management awareness of a wide range of available alternatives and insufficient financial resources make it difficult to spread client-oriented modern process technologies; opportunities for innovation and radical change are provided by choosing appropriate combinations of new information technologies with which only a few clinics are fully familiar; methodological aspects of modeling business processes must meet the requirements of strategic management,

take into account the specific features of each specific institution and be based on the principles of project management, such as teamwork, a systematic approach, process approach, quality management system, system of balanced indicators and the principle of continuous improvement. At each functional level, in each department of the institution, managers should set their own goals and fix their performance criteria, which, unfortunately, has not yet been done in many health care institutions. Insufficient clarity in the vision of the essence of activity often prevents the management of a medical institution from identifying key goals, forming a hierarchy of priorities, and planning the development of services and related services. not yet done in many healthcare institutions. Insufficient clarity in the vision of the essence of activity often prevents the management of a medical institution from identifying key goals, forming a hierarchy of priorities, and planning the development of services and related services. not yet done in many healthcare institutions. Insufficient clarity in the vision of the essence of activity often prevents the management of a medical institution from identifying key goals, forming a hierarchy of priorities, and planning the development of services and related services.

The application of business process-oriented management in the medical sector not only makes it possible to overcome pressing problems, but also opens up new prospects for development. However, the implementation of technologies of such a plan in health care institutions is complicated by a number of factors that prevent the widespread implementation of a process approach to management, in particular, the reluctance of employees to go beyond their narrow specialization. Problems arising in the course of reengineering can be solved by focusing on meeting the needs of the patient and medical staff. Many medical institutions lack the resources needed to develop qualitatively new work models, and as a result, out of necessity rather than conviction, prefer continuous improvement technology to business process reengineering.

Management of commercial health care institutions is more flexible compared to public ones, given the lack of accountability to funding bodies. Today, private medical institutions are a strong competitor to the public sector due to the ability to provide not only high quality services, but also high service.

The innovative process in health care is the key to the effective functioning of health care institutions, the achievement of general medical goals and the provision of timely assistance to sick people. The study showed that the innovative process requires the use of a process-oriented approach in the management of health care

organizations, which will contribute not only to overcoming urgent problems, but also to open new prospects for development.

References:

1. Zinchenko O.A., Ponomarenko L.R. Peculiarities of project management in healthcare institutions. Market infrastructure. 2018. No. 18. P. 123–126.

2. Lepsky V.V. The concept of reforming the medical industry using a project approach. Bulletin of NTU "KhPI". 2016. No. 2(1174). P. 101–112.

4. Petrukh O.A. Innovative development of the sphere of health care of Ukraine. Economy and the state. 2018. No. 11. P. 107–111.

УДК 658.012.32

УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ЗАКЛАДУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Мороз Сергій Володимирович, магістр,
Тюріна А.А., к.е.н., доцент, доцент
кафедри адміністративного
менеджменту та ЗЕД
*Національний університет біоресурсів і
природокористування України, Україна, Київ*

Одним з найважливіших складових елементів менеджменту закладу охорони здоров'я є управління персоналом як система ефективного управління працівниками і їхньою діяльністю. Управління персоналом являє собою процес планування, наймання, оцінювання, розвитку та мотивації персоналу, спрямований на ефективне його використання та досягнення цілей організації і працівників.

Залежно від масштабів завдань і часу їх виконання управління персоналом може здійснюватися на трьох рівнях [1]:

- оперативному - охоплює безпосередню сферу ділової активності персоналу та відповідну сферу впливу управління персоналом;
- тактичному - відображує залежність роботи з персоналом від загальних процесів управління персоналом;

- стратегічному - підкреслює найважливіші орієнтації управління персоналом на зростання економічної, організаційної та соціальної ефективності. Він забезпечує результативність організації, реалізацію її ділової стратегії, зв'язок кадрової стратегії з іншими функціональними стратегіями суб'єкта та ін.

Система управління персоналом являє собою комплекс цілей, завдань і основних напрямків діяльності, а також різних видів, методів і відповідного механізму управління, спрямованих на підвищення продуктивності праці і якості роботи.

Головною метою аналізу персоналу є розкрити зміни персоналу під впливом тих чи інших факторів та визначити, які саме тенденції зайнятості можуть зберегтись у майбутньому.

Аналіз динаміки чисельності медичного персоналу КНП «Консультативно-діагностичного центр» Голосіївського району м. Києва свідчить, що за останні п'ять років чисельність персоналу збільшилася на 4,29% або на 37 осіб (табл. 1.). Аналізуючи темпи збільшення середньооблікової чисельності медичних працівників, можна стверджувати, що збільшення відбувається щороку починаючи з 2019 року.

Таблиця 1.

Середньооблікова чисельність працівників КНП «Консультативно-діагностичного центру» Голосіївського району м. Києва за 2017-2021 рр.

Рік	Середньооблікова чисельність працівників, осіб	Зміна чисельності працівників, осіб		Темп росту чисельності працівників, %		Темп приросту чисельності працівників, %	
		Ланцюг	Базис.	Ланцюг	Базис.	Ланцюг	Базис.
2017	862	-	-	-	-	-	-
2018	840	-22	-22	97,45	97,45	2,55	2,55
2019	860	20	-2	102,38	99,77	-2,38	0,23
2020	895	35	33	104,07	103,83	-4,07	-3,83

2021	899	4	37	100,45	104,29	-0,45	-4,29
------	-----	---	----	--------	--------	-------	-------

У структурі персоналу медичного закладу за 2021 рік найбільшу частку займають фахівці з базовою та неповною вищою медичною освітою – 36,04%; лікарі – 32,26% [2].

Наші дослідження показали, що даний Центр укомплектований кадрами не в повній мірі, зокрема в 2021 році на 71,58%. Це найвищий показник за останні три роки. За досліджуваний період позитивним явищем є підвищення укомплектованості за всіма категоріями персоналу. Найбільшу укомплектованість мають лікарі – 80,89%, що безумовно позитивна явище, адже саме вони забезпечують основну діяльність медичного закладу

Середньомісячна заробітна плата КНП «Консультативно-діагностичного центру»Голосіївського району протягом досліджуваного періоду постійно зростала та в 2021 році склала 12193,92 грн., Так, середня заробітна плата значно перевищує мінімальний розмір, встановлений законодавством, що може повністю задовольнити первинні, необхідні матеріальні потреби працівників. Також її можна назвати конкурентною, такою, що сприяє покращенню добробуту працівників, зростанню продуктивності праці та зниженню коефіцієнта плинності кадрів.

Досліджено, що впровадження інноваційних методів управління, розвиток ефективної, мотивованої, командної взаємодії є дуже важливим для розвитку персоналу в Центру. Проаналізовано, що в сучасних умовах необхідність підвищення конкурентоспроможності персоналу – це об’єктивний процес, тому необхідність інвестицій у розвиток персоналу є пріоритетним в КНП «Консультативно-діагностичному центрі» Голосіївського району м. Києва.

Тож, для формування емоційного інтелекту команди, керівництву КНП «Консультативно-діагностичного центру» Голосіївського району м. Києва. Пропонуємо наступний алгоритм дій:

1. Знайти час для членів команди, щоб оцінити навички один одного. Тімбілдинг є чудовим способом для здійснення практики формування емоційного інтелекту. Наприклад, коли команда формується в організації, слід організувати заходи щодо тимбілдингу, навіть в неробочий час і не на робочому місці так, щоб члени команди краще пізнали одне одного і проявили співчуття.
2. Підвищити управління емоційними проблемами, які можуть допомагати або заважати прогресу команди.
3. Святкувати успіх. Формування емоційного інтелекту команди також вимагає вираження позитивних емоцій, таких як подяку і захоплення при перевищенні всіх очікувань. Визнання індивідуальних і командних досягнень не тільки зміцнює індивідуальність команди, але також проявляє її ефективність і колективне прагнення до досконалості.

Список використаних джерел

1. Балановська Т.І., Гоголя О.П., Драгнева Н.І., Драмарецька К.П., Троян А.В. Управління персоналом: навчальний посібник. 2-ге вид. Київ: ЦП «КОМПРИНТ», 2018. 417 с.
2. КНП «Консультативно-діагностичний центр» Голосіївського району м. Києва. URL: <https://helsi.me/clinic/a40bc1ef-3e26-45f6-b858-f795e0e265fa>

УДК 658.012.32

УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ МЕДИЧНОГО ЗАКЛАДУ

Кінаш Антон Романович, магістр,
Тюріна А.А., к.е.н., доцент, доцент
кафедри адміністративного
менеджменту та ЗЕД
*Національний університет біоресурсів і
природокористування України, Україна, Київ*

Найважливішим завданням усіх медичних закладів є найповніше задоволення потреб населення в послугах щодо профілактики та лікування захворювань. Розгалуження структури ринку, поява нових суб'єктів, орієнтація на споживача потребують розвитку маркетингової діяльності й у сфері надання медичних послуг. Медичний ринок щорічно зростає як за рахунок кількості споживачів, так і за рахунок постійного відкриття нових медичних закладів, першочергово приватних. Крім цього, розвиток науково-технічного прогресу сприяє покращенню якості послуг та зростанню їх кількості.

Порівняння ринків послуг показує, що існує відмінність між звичайним ринком послуг та медичним ринком послуг. Серед таких відмінностей залежність медичного ринку від рівня захворюваності, неможливість або труднощі зіставлення ціни і якості.

Тож, медичний маркетинг можна визначити як підприємницьку діяльність, яка керує просуванням медичних послуг від їх виробника до споживача; це також соціальний процес, за допомогою якого прогнозується, розширюється та задовольняється попит на медичні послуги через їх розробку, просування та реалізацію. Напрямами медичного маркетингу є:

- маркетинг медичних послуг, тобто процес розробки, просування та реалізації медичних послуг, що орієнтовані на споживача;
- маркетинг медичного закладу – діяльність, що спрямована на створення позитивного іміджу медичного закладу;
- маркетинг окремих осіб – просування та популяризація окремих спеціалістів медичного закладу (як правило, провідних спеціалістів);
- маркетинг ідей – розробка та впровадження ідей охорони здоров'я суспільного характеру;
- маркетинг ідей дещо співзвучний з поняттям соціального маркетингу, направлено на розробку соціальних програм.

У свою чергу управління маркетингом включає в себе аналіз, планування, проведення заходів та контроль за проведенням заходів,

спрямованих на встановлення, зміцнення і підтримку вигідних обмінів з цільовими покупцями, з метою досягнення необхідних рівнів збуту, прибутку і частки ринку.

PEST-аналіз ринку медичних послуг в Україні, демонструє значний вплив політичних, економічних, соціальних та технологічних факторів на його розвиток (табл. 1.).

Таблиця 1.

Фактори PEST-аналізу ринку медичних послуг в Україні

Політичні фактори	Економічні фактори
<ul style="list-style-type: none"> ● відсутність механізмів регулювання взаємодії суб'єктів на ринку медичних послуг; ● «тінізація» умов надання медичних послуг через відсутність механізмів ефективного контролю за об'єктами охорони здоров'я; ● відсутність інформаційної політики щодо трансформації медичної системи; ● непослідовність державної політики охорони здоров'я й соціального захисту громадян; ● відсутність стратегії інноваційно-технологічного розвитку галузі; ● політичні спекуляції щодо реформи медицини. 	<ul style="list-style-type: none"> ● недостатність фінансових і бюджетних ресурсів для забезпечення ефективної діяльності системи охорони здоров'я; ● повільний перехід охорони здоров'я на страхову модель й оплати медичних послуг «за закінчений випадок лікування»; ● відсутність контрактної форми оплати медичних послуг й оплати праці медперсоналу за якісні показники роботи (показники здоров'я населення); ● зростання цін на медичне обладнання і препарати; ● недостатнє медикаментозне й технічне забезпечення; ● відсутність підтримки державно-приватного партнерства.
Соціальні фактори	Технологічні фактори

<ul style="list-style-type: none"> ● недостатня відповідальність населення за збереження власного здоров'я; ● спротив реформаційним процесам; ● низький рівень задоволеності якістю надання медичних послуг; ● недостатня пристосованість закладів охорони здоров'я для відвідування й надання послуг різним категоріям інвалідів, а також інших осіб з обмеженнями життєдіяльності; ● низький рівень доходів переважної частини громадян, для яких охорона здоров'я створює «фінансовий тягар»; ● відсутність державної підтримки для важкохворих громадян, які потребують складного та дорогого лікування. 	<ul style="list-style-type: none"> ● проблеми розвитку фундаментальної та прикладної медичної науки; ● слабкий рівень кваліфікаційної підготовки медичних кадрів; ● низький показник впровадження наукових досягнень та «ноу-хау» у практику медицини; ● відсутність зв'язку між медичною освітою й наукою і медичними закладами; ● відсутність впровадження механізму державно-приватного партнерства; ● застаріла матеріально-технічна база медичних закладів.
--	--

Шляхами вирішення даних обмежень можуть бути наступні:

1) впровадження маркетингової філософії ведення бізнесу у держаний медичний сектор, орієнтація на потреби клієнтів та удосконалення мотивації персоналу;

2) розроблення додаткових елементів комплексу маркетингу медичними закладами державного сектору: процесу (включаючи самі медичні процедури, запис на прийом, консультації он-лайн, очікування тощо), матеріального середовища (якісні техніка, приміщення, акцент на атмосфері), персоналу (поєднання високого професійного рівня із розвиненими комунікативними та особистими якостями (зокрема розуміння психологічних особливостей сприйняття клієнта));

3) збільшення "відчутності" медичних послуг державного сектору: візуалізація, створення веб-сайтів, в тому числі із наявністю інформації про медперсонал тощо);

4) підвищення інтерактивної взаємодії із клієнтами;

5) врахування соціальних та етичних аспектів при створенні та просуванні медичних послуг, надання лише правдивої інформації, орієнтація закладів державного та приватного рівнів на задоволення потреб клієнтів різних соціальних груп (в т.ч. за рівнем доходу) із максимальною ефективністю. Вищесказане при вірній організації повинно забезпечити ефективний CR-маркетинг медичних закладів та подолання стереотипів на зразок "жахи державних лікарень" або "приватні лікарні лише для VIP-клієнтів".

Список використаних джерел

УДК: 338.43:633.1:330.

СТАТУС КАНДИДАТА НА ВСТУП ДО ЄС: ЕКОНОМІЧНІ ТА ФІНАНСОВІ ПЕРЕВАГИ

Жук А. Ю., студентка
Діброва Л.В., к.е.н., доцент, доцент
кафедри адміністративного
менеджменту та ЗЕД
*Національний університет біоресурсів і
природокористування України, Україна, Київ*

З моменту проголошення незалежності Україна взяла курс на євроінтеграцію. Протягом цього часу Україна пододала довгий шлях трансформації в європейську країну з вільною ринковою економікою, розвиненою демократією та повагою до прав і свобод людини. Україна довго чекала отримання статусу кандидата і однією з причин цього було те, що ЄС очікував від України більшого прогресу в судовій реформі та боротьбі з корупцією. Та з початком повномасштабного вторгнення росії до України цей процес значно пришвидшився та набрав нових обертів.

23 червня 2022 року, лідери 27 країн-членів ЄС ухвалили рішення про надання Україні статусу кандидата на членство в ЄС. Статус кандидата офіційно запускає процес набуття Україною членства у Європейському союзі.

Підготовка до цього створюватиме умови для того, щоб Україна жила за принципами та законами ЄС, спрямованими на захист громадян та бізнесу [1].

Статус кандидата відкриває перед Україною наступні можливості:

- Доступ до фінансування: Україні буде доступна фінансова допомога для країн, які готуються до вступу до ЄС (Інструмент передвступної допомоги, ІРА), зокрема, гранти, інвестиції, технічна допомога.
- Залучення інвестицій: Україна в ході реформ стане зрозумілою та привабливою для інвесторів. Країни-члени ЄС розглядатимуть інвестиції в Україну як зміцнення блоку.
- Розвиток співробітництва: Україна стане учасником програм та ініціатив ЄС [1].

Відповідно, ми бачимо, що для України відкривається ціла низка переваг, зокрема у фінансовій та економічній сферах. До того ж, статус кандидата для України суттєво підвищує рівень відповідальності ЄС за процеси в політичній, соціальній і гуманітарній сферах України, а також за досягнення Україною суттєвого поступу в цих сферах.

Перспектива членства в ЄС, за визнанням багатьох експертів, є важливим драйвером реформ, який підкріплюється солідним фінансуванням з боку ЄС. Так як, кандидатство зробить Україну повноправним членом програм та ініціатив Євросоюзу, відкритих як для країн ЄС, так і країн зі статусом кандидата на членство [3].

Якщо розглядати переваги в фінансовій сфері, то статус кандидата відкриває можливості отримання фінансової допомоги у трансформації суспільства, правової системи та економіки на шляху до членства в ЄС, а також триматиме євроінтеграційні реформи країни у пріоритеті. Таким чином, Україні буде доступна фінансова допомога для країн, які готуються для вступу до ЄС (Інструмент передвступної допомоги, ІРА). Така допомога може надаватись через гранти, інвестиції або як технічна допомога. Кандидатство також відкриває для України участь у таких програмах та ініціативах Євросоюзу.

Слід зазначити, що статус кандидата на вступ до Євросоюзу також дасть Україні доступ до фінансових інструментів ЄС, які значно відрізняються за своїми розмірами й доступністю від тих, які Брюссель пропонував асоційованим членам [2].

Крім того, акумулюючи кошти для відновлення України сьогодні через спеціальний Трастовий фонд солідарності, ЄС ставитиметься до таких інвестицій не як до післявоєнної відбудови третьої країни, а інвестування в добробут потенційного майбутнього члена ЄС [4].

Проте, надання статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу це лише перший крок. Європейським Союзом вже було надано ряд вимог, які необхідно виконати на шляху до європейської інтеграції. На шляху до вступу Україні необхідно провести низку реформ та адаптувати українське законодавство у відповідність до європейських критеріїв, які стосуються багатьох сфер діяльності, зокрема це: судова реформа, реформування Конституційного Суду України, посилення боротьби з корупцією. Хоча починаючи з 2014 року антикорупційне законодавство вже досягло певних результатів та вже має досить велику антикорупційну інфраструктуру.

Отже, ми можемо дійти до висновку, що статус кандидата у члени ЄС , дає Україні низку переваг у фінансовій сфері, що наразі є вкрай важливим для нашої країни. Адже в умовах війни Україна постійно потребує додаткових інвестицій та додаткових фінансів задля підтримки економіки країни. Саме тому, Україна повинна не зупинятись і тримати подальший курс на членство в ЄС, проводити відповідні реформи, які наблизять країну для швидшого досягнення поставленої мети.

Список використаних джерел

1. Статус кандидата у члени ЄС: що це дасть Україні. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/06/24/novyna/polityka/status-kandydata-chleny-yes-ce-dast-ukrayini>

2. Україна отримала статус кандидата на членство в ЄС. URL: [Україна отримала статус кандидата на членство в ЄС | Кабінет Міністрів України \(kmu.gov.ua\)](#)

3. Статус кандидата на вступ до ЄС: економічні та фінансові переваги. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/06/28/688638/>

4. Що дасть Україні статус кандидата у члени ЄС? URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/211990_shcho-dast-ukran-status-kandidata-u-chleni-s

УДК: 338.43:633.1:330.143

**ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОБНИЦТВА ТА ЕКСПОРТУ
ПРОДУКТІВ ПЕРЕРОБКИ ВІТЧИЗНЯНОГО ЗЕРНА В УМОВАХ
ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ РОСІЇ**

Шептун Н.С., студентка магістратури,
Файчук О.М., к.е.н., доцент
кафедри адміністративного
менеджменту та ЗЕД
*Національний університет біоресурсів і
природокористування України, Україна, Київ*

Україна є одним із провідних експортерів зерна у світі. Ключовими залишаються конкурентні позиції нашої держави і на інших сировинних секторах глобальних ринків, що відбувається на тлі скорочення частки виробництва високотехнологічної продукції. Ускладнює ситуацію еміграція працездатного населення, яке в багатьох випадках зайняте на технологічних процесах переробки сировини. Варто наголосити, що остання пізніше у вигляді готової продукції завозиться на український ринок, гарантуючи збільшення доданої вартості в розвинених країнах.

Іншою негативною стороною є те, що переважна більшість первинних покупців сировини - це офшорні компанії, які належать самим же продавцям: далі по ланцюгу зростають і ціна, і прибутки, і податкові відрахування, але Україна вже нічого від цього не отримує, втрачаючи і в розвитку, і в доходах. За певними категоріями сировини прибуток створюється не на експорті, а від відшкодованого ПДВ. При цьому в сировині доданої вартості практично немає, вона з'являється в результаті більш складного тваринницького і обробного

виробництва. Тобто на подальших етапах, до яких ми здебільшого не доходимо [1].

За даними Міністерства фінансів України, за два останні місяці морським логістичним шляхом вдалося вивезти 5 млн тон зернових і наростити обсяги до 5 млн тон на місяць [3]. Цемала пропускна здатність для країни, яка за рік могла експортувати 50-60 млн т. Враховуючи залишки, які були акумульовані в Україні на початок сезону, навіть за умови постійно діючої «зернової угоди» до наступного сезону вітчизняний резерв збіжжя складе понад 30 млн т. Такий обсяг перевищує величину внутрішнього попиту і породжує проблему зберігання зерна. Як результат, слід очікувати падіння цін всередині країни, скорочення площ посіву під зерновими і збільшення частки збиткових господарств. За таких обставин одним із раціональних варіантів вирішення проблеми має стати розширення обсягів глибокої переробки зерна і створення готової продукції із високою доданою вартістю.

Очевидно, що виробити глютен чи гліцерин з біодизелем у короткостроковій перспективі дуже складно, але організувати базову переробку сировини на крупу чи борошно є цілком реалістичним сценарієм. Для цього потрібно, насамперед, сучасне устаткування, кваліфіковані працівники і сприятливе інвестиційне середовище.

Продаж борошна замість зерна дає можливість у 1,5-2 рази підвищити експортну виручку. В цілому частка доданої вартості, генерованої в агропродовольчому секторі, за умови переробки принаймні 50% нинішніх врожаїв збільшиться в середньому з 17 до 28%, відповідно, внесок агропродовольчого сектору у ВВП України підвищиться до 35%, додавши до щорічного зростання ВВП додаткові 5% та близько 55 млрд грн додаткових податкових надходжень до бюджету держави [2].

Крім того, за таких умов прогнозовано має зрости рівень зайнятості в агропродовольчому секторі. За підрахунками Інституту продовольчих ресурсів НААН, лише завантаження існуючих потужностей переробки дасть змогу додатково працевлаштувати близько 26,5 тис. осіб.

У перспективі з кукурудзяного крохмалю можна виготовляти понад три тисячі похідних продуктів, які використовують його практично в усіх галузях промисловості, від фармацевтики та косметології, до текстильної та харчової промисловості. Україна експортує за рік у середньому 24 млн тон кукурудзи, лише 45 тис. тон кукурудзяного крохмалю і практично не продає за кордон похідних продуктів. Проте цей напрям є одним із найбільш перспективних разом із виготовленням біопалива [3,4,5]. Таким чином, в умовах війни, коли мають місце серйозні бар'єри на шляху експорту українського зерна, нарешті сформувались об'єктивні передумови для формування конкурентних переваг у галузі виробництва продукції із високою доданою вартістю.

Список використаних джерел

1. Гулавський В. Т. Перспективи створення додаткової вартості при переробці зернових культур. Зернові продукти і комбікорми. 2016. Т. 63. № 3. С. 10–15. DOI: <https://doi.org/10.15673/gpmf.v63i3.214>.
2. Економічні проблеми ХХ століття: міжнародний та український виміри / За ред. С. І. Юрія, Є. В. Савельєва. – К. : Знання, 2019. – 595 с.
3. Мудрак Р. П. Експорт українського продовольства : стан, тенденції, причини. Економіка України. 2019. № 5. С. 70–79.
4. Міністерство фінансів України. URL: <https://minfin.com.ua>
5. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / за ред. Ю. О. Лупенка, В. Я. Месель-Веселяка. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2012. 182 с.

УДК 662.767.2

ОПТИМІЗАЦІЯ ТА ПОКРАЩЕННЯ ВИРОБНИЦТВА МЕДУ В УМОВАХ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Война-Кім М. Д., студент,
Кузьменко Сергій Володимирович, к.е.н., доцент,
кафедри адміністративного
менеджменту та ЗЕД

Україна одна з лідерів країн – найбільших виробників та експортерів продуктів бджільництва. Економічним показником галузі - виробництво меду та воску, як основних продуктів бджільництва, і пилку, маточного молока, отрути – як додаткових. В наш час важливою складовою сільського господарства є бджільництво. Значення галузі заключається не лише в виробництві і реалізації продукції, а в запиленні рослин, бджоли стали важливим елементом у підтриманні зв'язків між рослинним і тваринним світом. Бджоли сприяють підвищенню врожайності сільськогосподарських культур. Приблизно 110 видів рослин, які мають велике значення у природі, з них 60% - важливі в харчовому секторі та 90% деревовидних порід рослин, які запилюються бджолами, це має особливе значення для розведення нових видів і сортів рослин.

Введення смарт-технологій для покращення видобутку меду і стану бджолосім'ї для ефективного використання медозбору.

СМАРТ-Вулик - інноваційний вулик. Він вирізняється з поміж інших повною механізацією та більш простим використанням. Зокрема, в ньому будуть присутні пристрої, які будуть відстежувати та захищати “ядро” вулика — бджіл та, відповідно, продукт — мед.



Рис.1. Схематична конструкція смарт-вулика вулика

Даний тип вулика зацікавить навіть недосвідченого пасічника: основне, що йому знадобиться — мобільний додаток, де будуть доступні основні характеристики: маса, вологість, температура і як наслідок дратівливість бджіл. Нова конструкція спрощує видобуток меду, достатньо натиснути на важіль і мед потече в банку, та захищає від поганих умов технологіями утеплення та вентиляції. Вулик не буде вирізнятися дизайном, але стане приємною знахідкою для кожного охочого займатися бджолярством.

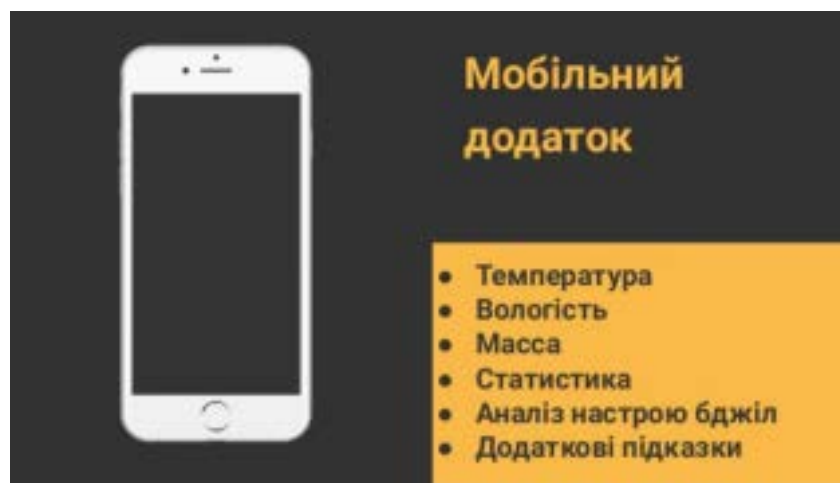


Рис.2. Переваги додатку

Раціональна годівля бджіл є дуже важливим фактором їх продуктивності. У лютому-березні у нас зазвичай і спекотні дні, і морози. У сім'ях, які починають садити ще в лютому, не приносячи свіжого нектару, бджоли з'їдають те, що є у вулику, і ніч відразу настає холодною. Бджолиний розплід збереться на розплід і нікуди звідси не дінеться. На задній стінці можуть бути запаси корму, але бджоли просто сидять на розпліді.

Якщо холод триватиме, бджоли з'їдять все, що знаходиться поблизу і над ними, заморожуючи і зігріваючи розплід. А біля задньої стінки – напіврамка з невикористаними кормовими запасами.

Щоб уникнути подібних неприємних ситуацій, ми рекомендуємо нашим маткам завжди використовувати пастоподібний корм без білкових добавок, щоб не стимулювати овуляцію, і в той же час застрахувати від нестачі їжі.

Список використаних джерел

1. Броварський В. Д. Медоносні бджоли і навколишнє середовище / В. Д. Броварський, Ян Бріндза, О. В. Папченко // Сучасні аспекти збереження здоров'я людини : зб. праць ІХ міжнар. міждисцип. наук.-практ. конф. – Ужгород, 2016. – С. 69–71.
2. Бабенко В. Т. Весняний обігрів бджолиних сімей / В. Т. Бабенко // Пасіка. – 2015. – № 2 (262). – С. 15–17.

УДК 662.767.2

УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМ БАНКОМ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ РИНКУ ЗЕМЛІ

Турмій Я.І. студент,
Ралко О.С., к.е.н., доцент,
кафедри адміністративного
менеджменту та ЗЕД
*Національний університет біоресурсів і
природокористування України, Україна, Київ*

Земля як фундаментальний об'єкт матеріального світу є особливим і стратегічно важливим національним ресурсом, без якого неможливо забезпечити продовольчу безпеку будь-якої держави. Тому раціональне та ефективне використання земельних ресурсів має стати одним із основних напрямків державного регулювання України у сфері використання земель сільськогосподарського призначення. Цільове використання земельних ресурсів створить сприятливі умови для використання сільськогосподарських угідь, що сприятиме підвищенню продуктивності землі, отриманню найбільшої кількості продукції з одиниці земельної площі з мінімальними затратами праці та витрат, дотриманням науково обґрунтованих технологій виробництва сільськогосподарської продукції, захист навколишнього середовища від негативного впливу, вжиття заходів щодо охорони земельних ресурсів, задоволення потреб суспільства в екологічно чистих харчових продуктах.

Результатом такого землекористування буде дотримання більшості аспектів продовольчої складової, отже, забезпечення національної безпеки держави.

Державне регулювання використання земель сільськогосподарського призначення включає вирішення таких завдань, як збереження та захист навколишнього природного середовища від негативних впливів, захист від виникнення порушень екологічної рівноваги, що створює загрозу здоров'ю та життю суспільства, запобігання екологічним та природним катастрофам, техногенним та соціальним загрозам - економічного походження, що призведе до забруднення навколишнього середовища, а також матиме негативний вплив на здоров'я людей. У свою чергу, в контексті використання земель сільськогосподарського призначення виникає необхідність вирішення таких проблем, як формування та розвиток ринку земель сільськогосподарського призначення, забезпечення правової системи захисту прав власності на земельні ділянки, функціонування система раціонального використання земельних ресурсів, вирішення питань земельних відносин, поліпшення екологічного стану довкілля, реабілітації техногенно забруднених територій, забезпечення суспільства якісною та екологічно безпечною сільськогосподарською продукцією [1].

Вітчизняні дослідники В.Д. Немцов, Л.С. Довгань [2], розглядаючи теоретичні основи реформування земельних відносин, зазначають, що вирішення цього питання обтяжене підвищенням екологічної рівноваги земельного фонду та природним відтворенням ґрунтів, що призводить до негативних економічних, екологічних та соціальних наслідків, а також пов'язаний з курсом на євроінтеграцію та впровадження передових технологій використання земельних ресурсів. Науковці дійшли висновку, що ринок землі має виконувати два основні завдання: по-перше, забезпечити дотримання принципу раціонального та ефективного землекористування, максимізувати прибуток з кожної земельної ділянки за науково обґрунтованих витрат; по-друге, сприяти збереженню землі як особливої цінності та підвищенню її родючості.

Дослідник Х. Горкнан у своїй роботі [3] зазначає, що право власності на землю сільськогосподарського призначення не повинно обмежуватись декількома великими корпораціями чи фінансовими інвесторами, а тому виникає необхідність розподілу власності на землю за критерієм економічного розвитку і соціальної стабільності в Європі, прояв солідарності з європейськими фермерами, полегшення доступу для компаній, що розвивають органічне землеробство, і тих, хто хоче почати власне виробництво, а також підтримка молодих фермерів і нових прихильників сільськогосподарського сектора.

Ринки землі мають певні характеристики, оскільки вони не є ані вільними, ані досконалыми. Часто ринки надто локалізовані, сегментовані та керовані політикою просторового планування, щоб визначити обмеження на використання землі. Крім того, земельні структури розвиваються як у офіційному, так і в неофіційному контекстах. Місцеві звичаї, історичний фон і системна підтримка змушують власників діяти способами, які здаються неінтуїтивними на перший погляд, але мають сенс у ширшому розумінні забезпечення інвестицій і створення тривалої самодостатності.

Таким чином, ми вважаємо, що на нашу думку, для забезпечення організації ефективного державного регулювання розвитку аграрного сектору необхідно, насамперед, удосконалити механізм державного регулювання щодо раціонального використання земель сільськогосподарського призначення, а також їх оцінки і захист. Передумовою цього має бути виявлення та врахування причин, що призводять до погіршення якісних властивостей земель, поширення деградаційних процесів та їх забруднення.

Такі види земельних відносин, як правові, адміністративні, економічні, екологічні та соціальні, виникають між різними групами населення при використанні та розпорядженні земельними ресурсами. Розвиток і реалізація таких відносин відбувається безпосередньо через систему взаємопов'язаних адміністративно-правових та економічних державних важелів впливу на їх суб'єктів, що задовольняють права власників і землекористувачів,

забезпечують умови для раціонального та екологічно безпечного землекористування та охорони земель.

Список використаних джерел

1. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність: Навч. посібник. Київ: ПУЛ, 2016. 376 с.
2. Немцов В. Д., Довгань Л. С. Стратегічний менеджмент: Навч. посібник. Київ: УВПК Ексоб, 2016. 560 с.
3. Horngran K. Accounting: Management Aspect. FinanceandStatisticsPublishers, 2000. 416 p.

UDC 662.767.2

LABOR PRODUCTIVITY SYSTEM AS ONE OF THE COMPONENTS OF EFFICIENCY OF AGRICULTURAL BUSINESS

Ivchenko V.M.,
Acting General Director, Candidate of Agricultural Sciences
Zirnzak O.S.,
Head of the department, Candidate of Agricultural Sciences
Ivanenko V.F.,
Chief researcher, candidate of economic sciences
Ukrainian Research Institute
productivity of the agro-industrial complex
Ukraine, Kyiv

Organizational and practical measures aimed at building a socially-oriented economy are carried out in the agro-industrial complex, so productivity factors cannot be separated from social relations.

Rationing is the most important element of the scientific organization of work, which allows you to correctly solve the issues of division and cooperation of labor, placement of the workforce, organization and maintenance of workplaces. Scientifically based norms contribute to the differentiation of wages, allow planning of agricultural production.

The Ukrainian Scientific and Research Institute of Productivity of Agro-Industrial Production carries out activities related to standardization in the country's agrarian sector, taking into account statistical data and mathematical calculations.

The main areas of activity of the institute are:

- scientific-methodical and methodological provision of effective use of resource potential and productivity management of enterprises and branches of the agro-industrial complex;
- development of sectoral economic norms and standards;
- carrying out tariffing of works and development of qualification characteristics of professions;
- monitoring and development of maps of resource provision of technologies for growing agricultural crops in order to forecast their normative cost price.

Labor rationing plays an important role in the economic operation of an industrial enterprise. It serves as the basis for drawing up technically and economically sound plans, ensuring their intensity and reality of implementation. Labor standards act as indicators that determine labor economy, the growth of one of the most important indicators of the economic work of the enterprise - the increase in labor productivity.

Since such a direction of activity as regulation is a guarantor of economic relations at the enterprise, it is relevant to conduct research in this direction, identify bottlenecks and justify the main positions of further development.

The purpose of the work. Complex studies on rationing with analysis of statistical data in the agricultural sectors of Ukraine.

Materials and methods. The scientific works of scientists who made a significant contribution to the development of the theory and practical principles of the formation and functioning of labor regulation, productivity, fuel consumption, etc. became the information base for research. Among them is O. I. Belik, G. T. Shkurin, I. M. Bilousova, I. Yu. Gaidai, V. V. Vitvitskyi, V. S. Pyvovar, M. A. Maksymchuk, V. I. Pashchenko, O. P. Slavkova, Ye. M. Nuzhdin, V. V. Shapirko, N. D. Kukharenko and others. Legislative and normative acts were studied, methodical

recommendations and standardization methods were improved, and the data of the State Statistics Service of Ukraine were analyzed and summarized. The methods of statistical analysis, comparison and grouping, graphic methods, methods of comprehensive evaluation, etc., were used.

Results and discussion. In recent years, political and socio-economic transformations have been taking place in Ukraine, and currently the most difficult time for the country is military action, which definitely complicates analytical studies of the real situation and predictive assumptions in the country's agrarian sector. Uncertainty is intensified by the active phase of the present, and due to the lack of real statistical data, it becomes a problem to analyze the current situation in the production industries. Significant miscalculations in the system of rationing and obtaining statistical data in the agro-food sector caused a decrease in the efficiency of the activities of both domestic and foreign enterprises in various branches of agricultural production.

But, thanks to the system of scientifically based norms and standards, there is a basis for agrarian business in planning the resource provision of technological processes, development of self-sustaining tasks, organization of production and payment of labor, management, forecasting and production standards, which ensures:

- transparent payment of taxes;
- guaranteed salary level;
- forecasting the profitability of production.

Conclusions. The results of the implementation of norms and regulations are ensured by:

- justified determination of the required number of personnel;
- establishment of optimal ratios between costs and labor results;
- identification of labor productivity growth reserves;
- provision of an adequate level of remuneration in accordance with its quantity and quality;
- creation of conditions for motivating staff to work effectively and improving work organization;

- saving labor costs and ultimately reducing the cost of production.

References

1. Vitvitsky V.V. Normative productivity - the basis of rational use of resources. Actual problems of the economy. 2004. No. 9. P. 43-50
2. V. V. Vitvitskyi, Yu. V. Vakulina Productivity in the management efficiency system. Economy of agro-industrial complex. 2015. No. 12. P. 19-28

UDC: 378.046.378.09. B 17

BOOSTING TEACHER AND STUDENTS MOTIVATION ACTION RESEARCH REPORT

Meagan Abrahamsson,
English Language Resident,
America House Kyiv

Motivation has frequently been the cornerstone issue for educators in the 21st century. In the past two years, increased environmental factors have played a significant role in decreasing motivation for our students and teachers. Educators now have to battle shortened attention spans, Zoom fatigue, and overloaded calendars. [1]. To remedy this, the author facilitated a course from January to March 2021, “Boosting Teacher and Student Motivation” for 24 in-service teachers from Morocco, Tunisia, Libya, and Algeria as a Virtual English Language Fellow for the U.S. Department of State Bureau of Educational and Cultural Affairs. Meagan used the action research method of surveying participants before and after the course to record demographic data as well as measure attitudes towards their current mindset in their profession and motivation levels. During the 10-week course, the core text, “Engaging Language Learning in Contemporary Classrooms” by renowned motivational experts. The topics for the lessons included; burnout, professional development, classroom organization tools, edtech, learner engagement and mindset, teacher-student rapport, positive classroom dynamics, and initiating and sustaining

engagement. In the final week of the class. The participants were surveyed once again to measure the differences in motivational levels over the course of the 10 weeks. The presentation for NUBiB of Ukraine will highlight the survey results and specific activities to boost motivation in and out of the classroom. It is the recommendations that will be given to facilitate teacher training programs and action research.

References

1. Lutsuak, V., Kovtun, O., Ostapchuk, A., Lavinska, D., Sieriebriak, K., Kononenko, A., Bebko, S. (2021). Contemporary Management of University's Strategic Development: the Case Study on Ukrainian Universities. *International Journal of Computer Science and Network Security*, 21(12), 269–279.

UDC: 378.046.378.09.

IDENTITY EXPANSION: SUPPORTING GROWTH AFTER DESTRUCTION

Craig, K.,

PhD, Assistant Professor

of the Department of Business Analytics and Information Systems,

Harbert College of Business, Auburn University, USA

Thesis: Research on Identity Threats may prove helpful for Ukrainians as they cope with the destruction of war.

Once the war in Ukraine is over, Ukrainians will face societal and personal challenges as no Europeans have seen since World War II. The societal challenges come from the need to re-build property and re-structure social and governmental norms in order to join the European Union. The personal challenges are the results of the loss of lives, of life-changing injuries, and of the destruction of property. Based on the reactions of Ukrainians under the stress of war so far, however, there are reasons for hope, based on Identity Theory, which is the product of sociology and

psychology research [4] and is gaining popularity among the Information Systems and Management research communities [5,6,11].

The association of personal growth with trauma and loss is well-established [3]. Within the Consumer Behavior literature, it is thought that individuals compensate for personal loss through creativity [2]. The Identity perspective takes self-esteem [1] into account to explain the association of personal growth as well as factors that may help or inhibit creativity following the experience of harm [10].

In the context of this abstract, “Identity” refers to the sum of beliefs an individual holds about their self [4]. Identities are thought to be of three types. One is Social Identity: what you believe about yourself as a member of a social group (Ukrainian, for example) [9]. Another is Role Identity: what you believe about yourself as the holder of a role (Parent, for example) [12]. Finally, there is Person Identity: the unique person that you believe yourself to be [13].

Each of these Identities is thought to be reflected by self-esteem, because self-esteem is the product of what a person believes about their self. Specifically, Social Identity is thought to be reflected by Worth-Based Self-Esteem, defined as *how worthy and respected the individual feels they are as a member of a social group*. Role Identity is thought to be reflected by Competence-Based Self-Esteem, defined as *individual’s belief in their ability to perform actions associated with their role*. Finally, Person Identity is thought to be reflected by Authenticity-Based Self-Esteem, defined as *the individual’s belief in the possession of traits and personal characteristics associated with the idealized self* [8].

Phenomena such as intergroup conflict, changes to the meanings associated with a societal role, and forced change to behavior, can threaten these three types of Identities. A situation such as a war may threaten to harm the worth and value associated with a social group, change what it means to have a certain job or force roles (e.g., refugee) on people, and can force new behaviors that interfere with the consistent behavior that is the hallmark of person identity [10]. As a result, those who feel threatened will try to protect a threatened Identity (as long as they feel social support to do so). However, they may also undertake personal growth by adding new

meanings to their roles in life and to the personal histories that define their Person Identity. This depends, however, on whether they believe that they can grow and change [10]. This is illustrated in Figure 1.

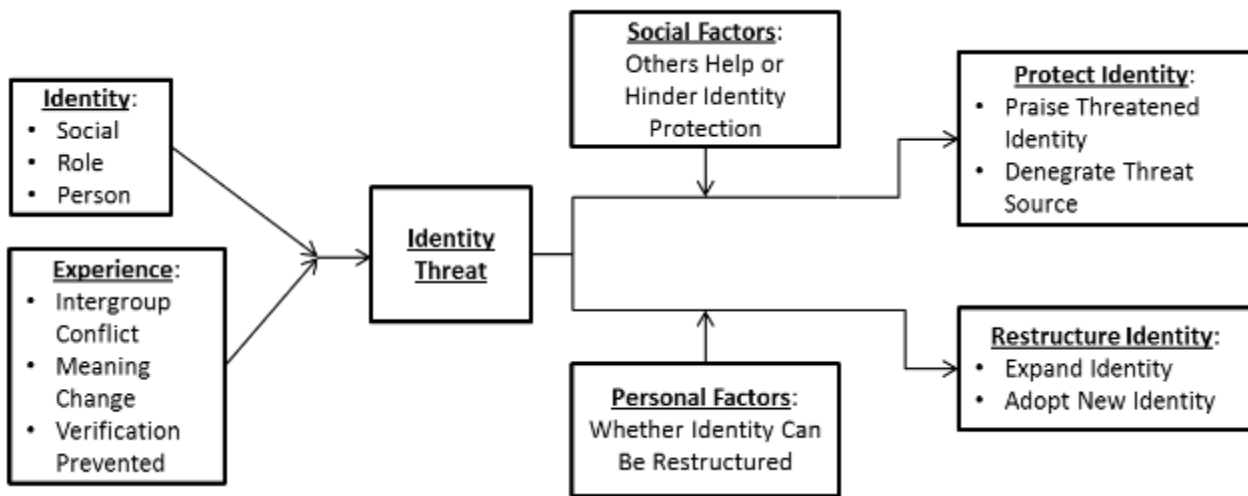


Fig. 1: Identity Threats [7]

Based on the Identity Threat Framework, along with the work of Belk [2] and others on creativity and personal growth after loss and trauma, it seems likely that Ukrainians and Ukrainian society will undergo growth on every level. However, this growth depends the Ukrainians’ belief and faith that they can undertake difficult change. In addition, the maintenance of the most desirable pre-war aspects of Ukrainian Identity likely depends on the continuation of social support.

References

1. Abrams, D. and Hogg, M.A. Comments on the motivational status of self-esteem in social identity and intergroup discrimination. *European Journal of Social Psychology*, 18, 4 (1988), 317–334.
2. Belk, R.W. Possessions and the extended self. *Journal of Consumer Research*, 15, 2 (1988), 139–168.
3. Brennan, M. Loss, bereavement and creativity: Meanings and uses. *Illness, Crisis & Loss*, 23, 4 (2015), 291–309.
4. Burke, P.J. and Stets, J.E. *Identity theory*. Oxford University Press, Oxford, UK, 2009.

5. Carter, M. and Grover, V. Me, my self, and I (T): conceptualizing information technology identity and its implications. *Mis Quarterly*, 39, 4 (2015), 931–958.
6. Carter, M., Petter, S., Grover, V., and Thatcher, J. Information technology identity: A key determinant of IT feature use and exploratory usage. *Management Information Systems Quarterly*, 44, 3 (2020).
7. Craig, K. *The IT identity threat: The definition and measure of a new construct and tests of its effects*. Clemson University, Clemson, SC, 2015.
8. Craig, K., Thatcher, J.B., and Grover, V. The IT Identity Threat: A Conceptual Definition and Operational Measure. *Journal of Management Information Systems*, 36, 1 (2019), 259–288.
9. Haslan, S. *Psychology in Organizations: The Social Identity Approach*. Sage Publications, Inc., Thousand Oaks, CA, 2004.
10. Petriglieri, J.L. Under threat: Responses to and the consequences of threats to individuals' identities. *Academy of Management Review*, 36, 4 (2011), 641–662.
11. Shepherd, D.A., Saade, F.P., and Wincent, J. How to circumvent adversity? Refugee-entrepreneurs' resilience in the face of substantial and persistent adversity. *Journal of Business Venturing*, 35, 4 (2020), 105940.
12. Stets, J.E. and Burke, P.J. New directions in identity control theory. In *Social identification in groups*. Emerald Group Publishing Limited, 2005, pp. 43–64.
13. Stets, J.E. and Burke, P.J. Self-esteem and identities. *Sociological Perspectives*, 57, 4 (2014), 409–433.

UDC: 37.018.43(71)

**MANAGING COVID-19 IN K-12 SCHOOLS IN ALBERTA, CANADA:
AN ANTHROPOLOGIST'S PERSPECTIVE**

Babcock G.W., Student (MA),
Memorial University of Newfoundland, St. John's, Canada.
Whitaker R., PhD, Associate Professor
of the Department of Anthropology, MUN, St. John's, CA.

For most provinces in Canada, March 2020 was the month when K-12 schools and universities shifted to an online format in response to the COVID-19 pandemic. Early guidance suggested that children were unable to contract COVID-19, so both

primary and secondary schools reopened for in-person classes in the fall semester of 2020. It soon became apparent that children could indeed contract and spread COVID-19 as infection rates, hospitalization rates, and deaths began to climb. Drawing from ongoing research for my master's thesis, I aim to explore how COVID-19 has been managed in K-12 schools in Alberta, Canada. I approach this topic as an anthropologist whose research intersects with medical anthropology through syndemic theory (Singer 2009, 2020; Mendenhall 2017, 2020, 2022) and political economy through Gramscian hegemony (Smith 2004, 2011; Crehan 2018; Femia 1987; Kurtz 1996; Howson & Smith 2008). The following is a result of interviewing teachers to understand their perspectives of the challenges brought on by the pandemic.

My thesis research focuses on the province of Alberta for a number of reasons. Firstly, the political context of the province involves a historically conservative voting populace and a premier (former Premier Jason Kenney) who was vocal in his opinions that COVID-19 was nothing more than the common flu (Alberta Hansard 2020, 800). Despite much evidence to the contrary, former Premier Kenney continued to downplay the risks associated with infection and continued to delay public health measures. Many public health measures, like masking, became politically divisive and led to decisions being made on the basis of politics, rather than the basis of scientific guidance. In order to shift criticism away from the themselves, the government left public health guidelines to be decided by individual schoolboards, resulting in a patchwork of policies with inconsistencies. As a result of these policies, by May 2021, Alberta came to have the highest per capita rate of COVID-19 cases in North America with 440.5 daily cases per million people (Treble 2021). Transmission rates among students were exacerbated by the lack of vaccine access for children which persisted until vaccines were approved for teens ages 16+ on December 9, 2020, ages 12-15 on August 27, 2021, and children ages 5-11 on November 19, 2021. More infectious and immune-escaping variants of COVID-19 have complicated the provincial government's approach which relies on vaccines

rather than masks, air filtration, or other engineering approaches to prevent the spread of the virus.

Throughout my fieldwork so far, I have interviewed a number of teachers from different cities and towns in Alberta in order to understand how COVID-19 was managed in K-12 schools. The bulk of the participants have been drawn from Calgary, the province's largest city, as well as a few surrounding towns in order to include a rural sample. Rural and urban schoolboards often have differing access to funding and resources, which has revealed inequalities in their abilities to implement public health measures. I have found, of course, that the recommendations put forth by the provincial government, Alberta Health Services, and individual schoolboards were not always able to be implemented in classrooms. Depending on whether the school is urban or rural, the level of funding a particular school has access to, the age of the building, demographic makeup of the students, and willingness of parents to cooperate, teachers from certain schools found it much more difficult to implement the public health guidelines than compared to other schools.

Many of the complaints I have heard from teachers have been common across the board, but have especially been emphasized by teachers from low income or rural schools. *Order 33-2020 of the Chief Medical Officer of Health* listed a number of guidelines to be followed for the return to classroom instruction. One such guideline was that students' desks be separated by 2 metres; so far only one teacher, who was from a new school with smaller classes, has been able to implement this guideline. The rest have been unable to distance desks, because there can be up to 50 students in a single classroom. Another guideline included increased sanitation of high contact surfaces like doorknobs, keyboards, and desks. Due to the increased workload and time required to sanitize surfaces, teachers have reported the need to make a decision between sacrificing time spent on curriculum or time spent cleaning. Some schools were unable to replace sanitizers due to lack of funding, resulting in shortages or teachers providing their own from home. Some schools hired extra cleaning staff, but this did not mean that teachers received support for their classrooms; in most cases, the extra cleaning staff were instructed to clean communal areas. Mask guidelines for

students varied depending on grade. The *2020-2021 School Re-Entry Plan*, published by the Alberta Government, recommended K-3 mask use to remain optional, while grades 4-12 were recommended to wear masks in shared spaces outside of classrooms, although could remove them if seated in class. However, individual schoolboards ultimately had the authority to determine their own guidelines. This led to low income and rural schools having a disproportionate struggle with encouraging students to wear masks, especially if parents were unsupportive. The teachers I have interviewed have highlighted how inconsistencies between schoolboards has created confusion over how to appropriately manage COVID-19 in schools.

Overwhelmingly the message I hear from teachers the most is that decisions regarding COVID-19 mitigation in classrooms needs to involve consultation with teachers. None of the teachers I have interviewed were consulted or followed up with to see if guidelines were working in schools. Nor are they aware of any other teachers who were consulted. Instead, decisions came from head offices usually unfamiliar with the day-to-day challenges faced by teachers in the classroom. Additionally, many of the promised resources did not reach teachers in time, and when they did, these public health measures were lifted shortly after. Masks, which were promised to be provided to schools, did not arrive in classrooms until late January or early February 2022. Soon after, on February 8, 2022, masks were no longer mandated in classrooms (Grant 2022). Many teachers have expressed frustration that all public health guidelines in schools were dropped on June 14, 2022 as part of the third step towards ending public health measures in Alberta. Their frustration stems from data that suggests the schools that continued to mask experienced less frequent and less severe disease transmission and resulted in fewer days of school missed.

Much of the disconnect between mandates and the (in)ability to implement them in the classroom originates from the Alberta government's austerity approach since the 1990s, which has led to chronic underfunding of education budgets and increases in class sizes. Teachers have often remarked that the pandemic has not so much created new challenges, but has more so exacerbated pre-existing challenges. These management decisions from policymaking, to lack of funding, to

implementation, has resulted in a high clustering of disease spread in Alberta with an associated high rate of preventable deaths. Schools have been shown to be a major factor in community transmission in other jurisdictions and judging by ICU admissions at children's hospitals throughout Alberta, schools continue to be a major source of transmission in the province too.

Throughout the past few years, COVID-19 has continued to be a challenge in K-12 schools as more infectious variants have emerged, and governments have been reluctant or unwilling to re-implement health guidelines. Currently the new Premier of Alberta, Danielle Smith, is moving to ban masks and other public health measures in K-12 schools altogether so that they cannot be reintroduced based on fluctuations in transmission data. Without reintroducing public health guidelines, it is extremely likely that Alberta's healthcare system will continue to be strained, preventable deaths will continue to climb, and schools will remain a significant site for disease transmission.

References

1. Canada. Alberta. Alberta Education. *2020-2021 School Re-Entry Plan*. June 10, 2020. Edmonton, Alberta. <https://open.alberta.ca/dataset/a3910dd5-d52f-4a7d-821f-a381002419e9/resource/03c07743-31bc-46d1-9c65-b39335c4f3ad/download/edu-2020-2021-school-re-entry-plan-2020-0827.pdf>.
2. Canada. Alberta. Legislative Assembly. 2020. *Alberta Hansard*. Debates, 30th Legislature, 2nd Session, Day 21, May 27, 2020. https://docs.assembly.ab.ca/LADDAR_files/docs/hansards/han/legislature_30/session_2/20200527_0900_01_han.pdf.
3. Canada. Alberta. Office of the Chief Medical Officer of Health. *Record of Decision CMOH Order 33-2020*. August 29, 2020. Edmonton, Alberta. <https://open.alberta.ca/dataset/5f9c7e79-616c-417a-b06f-a35cc02f0fcc/resource/ac44ee33-2881-4e15-993f-1b743c4954f2/download/health-cmoh-record-of-decision-cmoh-33-2020.pdf>.
4. Crehan, Kate. 2018. "Antonio Gramsci: Towards an Ethnographic Marxism." *Anuac* 7 (2): 133-150. <https://doi-org.qe2a-proxy.mun.ca/10.7340/anuac2239-625X-3453>.

5. Femia, Joseph V. 1987. *Gramsci's Political Thought: Hegemony, Consciousness, and the Revolutionary Process*. Oxford: Oxford Academic. <https://doi-org.qe2a-proxy.mun.ca/10.1093/acprof:oso/9780198275435.003.0002>.
6. Grant, Megan. 2022. "'Unreasonable' Order Lifting Alberta School Mask Mandate Made by Politicians Not Hinshaw: Judge." *Canadian Broadcasting Corporation Calgary*, October 27, 2022. <https://www.cbc.ca/news/canada/calgary/school-mask-mandate-alberta-unreasonable-judge-decision-lagrange-1.6631695#:~:text=An%20Alberta%20judge%20has%20ruled,of%20the%20Public%20Health%20Act..>
7. Howson, Richard, and Kylie Smith. 2008. "Hegemony and the Operation of Consensus and Coercion." In *Hegemony: Studies in Consensus and Coercion*, eds. Richard Howson and Kylie Smith, 1-15. New York: Routledge.
8. Kurtz, Donald V. 1996. "Hegemony and Anthropology: Gramsci, Exegeses, Reinterpretations." *Critique of Anthropology* 16 (2): 103-135. <https://doi-org.qe2a-proxy.mun.ca/10.1177%2F0308275X9601600202>.
9. Mendenhall, Emily. 2017. "Syndemics: A New Path for Global Health Research." *The Lancet* 389 (10072): 889–91. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(17\)30602-5](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(17)30602-5).
10. Mendenhall, Emily. 2020. "The COVID-19 Syndemic is not Global: Context Matters." *The Lancet* 396 (10264): 1731. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)32218-2](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)32218-2).
11. Mendenhall, Emily. 2022. *Unmasked: COVID, Community, and the Case of Okoboji*. Vanderbilt University Press.
12. Singer, Merrill. 2009. *Introduction to Syndemics: A Critical Systems Approach to Public and Community Health*. San Francisco: John Wiley and Sons Inc.
13. Singer, Merrill. 2020. "Whither Syndemics?: Trends in Syndemics Research, a Review 2015–2019." *Global Public Health* 15 (7): 943–55. <https://doi.org/10.1080/17441692.2020.1724317>.
14. Smith, Gavin A. 2011. "Selective Hegemony and Beyond-Populations with 'No Productive Function': A Framework for Enquiry." *Identities: Global Studies in Culture and Power* (18): 2-38. <https://doi.org/10.1080/1070289X.2011.593413>.
15. Smith, Gavin. 2004. "Hegemony: Critical Interpretations in Anthropology and Beyond." *European Journal of Anthropology* 43: 99-120. <https://doi-org.qe2a-proxy.mun.ca/10.3167/092012904782311425>.
16. Treble, Patricia. 2021. "How Alberta's COVID-19 Crisis Became 'Absolutely Frightening'." *Maclean's*, May 4, 2021. <https://www.macleans.ca/news/covid-19-how-albertas-crisis-became-absolutely-frightening/>.

УДК 662.767.2

УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ БЮДЖЕТУВАННЯ НА АГРАРНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Горовий О.В. студент,
Ралко О.С. к.е.н., доцент кафедри
адміністративного менеджменту та ЗЕД,
*Національний університет біоресурсів і
природокористування України, м. Київ, Україна*

У будь-якому процесі управління підприємством можна виділити три основні підпроцеси: управління матеріальними потоками, управління фінансовими потоками, а також управління бізнес-процесами на підприємстві.

Бюджетування як модель управління ресурсами підприємства було спеціально створено для організації контролю та планування діяльності компанії, що може бути використане на всіх вітчизняних та зарубіжних підприємствах [1]. Традиційне бюджетування стало надто затратним для бізнесу і часто «консервувало» помилки менеджменту. Тому на зміну йому прийшли альтернативні методи бюджетування:

–Бюджети програм (Planning Programming Budgeting System, PPBS).

Такий метод вперше використали на Дженерал Моторс у 1927 році для ефективного розподілу коштів. 1960-го року його запровадили у всіх департаментах федерального уряду США. А потім стали застосовувати компанії Європи та Японії.

–Бюджетування з нуля (zero-based budgeting або ZBB) з'явилося невдовзі після програмного планування. Метод спочатку розробили у держсекторі, але він швидко «прижився» у приватних компаніях.

–Метод бюджетування Beyond Budgeting був запроваджений у 1970 році скандинавський банк Svenska Handelsbanken. Метод ще називають «за межею бюджетування» чи «без бюджетування». Ця нова модель фінансового планування дозволяла гнучкіше розподіляти ресурси та відкривала нові

можливості для стратегічного розвитку бізнесу. Всі ці методи досі використовують як державні, і приватні компанії всього світу [2].

При цьому через нестабільність економіки та стрімкий розвиток інновацій у різних сферах постійно з'являються нові концепції та моделі управління фінансами. Наприклад, збалансована система показників (Balanced Scorecard, BSC), ковзний, постатейний бюджет, управління цінностями та інші.

Незважаючи на безліч підходів у побудові бюджетів (від жорстких планів до альтернативних), найпопулярнішими вважаються 4 методики бюджетування:

- інкрементальний (приростний);
- нульове бюджетування;
- Activity-Based або попроцесне планування;
- «зверху вниз» або «знизу вгору». [3].

Важливість використання нових підходів у бюджетуванні не применшує значущість класичних методик, і особливої ролі набуває факторний аналіз. Вибір методики фінансового планування залежить від багатьох факторів: масштабу та специфіки діяльності підприємства, внутрішніх умов, обсягів виробництва та продажу. А також від завдань, з якими зіткнулася компанія на стику стратегічного, операційного та бюджетного планування.

Основною проблемою бюджетування на аграрних підприємствах, є той факт, що на даний час в Україні економічне та політичне середовище змінюється значною мірою і структура доходів та витрат підприємства може змінитися настільки радикально, що фактичні результати значно відрізняться від прогнозних, зазначених у бюджеті. Якщо керівництво підприємства не вживе термінових заходів для коригування бюджету, то менеджери продовжуватимуть витратити кошти у своїх початкових лімітах, що призведе до збитку в кінці звітного періоду. Інші умови, які можуть призвести до раптового відхилення результатів від запланованих у бюджеті, включають зміни цін на матеріальні ресурси.

Отже, для агропідприємств бюджетування має ряд особливостей, серед яких: земля як основний обмежуючий фактор, сезонність виробництва,

залежність від природно-кліматичних умов, необхідність врахування ризиків у воєнний час. Управління процесами бюджетування дає змогу ефективно прогнозувати й управляти біологічними активами, ресурсами, балансовою вартістю та структурою капіталу, фінансовим станом загалом у пошуку необхідних джерел фінансування, що має велике значення для підприємств агробізнесу.

Список використаних джерел

1. Батенко Л.П. Управління проектами * Принципи, запропоновані авторами. Lviv Polytechnic National University Institutional Repository <http://ena.lp.edu.ua> 95 [навч.посібник] / Л.П. Батенко, О.А. Загородніх, В.В. Ліщинська. – К.: КНЕУ, 2003. – 231с.
2. Єрмошкін О., Букреєва Д., Подольни Є. Алгоритм вибору та індивідуалізації моделі бюджетування на підприємстві. Економіка та суспільство. 2021. № (32). URL: <https://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/810/777> (Дата звернення 3.11.22)
3. Гринчишин Я. М. Вдосконалення процесу бюджетування підприємств в умовах невизначеності. Економіка та суспільство. 2022. № (43). URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1690/1625> (Дата звернення 4.11.22)
4. Mostenska T., Piankova O., Ralko O. The Role of International Factors and International Market in a Turbulent Company Environment //PRO-ECOLOGICAL RESTRUCTURING OF COMPANIES| Case Studies. – 2019. – С. 15.

УДК 662.767.2

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ РЕЄСТРАЦІЇ ЗАСОБІВ ЗАХИСТУ РОСЛИН

Ліщук У. студентка,
Ралко О.С. к.е.н., доцент кафедри
адміністративного менеджменту та ЗЕД,
*Національний університет біоресурсів і
природокористування України, м. Київ, Україна*

Випробування та державна реєстрація засобів захисту рослин — завжди цікава тема для аграріїв в контексті агропромислового комплексу України. Якщо порівнювати українські ринки реєстрації та випробувань пестицидів і агрохімії із західними, то в Європі багато функцій сертифікації та реєстрації

покладаються на асоціації чи навіть приватні установи. Є багато моментів, які варто обговорювати не на рівні керівників міністерств, а на рівні фахівців.

Без доступу до інноваційних засобів захисту рослин та їх реєстрації Україна втратить конкуренцію на світових аграрних ринках. Законодавство у сфері реєстрації базується на нормах Закону «Про пестициди й агрохімікати» (від 02.03.1995р.), Постанови КМУ № 295 «Про затвердження Порядку проведення державних випробувань» (від 04.03.1996р.). Цими документами керуються тривалий час, але наразі потрібне оновлення законодавчої бази. Так, до 2020 року в угоді про асоціацію з ЄС прописаний цей момент. Таким чином, реєстрація пестицидів та агрохімікатів потребує дослідження та формування чіткої процедури.

У країнах Євросоюзу останнім часом обмежується застосування певних видів ЗЗР. Нові гібриди рослин більш стійкі до хвороб, сучасна техніка дає можливість проводити заходи захисту вибірково. Тому потреба в пестицидах у світі поступово зменшується. Проте цього року в країнах світу зросли обсяги продажів фунгіцидів. Фахівці прогнозують зростання потреби в ЗЗР у країнах Тихоокеанського регіону. На українських ланах збільшуються обсяги застосування біологічних ЗЗР, проте вони дещо витратні та ефективність їх нижча. Експерти не очікують стрибка застосування засобів біо-захисту. Ні за 10, ані за 20 років ці засоби не зможуть повністю замінити пестициди. На переконання наших спікерів, вберегти масовий урожай від втрат за допомогою самих лише біологічних ЗЗР поки що немає можливості.

Проведення випробувань проводиться в такі етапи:

- токсиколого-гігієнічна та еколого-токсикологічна оцінки;
- оцінка біологічної ефективності препарату.

В основі пестицидів лежить діюча речовина. Препаративна форма цього хімзасобу складається з неї та допоміжних речовин (прилипачів, нейтралізаторів тощо).

На сьогодні проведена велика робота щодо змін до Постанови КМУ №295 «Порядок проведення державних випробувань, державної реєстрації та

перереєстрації...». Підготовлено текст Закону про розміщення на ринку засобів захисту рослин і агрохімікатів. Закон регулює правові відносини, пов'язані з схваленням діючих речовин засобів захисту рослин, антидотів і синергістів, державною реєстрацією, виробництвом, торгівлею та безпечним для здоров'я людини і навколишнього природного середовища застосуванням засобів захисту рослин і агрохімікатів, встановлення вимог до ад'ювантів та коформулянтів, визначає права і обов'язки підприємств, установ, організацій та фізичних осіб, а також повноваження органів виконавчої влади і посадових осіб у цій сфері.

Цей документ відповідає викликам сьогодення щодо реєстраційного процесу ЗЗР:

1. Чітко визначені етапи реєстраційного процесу: реєстрація діючої речовини і державні випробування препаративної форми на основі цієї діючої речовини.

2. Визначені принципові положення ЄС щодо еколого-токсикологічних досліджень препаративних форм засобів захисту рослин і агрохімікатів і наближення українського законодавства до законодавства ЄС , що дозволить застосовувати метод екстраполяції даних з діючої речовини на препаративну форму.

3. Окрема увага приділена Захисту інформації та патентному захисту, оскільки матеріали досьє та звіти за результатами державних випробувань та державної оцінки є конфіденційною інформацією, яка не може бути використана в інтересах іншого заявника для цілей проведення державної реєстрації.

Отже, на основі цього вважаю за необхідне:

1. Розробити підзаконні акти щодо визначення, державних випробувань та схвалення синергістів, ад'ювантів, коформулянтів.

2. Є велика потреба в перегляді встановлених максимально допустимих рівнів(МДР).

3. Немає потреби проводити документи через етап їх схвалення Держпродспоживслужбою, оскільки це лише формальна процедура, яка не може вплинути на отримані результати. Процес, відповідно, скорочується.

Список використаних джерел

1. Про пестициди і агрохімікати: Закон України від 2 березня 1995р. №№ 14, ст.92 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/86/95-%D0%B2%D1%80#Text>

2. Про затвердження Порядку проведення державних випробувань, державної реєстрації та перереєстрації, видання переліків пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні: Постанова від 4 березня 1996 р. N 295 Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/295-96-%D0%BF#Text>

3. Про затвердження Порядку проведення еколого-експертної оцінки матеріалів, поданих для реєстрації пестицидів і агрохімікатів: Постанова від 18 квітня 2018 р. № 312 Київ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/312-2018-%D0%BF#Text>

4. Державна фармакопея СРСР: вип.2. Загальні методи аналізу. Лікарська рослинна сировина / 2-ге вид., Доп.-К.: Медицина, 2008. - 400 с.

5. Деккер Х Нематоли рослин та боротьба з ними. К.: Колос, 2018. - 444с

6. Державний стандарт України ДСТУ 3008-91. Документація. Звіти у сфері науки та техніки, структура та правила оформлення. І. Обладунків БА. Методика польового досвіду (з основами статистичної обробки результатів досліджень). Вид. 3-є, доповнене і перероблене. - К.: Колос, 2019. - 336 с.

7. Дорогань Л. О. Інтенсифікація виробничих процесів в аграрних підприємствах. URL: <http:pdaa.edu.ua/sites/default/files/prpdaa/2011/012>.

8. Особа Н. П. Інтенсифікація виробництва в сільськогосподарських підприємствах: автореф. дис....канд. екон. наук: 08.00.04. Львів, 2008. 22 с.

9. Витяг з особистих архівів Байєр Україна 2022, 496с.

УДК 662.767.2

УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМ БАНКОМ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ РИНКУ ЗЕМЛІ

Турмій Я.І. студент,
Ралко О.С. к.е.н., доцент кафедри
адміністративного менеджменту та ЗЕД,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України, м. Київ, Україна

Земля як фундаментальний об'єкт матеріального світу є особливим і стратегічно важливим національним ресурсом, без якого неможливо забезпечити продовольчу безпеку будь-якої держави. Тому раціональне та ефективне використання земельних ресурсів має стати одним із основних напрямків державного регулювання України у сфері використання земель сільськогосподарського призначення. Цільове використання земельних ресурсів створить сприятливі умови для використання сільськогосподарських угідь, що сприятиме підвищенню продуктивності землі, отриманню найбільшої кількості продукції з одиниці земельної площі з мінімальними затратами праці та витрат, дотриманням науково обґрунтованих технологій виробництва сільськогосподарської продукції, захист навколишнього середовища від негативного впливу, вжиття заходів щодо охорони земельних ресурсів, задоволення потреб суспільства в екологічно чистих харчових продуктах. Результатом такого землекористування буде дотримання більшості аспектів продовольчої складової, отже, забезпечення національної безпеки держави.

Державне регулювання використання земель сільськогосподарського призначення включає вирішення таких завдань, як збереження та захист навколишнього природного середовища від негативних впливів, захист від виникнення порушень екологічної рівноваги, що створює загрозу здоров'ю та життю суспільства, запобігання екологічним та природним катастрофам, техногенним та соціальним загрозам - економічного походження, що призведе до забруднення навколишнього середовища, а також матиме негативний вплив на здоров'я людей. У свою чергу, в контексті використання земель сільськогосподарського призначення виникає необхідність вирішення таких проблем, як формування та розвиток ринку земель сільськогосподарського призначення, забезпечення правової системи захисту прав власності на земельні ділянки, функціонування система раціонального використання земельних ресурсів, вирішення питань земельних відносин, поліпшення екологічного стану довкілля, реабілітації техногенно забруднених територій, забезпечення

суспільства якісною та екологічно безпечною сільськогосподарською продукцією [1].

Вітчизняні дослідники В.Д. Немцов, Л.С. Довгань [2], розглядаючи теоретичні основи реформування земельних відносин, зазначають, що вирішення цього питання обтяжене підвищенням екологічної рівноваги земельного фонду та природним відтворенням ґрунтів, що призводить до негативних економічних, екологічних та соціальних наслідків, а також пов'язаний з курсом на євроінтеграцію та впровадження передових технологій використання земельних ресурсів. Науковці дійшли висновку, що ринок землі має виконувати два основні завдання: по-перше, забезпечити дотримання принципу раціонального та ефективного землекористування, максимізувати прибуток з кожної земельної ділянки за науково обґрунтованих витрат; по-друге, сприяти збереженню землі як особливої цінності та підвищенню її родючості.

Дослідник Х. Горкнан у своїй роботі [3] зазначає, що право власності на землю сільськогосподарського призначення не повинно обмежуватись декількома великими корпораціями чи фінансовими інвесторами, а тому виникає необхідність розподілу власності на землю за критерієм економічного розвитку і соціальної стабільності в Європі, прояв солідарності з європейськими фермерами, полегшення доступу для компаній, що розвивають органічне землеробство, і тих, хто хоче почати власне виробництво, а також підтримка молодих фермерів і нових прихильників сільськогосподарського сектора.

Ринки землі мають певні характеристики, оскільки вони не є ані вільними, ані досконалими. Часто ринки надто локалізовані, сегментовані та керовані політикою просторового планування, щоб визначити обмеження на використання землі. Крім того, земельні структури розвиваються як у офіційному, так і в неофіційному контекстах. Місцеві звичаї, історичний фон і системна підтримка змушують власників діяти способами, які здаються

неінтуїтивними на перший погляд, але мають сенс у ширшому розумінні забезпечення інвестицій і створення тривалої самодостатності.

Таким чином, ми вважаємо, що на нашу думку, для забезпечення організації ефективного державного регулювання розвитку аграрного сектору необхідно, насамперед, удосконалити механізм державного регулювання щодо раціонального використання земель сільськогосподарського призначення, а також їх оцінки і захист. Передумовою цього має бути виявлення та врахування причин, що призводять до погіршення якісних властивостей земель, поширення деградаційних процесів та їх забруднення.

Такі види земельних відносин, як правові, адміністративні, економічні, екологічні та соціальні, виникають між різними групами населення при використанні та розпорядженні земельними ресурсами. Розвиток і реалізація таких відносин відбувається безпосередньо через систему взаємопов'язаних адміністративно-правових та економічних державних важелів впливу на їх суб'єктів, що задовольняють права власників і землекористувачів, забезпечують умови для раціонального та екологічно безпечного землекористування та охорони земель.

Список використаних джерел

1. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність: Навч. посібник. Київ: ПУЛ, 2016. 376 с.
2. Немцов В. Д., Довгань Л. С. Стратегічний менеджмент: Навч. посібник. Київ: УВПК Ексоб, 2016. 560 с.
3. Horngran K. Accounting: Management Aspect. Finance and Statistics Publishers, 2000. 416 p.

УДК 662.767.2

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ ВИРОЩУВАННЯ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР В УКРАЇНІ

Фокін О.С. студентка,
Ралко О.С. к.е.н., доцент кафедри
адміністративного менеджменту та ЗЕД,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України, м. Київ, Україна

Комплексне удосконалення технологій вирощування на підставі повної механізації робіт, впровадження у виробництво нових високопродуктивних гібридів інтенсивного типу, оптимізація режиму зрошення, оновлення матеріально-технічної бази, створюють сприятливі передумови для отримання високих урожаїв. Зернове господарство у перспективі повинне орієнтуватися на високоінтенсивний тип розвитку шляхом упровадження новітніх досягнень науки, техніки і технології в концепції «гібрид-агротехніка-інновації-організація».

Вплив інновацій на ефективність розвитку вирощування зернових культур в Україні полягає у: підборі високопродуктивних сортів та гібридів зернових культур; оптимізації систем удобрення на основі раціонального використання традиційних та застосування нових видів добрив, побічної продукції рослинництва, біопрепаратів на основі активних штамів азотфіксувальних і фосформобілізуючих бактерій та регуляторів росту рослин; розробленні та вдосконаленні заходів догляду за посівами на основі результатів моніторингу фітосанітарного стану посівів, ґрунтової та рослинної діагностики шляхом застосування нових видів добрив, пестицидів, антистресантів та імуномодуляторів; моніторингу агробіологічного стану посівів з метою керування процесами формування елементів продуктивності в агроценозах та вдосконалення на цій основі технологій вирощування сортів і гібридів нового покоління; розробленні ефективних технологій вирощування культур з метою отримання екологічно безпечної сільськогосподарської продукції в системі органічного землеробства; розробленні і удосконаленні інтегрованих систем захисту польових культур від шкідників і хвороб за сучасних технологій вирощування; пошуку заходів захисту, альтернативних хімічним.

Важливим технологічним напрямом у виробництві зерна є оптимізація норми висіву насіння зернових культур, оскільки ціна на елітне насіння значно підвищує собівартість вирощеної продукції. Ресурсозберігаючі технологічні прийоми сприяють зниженню витрат матеріальних і трудових ресурсів.

Поширення технології No-till забезпечує розвиток ресурсозберігаючого механізму в сільському господарстві - оскільки значна кількість компонентів технології в Україні не виробляється, окрім високої ціни обладнання, постає проблема технологічної залежності країни.

Проте наразі ситуація змінюється на користь подальшого полегшення праці та зниження витрат на енергію, в т.ч. за рахунок поширення технології No-till на придатних для її застосування ґрунтах України, площа яких уже перевищила 4 млн га. Хоча ці технології дозволяють підвищити продуктивність праці в 3–5 разів, знизити витрати праці, технічної оснащеності та паливно-мастильних матеріалів, їх впровадження у виробництво стримується високою ціною на обладнання, необхідністю використання імпортованих системних гербіцидів, впровадження комп'ютерного керування технікою через супутник, потреба у висококваліфікованих агрономічних і технічних кадрах.

Важливим питанням також є екологія та навколишнє середовище.

Основним шляхом подолання екологічної кризи є інтеграція інтересів екології та економіки в сільському господарстві. Необхідно враховувати тісну взаємозалежність природокористування аграрних систем, стану природного середовища та ресурсного потенціалу країни.

Удосконалення організаційно-економічного механізму у сільському господарстві та розроблення плану розвитку забезпечення екологічного господарства, усвідомлення екологічно-етичних норм та їх реалізація в практичних діях, всі фактори залежать від розвитку людини та соціальних мотивів, формування належного ставлення до навколишнього середовища є безперервним процесом.

Підвищення ефективності вирощування зернових культур в Україні практично не можливе без введення інновацій в галузь. Для забезпечення підвищення якісних характеристик зерна та його конкурентоспроможності існує багато шляхів, саме позитивним результатом можуть виступати впровадження нових технологій виробництва, оптимізації машинно-тракторного парку, раціонального використання земельних ресурсів та обробітку ґрунту,

ефективного розміщення посівів та дотримання сівозмін, введення нових більш продуктивних сортів та гібридів в залежності від зональності, застосування екологічно безпечних та ресурсозберігаючих технологій. Інноваційний напрям та оптимізація комплексу вирощування зерна, адаптація його до сучасних тенденцій розвитку ринку зернових продуктів дозволить збільшити показники економічної ефективності та прибутковості даної галузі.

Список використаних джерел

4. Eckert, H., Breitschuh, G. та Sauerbeck, D.R. 2000. Критерії та стандарти сталого сільського господарства. Журнал живлення рослин і ґрунтознавства 163(4): 337–351.
5. Брайтонська конференція із захисту рослин - Бур'яни 1: 3–18. Бейкер, Б.П., Бенбрук, К.М., Грот, Е. і Лутц Бенбрук, К. 2002. Залишки пестицидів у звичайних, інтегрованих методах боротьби зі шкідниками (ІРМ) і органічних харчових продуктах: інформація з трьох наборів даних США. Харчові добавки та забруднюючі речовини 19(5): 427–446.
6. Сільське господарство, екосистеми та навколишнє середовище 88(2): 129–136. Брімнер, Т.А. і Боланд, Г.Дж. 2003. Огляд нецільових ефектів грибів, що використовуються для біологічного контролю хвороб рослин. Сільське господарство, екосистеми та навколишнє середовище 100(1): 3–16.

УДК 662.767.2

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА МЕТОДИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

Ілюхіна О.І. студентка,
Ралко О. С. к.е.н., доцент кафедри адміністративного
менеджменту та зовнішньоекономічної діяльності,
*Національний університет біоресурсів і
природокористування України, м. Київ, Україна*

Визначення оптимального розвитку компанії та встановлення довго- та короткотривалих цілей є запорукою успіху будь-якого підприємства. Управління підприємством в умовах ринкової економіки неможливе без планування господарської діяльності на всіх рівнях: стратегічному, тактичному й оперативному.

Найвищим є стратегічний рівень, на якому приймаються життєво важливі для подальшого розвитку підприємства управлінські рішення. Вибір способу досягнення мети і буде рішенням з приводу стратегії фірми. Якщо встановлення цілей відповідає на запитання, до чого організація буде прагнути, якщо план дій з досягнення мети відповідає на запитання, що треба робити, щоб досягти поставленої мети, то стратегія відповідає на запитання, яким з можливих засобів, як організація буде йти до досягнення мети.

Основними передумовами переходу до стратегічного планування є:

- необхідність реагування на зміну умов роботи компанії;
- необхідність поєднання різних напрямів діяльності компанії в умовах розвитку децентралізованих та диверсифікованих процесів.
- наявність значних конкурентних переваг та необхідність їх підтримки (для фірм, які ними володіють) або їх створення (для аутсайдерів) для посилення конкуренції;
- інтернаціоналізація бізнесу, розвиток відносин із компаніями з використанням систем стратегічного планування.
- застосовувати систему стратегічного управління та мати доступ до компетентних менеджерів, здатних вирішувати складні завдання.
- теорія та практика, розробка стратегічних планів. Це допомагає перейти від методу «проб та помилок» до наукового методу прогнозування та підготовки до майбутнього та майбутнього.
- наявність доступної інформації (глобальна інформаційна мережа) для дослідження сильних і слабких сторін компанії, зовнішнього середовища та конкурентних умов;
- посилення інноваційних процесів, генерація нових ідей та швидкий розвиток компаній.
- необхідність впровадження високої культури управління, орієнтованої на запобігання опору змін та стимулювання корпоративного розвитку.

Стратегічне планування являє собою структуровану, більш менш формалізовану діяльність у масштабах всього підприємства, спрямовану на

розробку та організацію реалізації стратегічних планів, проектів і програм. Далі планування як особливий вид діяльності є рядом ітераційних процесів, що складаються з декількох взаємопов'язаних етапів.

- постановка цілей;
- визначення стратегій («наборів стратегій») та заходів щодо їх реалізації.
- передбачати курс дій на досить тривалий період часу та модифікувати його за допомогою різних видів планів, проектів та програм, які є інструментами для досягнення цілей та реалізації стратегій.
- організація виконання планових завдань;
- облік, контроль та аналіз їх виконання;

Останні два етапи вимагають організаційного аналізу та координації управлінської діяльності у органі стратегічного планування, а й у підрозділах, де здійснюються дії, визначені стратегічними планами і програмами, отже, цілісної системи стратегічного управління.

Отже, за допомогою стратегічного планування можливо не лише мінімізувати проблеми, які постають на шляху підприємств, а й за допомогою гарного аналізу та плану запровадити зміни на випередження проблем та для покращення виробництва та функціонування компанії.

Список використаних джерел

1. Kovalenko, N., Kovalenko, V., Hutsol, T., Ievstafiiieva, Y., Polishchuk, A. Economic Efficiency and Internal Competitive Advantages of Grain Production in the Central Region of Ukraine. *Agricultural Engineering*, 2021, 51-62.
2. Armstrong, J. S. (1982) The value of formal planning for strategic decisions: Review of empirical research.
3. Denning, B. W., & M. E. Lehr, (1972) The extent and nature of corporate long-range planning in the United Kingdom-II.
4. Miller, C., & L. Cardinal (1994) Strategic planning and firm performance: A synthesis of more than two decades of research.
5. Cragg, P. B., & M. King, (1988) Organizational characteristics and small firms' performance revisited.
6. Ralko O. Methodological approach to assessing the effectiveness of organizational development of enterprise //Primedia eLaunch LLC. – 2020. – С. 204-215.

UDC: 378.013.3–051:7

IS AN IMPROVISATIONAL MANAGEMENT POSSIBLE IN ARTS ORGANISATIONS?

Masaityte, D., student of Vilnius University Kaunas faculty

Dr. Jureniene, V., Professor of Institute of Social Sciences and Applied Informatics, Kaunas, Lithuania.

Today's world is changing fast, and many organisations are unable to work in a stable way and are forced to find new solutions. Complex bureaucratic procedures and detailed plans are no longer a guarantee of success. In a rapidly changing environment, they are becoming a hindrance to day-to-day operations. Managers are looking for new and creative ways to manage and are increasingly involving their employees in decision-making.

Arts and cultural organisations are essential to sustaining the dynamics of art-making and the promotion of local and global culture, but they are currently facing critical challenges that may not only inhibit the growth of culture but also affect the survival of some arts organisations.

Technology is changing the world so rapidly that it is becoming increasingly difficult to predict what it will look like in the near future. Arts organisations need to be prepared for the unexpected, to be able to react and discover new opportunities. Time is becoming more and more important, and tasks need to be completed faster and more efficiently. People are less and less likely to be recruited on the basis of their professional background alone, but rather on the basis of their creativity, intuition, adaptability, ability to find information and solve problems quickly, teamwork and critical thinking.

Today, creativity is not only needed in art and culture, but also in science, economics and is an integral part of improvisation in management. The arts industry contributes to job creation and the development of other sectors of the economy, but the complexity of the evaluation of the product it produces exposes it to more market risk than companies in other sectors. Today, creativity is not only associated with the

arts, but also with the competitive advantage of organisations, innovation and a key driver of the economy, which is why it is important to understand the use of improvisation in the management of arts organisations.

Improvisation is becoming more and more prevalent in the management of modern organisations and is increasingly recognised as a relevant area of management research, but most managers still follow detailed bureaucratic procedures and improvisation is often seen as a sign of failure, a risky and avoidable activity.

In a global society, not only economics and politics, but also culture is changing rapidly. Technological and social innovations are changing the lives of organisations at lightning speed, which can make the classical framework for managing organisations inadequate. Managers of organisations are faced with the challenge of balancing the old management model based on strong hierarchy and control with an innovative approach to management.

The Covid-19 pandemic, the impact of the war in Ukraine and the economic crisis are already demanding a rapid response to the ongoing changes in national and international markets. In a rapidly changing environment, organisations will have to adapt to the environment, find innovative solutions and improvise even more.

In the Covid-19 situation, it became clear that the ability of organisations to improvise in complex changing conditions was a prerequisite for them to continue to operate, or at least survive, in the market. Companies belonging to the creative industries sector, which is not funded by the state budget, found themselves in a very difficult financial situation. Most of them have closed down or have only been operating with state support. The question is why? After all, they are mostly small companies with up to 10 employees, and in many cases only a few.

Improvisation, like any other process, is not good or bad for people or organisations - while research on improvisational management has initially focused on its potential benefits for organisations, improvisation can also have undesirable consequences (Fisher, Barrett, 2019). Even if organisations are able to improvise, they do not necessarily have to do so, but the better we understand improvisation, the

more we will understand the importance of innovation in organisations (Weick, 1998).

The presentation will analyse the specificities of improvisation in management, explore the differences between improvisational and classical management, reveal the applications of improvisation in organisation and analyse models of improvisation in organisational management. The empirical part will present the methodology of the research on organisational improvisation in the art industries and the results of the research: analysis of the online content of art organisations and the results of interviews.

The research sought answers to the following questions: how do arts organisations understand improvisation in management, who is an actor of improvisation and where is organisational improvisation applied? The analysis was carried out at three levels: individual, interpersonal and organisational.

The aim of the presentation is to highlight the potential of improvisation in the creative industries.

Methods: comparative analysis of scientific literature, qualitative research - interviews.

UDC: 662.767.2

**THE DESIGN PRODUCT INTRODUCTION TO THE MARKET:
PECULIARITIES OF MARKETING STRATEGIES, COMMUNICATION
TOOLS**

Grigarienė N.,
Vilnius University Kaunas Faculty, Kaunas, Lithuania

Introduction. It should be noted that recent business trends show that every year, new business units related to design products are increasingly being developed. But as soon as they become popular, they disappear. This is often the case when the idea of a product and business is properly fulfilled, but less attention is paid to management and strategy-making.

Design ideas packaged to link to your organization's marketing strategy will be more likely evaluated by stakeholders. According to an expert in design management Kathryn Best, the design thinking undoubtedly connects product developers and managers to launch a competitive product (Best 2015). In the expanding market opportunities and conditions, design provides benefits for the creation of the new products or services. When the design products are high value added and there are the more concerned persons in businesses, this is a major responsibility to prepare for market entry. A clear strategy for entering the market and positioning the product therefore determines future business success. The aim of this thesis is to present the characteristics of marketing strategies and communication tools at the design introduction to the market stage. In thesis was used scientific literature systematic analysis, comparison, and abstraction methods.

Keywords: introduction stage, management, marketing strategies, marketing communication, exhibition.

Marketing strategies. The product launch phase begins when the new product is introduced to the market (Kotler ir kt. 2003). The stage of presentation or, in other words, the introduction to the market is very important in the life of the design product, because the first impression helps the user to make a decision faster, acquire the relevant habits and make purchases based on emotion. K. Best maintains that this stage is the basis for the continued existence of the product or service. The presentation must properly present both the product itself and any additional information that may be available and guide it towards the target audience, providing a detailed introduction to the new product or service (Best 2006). Meanwhile, Foglio, Stanevicius argues that the consumer is well informed and that several aspects need to be implicated such as distribution, communication and promotion. Only adapting these aspects prevents the consumer from using the products or services provided by competitors. (Foglio, Stanevičius 2007).

Different marketing strategies are applied at each stage of the product life cycle. In the introductory (presentation) stage, four marketing strategies are used (Dubois, Jolibert, Muhlbacher 2007) (Fig.1).



Fig. 1. Marketing strategies are used in the introduction stage

A quick skimming strategy is dominated by a high price and high promotion costs. The company's goal is to maximize profit after selling each product unit. The strategy is proven when the majority of consumers do not know anything about the product beforehand, and consumers who have information are ready to buy the product at a high price. Anticipating the competition, the company tries to gain the favor of buyers. High price and intensive communication create awareness and image of the product in the market (Pranulis ir kt.2012). Slow skimming strategy - provides a high product price and low promotion cost. It is effective when consumers are informed about the product, they are not intimidated by the high price, the market size is limited, and there is almost no competition. (Pranulis ir kt. 2012). Meanwhile, marketing specialists Ph. Kotler et al. states that this strategy is a logical choice when considering that the market is of limited size and when most consumers in the market are familiar with the product and tend to pay a high price (Kotler ir kt. 2003). A high price allows for the highest possible gross profit per unit of product to be sold, while low sales promotion costs help reduce marketing costs. Rapid penetration strategy – provides for a low price of the product high promotion costs. This strategy is effective when consumers are little informed of the product and price sensitive, when there are competitors on the market or when the market is fairly large. Slow-penetration strategy is a strategy of low prices and low promotion cost. It is chosen when the market is large, competition takes place, consumers are informed of the product, but they are prepared to buy it at a low price (Pranulis ir kt. 2012).

Marketing communication tools. When developing strategies, marketing professionals take into account E. J. McCarthy suggested 4P complex – (ang. product, price, place, promotion), to increase brand awareness, sales volume and profitability. Meanwhile, The 4C marketing package presented by R. F. Lauterborn

pays more attention to consumer preferences and needs (Kotler 2010). 4C model directs marketing strategy to a user who follows the principles of relationship (communication) in putting the user in the first place (Kutkaitytė, Korsakienė 2019). With communication is aimed to establish a relationship with the user, the society. According to A. Bakanauskas, "marketing communication tools are anything that can convey a marketing communication message to one person or a group of them" (Bakanauskas, 2004).

V. Pranulis, A. Pajuodis, S. Urbanavičius, R. Virvilaitė (2012) presents 5 types of communication actions in the communication process: advertising; sales promotion, public relations; personal sale; direct marketing (Pranulis et.al. 2012). P. Kotler, K. L Keller in addition to these, there is also interactive marketing, events and experiences, mutual interaction marketing that takes place online. The authors highlights the product promotion process in relations with the public, as making more trustable for consumers than advertising or personal selling, usually applied in the cases of introducing a new product to the market, arousing interest in a certain product, influencing target groups, repositioning goods in the maturity stage and forming a positive image of the company (Kotler, Keller 2012). Considering to Pranulis et.al (2012), Geoff, M. (2012) the design exhibitions, by revealing the individual stories of product creators in a very broad interdisciplinary field, are as mass collaboration tool, attracting sufficiently large groups of interested visitors and became particularly popular in the last decades in the presentation of modern design objects.

Conclusions. At the stage of design product introduction to the market, it is important that the first presentation of the design product to the consumer emphasises its distinctiveness in order to meet, or even exceed, the consumer's expectations and its distinctive qualities in order to secure a position on the market. It uses marketing strategies to determine the price of the product and the level of promotion costs. Meanwhile, when designing the strategy, it is important to select appropriate marketing communication tools to connect with the consumer and to stimulate sales. Establishing and maintaining public relations at design exhibitions increases

consumer confidence where the audience is better informed, engaging, influencing, or improving the company's image.

References

1. Best, K. (2015), Design Management. Managing Design Strategy. Process and Implementation. Second Edition. Fairchild Books. London: Bloomsbury Publishing Plc.
2. Kotler, Ph., Armstrong, G., Saunders, J., Wong, V. (2003), Rinkodaros principai. Kaunas: UAB Poligrafija ir informatika
3. Best, K. (2006) Design management: Managing Design Strategy, Process and Implementation.
4. Foglio, A., Stanevičius, V. (2007) Scenario of glocal marketing and glocal marketing as an answer globalization and localization: action and on glocal market and marketing strategy; Management Nr. 3-4 (16-17)
5. Dubois, P., Jolibert A., Muhlbacher H. (2007), Marketing Management, New York, Pgrave Macmillan
6. Pranulis, V., Pajuodis, A., Urbonavičius, S., Virvilaitė, R. (2012), Marketingas. Vilnius: Garnelis.
7. Kotler, Ph. (2010), Rinkodara pagal Kotlerį. Kaip suskurti sėkmę rinkoje ir joje dominuoti.
8. Vilnius: „Alma Littera“
9. Kutkaitytė, E., Korsakienė R. (2019), Teoriniai marketingo strategijos rengimo etapai. 22-osios Lietuvos jaunųjų mokslininkų konferencijos „Mokslas – Lietuvos ateitis“ teminė konferencija. Vilniaus Gedimino technikos universitetas. Vilnius.
10. Bakanauskas, A. 2004. Marketingo komunikacija. VDU. Kaunas
11. Geoff, M. (2012), Exhibition as Mass Communication – Working paper. University of Lincoln. UK. Link: https://www.academia.edu/9121054/Exhibition_as_Mass_Communication